

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNUNDA
GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatih ÇAM

1310041008

Anabilim Dalı : Kamu Hukuku

Programı : Kamu Hukuku

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Özdem ÖZAYDIN

Haziran 2019

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNUNDA
GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatih ÇAM

1310041008

Anabilim Dalı : Kamu Hukuku

Programı : Kamu Hukuku

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Özdem ÖZAYDIN

Jüri Üyeleri: Dr. Öğr. Üyesi Efser ERDEN TÜTÜNCÜ

Doç. Dr. Öğr. Üyesi Hasan SINAR

Haziran 2019

KISALTMALAR

BK	: 5411 sayılı Bankacılık Kanunu
Bknz.	: Bakınız
CD.	: Ceza Dairesi
CGTİHK	: 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
CMK	: 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	: Esas
ETCK	: Eski Türk Ceza Kanunu (765 sayılı)
K.	: Karar
s.	: Sayfa
TCK	: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TV	: Televizyon
vb.	: Ve benzeri, ve bunun gibi

KISA ÖZET

Güveni kötüye kullanma suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 155. maddesinde ve "Malvarlığına Karşı Suçlar" bölümünde düzenlenmiştir.

Bu düzenleme ile yasa koyucu kişinin mülkiyet hakkının korunması ve aralarındaki güven ilişkisinin korunmasını amaçlamıştır. Güveni kötüye kullanma suçu failin devir olgusunu inkâr etmesi ya da devir amacı dışında tasarrufta bulunması halinde meydana gelir.

Güveni kötüye kullanma suçunun basit halinin takibi şikâyete bağlıdır. Ancak nitelikli hallerin varlığı halinde suçun takibi re'sen yapılır.

Güveni kötüye kullanma suçunun yaptırımını olarak kanunda hem hapis cezası hem adli para cezası öngörülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kötüye Kullanma, Güven, Güveni Kötüye Kullanma Suçu, Malvarlığına Karşı Suçlar, Zilyetlik, Ceza, TCK Madde 155, Fail

ABSTRACT

The crime of breach of trust is regulated in the article 155 and the section in “Crimes Against Property” of the Turkish Penal Code Law no.5237.

The legislator aimed to protect the right of property of the people and the feeling of trust between sides. The crime of breach of trust occurs that obnegation of this transfer or making a disposition out of the purpose of transferring of the perpetrator.

The investigation of the simple type of the crime of breach of trust prosecuted on complaint. But the investigation for the quailified types are made of ex officio.

As the punishment of the crime of breach of trust both jail sentence and judicial fine are foreseed in the law.

Keywords: Abuse, Trust, The Crime Of Breach Of Trust, Crimes Against Property, Possession, Punishment, Turkish Penal Code Article 155, Perpetrator

TEŞEKKÜR/ÖNSÖZ

Biz bu çalışmamıza 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda düzenlenen güveni kötüye kullanma suçunu elimizden geldiğince anlatmaya çalıştık. Bu tez çalışmamız içerisinde güveni kötüye kullanma suçunun tarihi süreç içerisinde hangi şekillerde düzenlendiğini, toplumdaki uygulama koşullarını ve günümüzdeki mevcut halini farklı kaynaklardan karşılaştırmalı olarak açıkladık. Yine tezimiz içerisinde güveni kötüye kullanma suçunun benzer suçlar ile karşılaştırmasını yaparak diğer suçlardan hangi yönlerden ayrıldığını izah etmeye çalıştık.

Tezimiz içerisinde zaman zaman kendi görüşlerimize de yer verdik. Bu çalışmayı hazırlarken bizden desteklerini esirgemeyen, birçok konuda yardımcı olarak bize yol gösteren değerli hocam Dr. Özdem ÖZAYDIN'a, değerli hocalarım Doç. Dr. Hasan SINAR ve Dr. Efser ERDEN TÛTÛNCÛ'ye ayrıca tez çalışması esnasında desteklerini esirgemeyen değerli eşim Nuriye ÇAM'a ve biricik kızım Hanzade ÇAM'a teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	i
KISA ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR/ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL AÇIKLAMALAR, GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMA ve EMNİYETİ SUİSTİMAL KAVRAMLARI, TARİHİ SÜREÇ, GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇUNUN BENZER SUÇLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

1-GENEL AÇIKLAMALAR.....	3
2-GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMA ve EMNİYETİ SUİSTİMAL KAVRAMLARI.....	4
3-TARİHİ SÜREÇ	4
3.1. Roma Hukuku	5
3.2. İslam Hukuku	6
3.3. Türk Hukuku	8
3.3.1. Osmanlı Dönemi	8
3.3.2. Türkiye Cumhuriyeti Dönemi.....	11
4-GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇUNUN BENZER SUÇLARLA KARŞILAŞTIRILMASI.....	13

4.1. Hırsızlık – Güveni Kötüye Kullanma	13
4.2. Dolandırıcılık - Güveni Kötüye Kullanma	17
4.3. Mala Zarar Verme - Güveni Kötüye Kullanma	20
4.4. Zimmet - Güveni Kötüye Kullanma	21
4.5. Bankacılık Kanununda Düzenlenen Zimmet - Güveni Kötüye Kullanma ..	25
4.6. Kaybolmuş veya Hata Sonucu Ele Geçmiş Eşya Üzerinde Tasarruf - Güveni Kötüye Kullanma	27
4.7. Bedelsiz Senedi Kullanma - Güveni Kötüye Kullanma.....	30
4.8. Muhafaza Görevini Kötüye Kullanma - Güveni Kötüye Kullanma	34

İKİNCİ BÖLÜM

KORUNAN HUKUKSAL YARAR, SUÇUN KONUSU, SUÇUN MADDİ ve MAVEVİ UNSURLARI, HUKUKA AYKIRILIK UNSURU, SUÇUN NİTELİKLİ HALLERİ

1-KORUNAN HUKUKSAL YARAR	37
2-GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇUNUN KONUSU.....	38
3- SUÇUN MADDİ UNSURLARI	39
3.1. Mal Kavramı	39
3.2. Malın Zilyetliğinin Faile Devredilmiş Olması.....	40
3.3. Zilyetlik Kavramı.....	44
3.3.1. Zilyetlik Çeşitleri	45
a. Haklı ve Haksız Zilyetlik	45
b. İyiniyetli ve Kötüniyetli Zilyetlik	45

c. Asli ve Fer'î Zilyetlik.....	46
d. Dolaylı ve Dolaysız Zilyetlik.....	48
e. Tek Başına ve Birlikte Zilyetlik.....	49
f. Kendisi İçin ve Başkası İçin Zilyetlik	51
g. Zilyet Yardımcılığı	53
h. Emin Sıfatıyla Zilyetlik	55
3.4. Suçun Faili	56
3.5. Suçun Mağduru.....	57
3.6. Eylem	58
3.7. Netice	61
4- SUÇUN MANEVİ UNSURU	62
5- SUÇUN NİTELİKLİ HALLERİ	65
5.1. Ticaret İlişkisi	67
5.2. Meslek ve Sanat İlişkisi	69
5.3. Hizmet İlişkisi.....	71
5.4. Başkalarının Mallarını İdare Etmek Yetkisi İle Teslim İlişkisi	73
6- HUKUKA AYKIRILIK UNSURU	74
6.1. Hakkın Kullanılması	74
6.2. İlgilinin Rızası.....	76
6.3. Meşru Savunma	79
6.4. Zorunluluk Hali.....	80

6.5. Kanun Hükmünün Yerine Getirilmesi	81
--	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ, CEZA SORUMLULUĞUNA ETKİ EDEN HALLER, SORUŞTURMA, KOVUŞTURMA, YAPTIRIM ve İNFAZ

1-SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ.....	82
1.1.Teşebbüs	82
1.2.Suçta İştirak.....	85
1.3.İçtima	87
2-CEZA SORUMLULUĞUNA ETKİ EDEN HALLER.....	91
2.1.Şahsi Cezasızlık Sebebi veya Cezada İndirim Yapılmasını Gerektiren Şahsi Sebepler.....	92
2.2.Etkin Pişmanlık.....	95
3-SORUŞTURMA	98
3.1.Şikâyet.....	98
3.2.Uzlaşma.....	100
4-KOVUŞTURMA	102
5-YAPTIRIM ve İNFAZ	102
SONUÇ	104
KAYNAKÇA.....	108

GİRİŞ

Tarihte insanların birlikte yaşamaları ve aralarında düzenin sağlanması bakımından en eskiye dayanan yaptırım türünün ceza olduğu belirtilmiştir. Bu bakımdan söz konusu durumun ceza hukuku şeklinde adlandırılması yerinde olmuştur. Bu adlandırma günümüz açısından tam kapsayıcı değildir, zira günümüzde yaptırım sadece ceza olarak kabul edilmemektedir. Kişinin tehlikelilik durumuna göre cezadan ziyade güvenlik tedbirlerine de hükmolunabilmektedir. Bununla birlikte ceza hukuku terimi yaptırımı ifade etmektedir. Bu bakımdan günümüz açısından “*suç hukuku*” şeklinde adlandırılması daha yerinde olacaktır¹.

Ceza hukuku toplum nezdinde hukukun başkaca alanlarına nazaran toplumsal yapının temel özelliklerine, önem verdikleri değer yargılarına çok güçlü bir şekilde bağlı bir hukuk dalı olma özelliğini taşımaktadır. Bunun yanısıra sadece toplum nezdinde değil toplumlar arası birlikteliğin sağlanması ve toplumlar üstü kamu düzeninin sağlanması gerekmektedir. Bu durumun sağlanması devletlerin birlikte yaşamaları için gerekli olan ve kendi aralarında oluşturdukları emredici kurallara bağlı kalmaları sonucunda mümkündür².

Hukuk kuralları toplum içinde birlikte yaşayan her bir birey açısından haklarının sınırlarını çizerek bireyleri menfaat çatışmalarından kurtararak toplum içerisinde hukuki anlamda güvenli bir şekilde yaşamalarını, hayatlarını idame ettirmelerini sağlamaya çalışmaktadır. Bu şekilde bireylerin oluşturduğu toplum açısından da güven ortamı sağlanmış olur. Toplumsal düzen sağlanmadığı takdirde kargaşa ortamı oluşacak, bireyler başkalarının haklarına saygılı olmayacak, kendiliğinden hak alma yoluna tevessül edilecek ve bu halde toplumun sonu gelecektir. Düzenin sağlanması toplumda yer alan bireylerin haklarının sınırlarının çizilmesi, düzenin ve huzurun bozulmasını sağlayacak davranışların yasaklanması, kişilere bir takım yükümlülükler yüklenmesi ile yani hukuk düzeni ile mümkün olabilecektir³.

---

¹ÖZBEK, Veli, Özer/KANBUR, Mehmet Nihat/BACAKSIZ, Pınar/DOĞAN, Koray/TEPE, İlker, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 3. Baskı, Seçkin yayıncılık, Eylül 2012, s. 37.

²TEZCAN, Durmuş/ ERDEM, Mustafa Ruhan/ ÖNOK, Murat, Uluslar arası Ceza Hukuku, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Şubat 2014, s. 21.

³ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 3.

Biz de bu çalışmamızda toplumda kişiler arasında var olan güven duygusunun korunmasını sağlamaya yönelik bir düzenleme olan 5237 sayılı TCK madde 155’de düzenlenen güveni kötüye kullanma suçunu açıklamaya çalışacağız. Güveni kötüye kullanma suçu kanunumuzda malvarlığına karşı suçlar başlığı altında düzenlenmiştir.

Çalışmamız içerisinde öncelikle güveni kötüye kullanma suçunun ne anlama geldiğini, güveni kötüye kullanma suçunun Roma Hukuku, İslam Hukuku, Osmanlı Hukukunda yansımalarını ve uygulama çeşitlerini anlatmaya çalışacağız. Ayrıca 5237 sayılı TCK öncesinde yürürlükte bulunan 765 sayılı ETCK’da ne şekilde düzenlendiğini ve 5237 sayılı yasada yer alan mevcut düzenleme ile karşılaştırmasını yaparak bu suçun tarihsel sürecini ayrıntılı şekilde anlatacağız.

Akabinde güveni kötüye kullanma suçunun maddi ve manevi unsurlarını, fail ve mağdur açısından özelliklerini, suç açısından korunan hukuki yararın ne olduğunu, suçun nitelikli hallerini doktrinde yer alan farklı görüşler doğrultusunda açıklamaya çalışacağız. Sonrasında güveni kötüye kullanma suçunun benzer suçlarla karşılaştırmasını yaparak ve suç vasfının belirlenmesine etki eden durumları izah etmeye çalışarak hangi hallerde güveni kötüye kullanma suçunun oluşacağını anlatacağız.

Üçüncü bölümde suçun özel görünüş biçimlerini, suçun teşebbüse elverişli olup olmadığını, suç açısından iştirak konusunu, içtima hükümlerinin ne şekilde uygulama alanı bulduğunu farklı görüşler ile karşılaştırarak açıklama yapacağız. Yine bu bölümde güveni kötüye kullanma suçu bakımından şahsi cezasızlık sebeplerinin ve etkin pişmanlık hükümlerinin ne şekilde uygulama alanı bulduğunu açıklamaya çalışacağız.

Son olarak güveni kötüye kullanma suçunun soruşturulma şartlarının ne olduğu, kovuşturma safhasında görevli mahkemenin neresi olduğu hususlarına değinerek nihayet bu suç açısından aşama olan yaptırım ve infaz konularına değinerek çalışmamızı nihayete erdirmeye çalışacağız.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL AÇIKLAMALAR, GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMA ve EMNİYETİ SUİSTİMAL KAVRAMLARI, TARİHİ SÜREÇ, GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇUNUN BENZER SUÇLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

1. GENEL AÇIKLAMALAR

Güveni kötüye kullanma suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kitap, İkinci Kısım, Onuncu Bölüm içerisinde Malvarlığına Karşı Suçlar başlığı altında düzenlenmiştir. Madde metnine göre; “*Başkasına ait olup da, muhafaza etmek veya belirli bir şekilde kullanmak üzere zilyetliği kendisine devredilmiş olan mal üzerinde, kendisinin veya başkasının yararına olarak, zilyetliğin devri amacı dışında tasarrufta bulunan veya bu devir olgusunu inkâr eden kişi, şikâyet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır.*” Bu madde gereğince zilyetliği kendisine devredilen eşya üzerinde failin devir olgusu dışında tasarrufta bulunması veya bu devri inkâr etmesi cezai yaptırıma tabi kılınmıştır. Bu madde kapsamında mülkiyet hakkının korunması amaçlanmaktadır. Burada fail ile malik arasında yapılan zilyetliğin devri sonrasında malikin malı üzerinde rızası hilafına tasarrufta bulunulması veya zilyetlik devrinin inkârının cezalandırılması öngörülmüştür.

Madde içeriğinden de anlaşılacağı üzere bu suçun takibi şikâyete bağlı olup soruşturulması şikâyete bağlı kılınmıştır. İkinci fıkrada düzenlenen nitelikli halin gerçekleşmesi halinde ise şikâyet aranmaz ve resen soruşturma yapılır.

Bu suçun konusunu taşınır mallar oluşturabileceği gibi taşınmaz mallar da güveni kötüye kullanma suçunun konusunu oluşturabilir. Bu konuda bir ayırım gözetilmemiştir⁴.

Güveni kötüye kullanma suçunun cezai müeyyidesi olarak hem hapis cezası hem de adli para cezası uygulanacağı düzenlenmiştir. Bu kapsamda yargılama sonrasında suçun sübuta erdiğinin kabulü halinde hâkim sanık hakkında hapis cezası yanında takdir edeceği uygun bir miktarda adli para cezasına da hükmedecektir.

---

⁴TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.643.

2. GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMA ve EMNİYETİ SUİSTİMAL KAVRAMLARI

Güveni kötüye kullanma suçu 765 sayılı ETCK'da “ mal aleyhine cürümler” başlığı altında düzenlenmişti. Madde 508 de emniyeti suiistimal suçu açıklanmıştır⁵.

Suiistimal kelime anlamı olarak “*yetki, görev vb.'ni kötüye kullanmak*”⁶ anlamına gelmektedir. Emniyet ise “*güven, itimat, inanma*”⁷ anlamında kullanılmaktadır.

Güveni kötüye kullanma suçu bakımından ise bir kısım yazarlar “inancı kötüye kullanma” ibaresini kullanmakta iken bir kısım yazarlar ise “emniyeti kötüye kullanma” ibaresini kullanmayı tercih etmişlerdir⁸.

Güveni kötüye kullanma suçu açısından ise güven kelimesi; “*korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusu, itimat*”⁹ anlamına gelmektedir. Bu bakımdan değerlendirecek olursak emniyeti suiistimal ve güveni kötüye kullanma suçlarının başlık kısımları benzer mahiyette isimlendirilmişlerdir.

3. TARİHİ SÜREÇ

Güveni kötüye kullanma suçu geçmiş zamanlarda toplumsal açıdan düzeni bozan bir suç tipi olarak görülmediğinden ayrı bir düzenlemeye çoğu zaman konu olmamıştır. Bu nedenle güveni kötüye kullanma suçu bir takım suçlar içerisinde düzenlenerek, bu suç türlerinden sayılmıştır¹⁰.

Güveni kötüye kullanma suçunun diğer suçlardan ayrı olarak değerlendirilmesi ilk olarak 6 Ekim 1791 tarihli Fransız Ceza Kanunu içeriğinde

⁵CENDEL, Nur/ ZAFER, Hamide/ ÇAKMUT, Özlem, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt I, Beta Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Şubat 2016, s. 427.

⁶www.tdk.gov.tr internet adresinden alınmıştır. (Erişim tarihi 16.04.2019)

⁷www.tdk.gov.tr internet adresinden alınmıştır. (Erişim tarihi 16.04.2019)

⁸SARSIKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 10.

⁹www.tdk.gov.tr internet adresinden alınmıştır. (Erişim tarihi 16.04.2019)

¹⁰SARSIKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 11.

malvarlığına karşı suçlardan olan dolandırıcılık ve hırsızlık suçundan farklı olarak ayrı bir suç tipi olarak kaleme alınmıştır¹¹.

Bu durum daha sonra düzenlenen kanunlara da örnek olmuştur. Osmanlı döneminde de güveni kötüye kullanma suçunun bağımsız bir suç tipi olarak düzenlendiği görülmüştür¹².

Bu kısımda güveni kötüye kullanma suçunun tarihi sürecini anlatmaya çalışacağız.

3.1. Roma Hukuku

Roma hukukunda furtum suçu haksız fiil olarak kabul edilmiştir. Bu suç türü 12 levha kanunlarında çok ayrıntılı şekilde yer almaktaydı. Bir metinde Furtum “*bir malın veya kullanılmasının veya zilyetliğinin hileli bir şekilde ve kazanç gayesiyle elde edilmesidir*” şeklinde tabir edilmiştir. Furtum suçu açısından suçun konusunu sadece taşınır malların oluşturabileceği kabul edilmiştir. Justinianus döneminde üç farklı furtum suçundan bahsedilmektedir. Bunlar “*furtum rei*”, “*furtum possessionis*” ve “*furtum usus*” olarak adlandırılmıştır. Furtum rei günümüz TCK anlamında hırsızlık suçunun karşılığıdır. Hırsızın ikamete girip değerli eşyaları çalması furtum rei olarak kabul edilmekteydi. Furtum usus ise kullanma hırsızlığı olarak değerlendirilmektedir. Arkadaşımıza saklaması için teslim ettiğimiz aracımızın arkadaşımız tarafından kullanılması kullanma hırsızlığı yani furtum usus olarak kabul edilmekteydi. Furtum possessionis ise sadece zilyetliğin çalınması olarak kabul edilmekteydi. Örneğin malikin borçlusuna borcuna karşılıklı rehin olarak verdiği şeyi malın fer’î zilyedi konumunda bulunan rehin alan kişiden çalarsa bu halde çalan kişi esasen malın maliki olduğu için eylem zilyetlik hırsızlığı yani furtum possessionis olarak kabul edilir¹³.

Furtum kavramı aslında çok geniş bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Furtum günümüz kanunu kapsamında dolandırıcılık suçlarını ve ayrıca hırsızlık

---

¹¹BULUTOĞLU, Kenan, Emniyeti Suiistimal Cürümleri, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1955, s. 19.

¹²KÖSE, Hamid, Emniyeti Suistimal Suçu, İstanbul, 2009, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, s. 6. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> internet adresinden erişim sağlanmıştır. (Erişim tarihi 17.04.2019)

¹³RADO, Türkân, Roma Hukuku Dersleri Borçlar Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2006, s.189 – 190.

suçlarını da kapsar nitelikte idi. Bir tanıma göre furtum; “ *bir malın veya bu malın kullanılmasının veya zilyetliğinin hileli bir şekilde ve kazanç amacıyla elde edilmesi*” olarak tanımlanmıştır¹⁴.

Furtum kavramı bazen eylemi tanımlarken bazen de kişiye ait eşya yani malın tanımı olarak kabul edilmektedir. Furtum Fransızca’da “*larcin*” olarak telakki edilmekte ve Fransızca bu kelimenin anlamı da hem hırsızlık suçunun konusunu oluşturan çalınmış malı hem de hırsızlık eylemini tasvir etmektedir¹⁵.

Özellikle furtum kavramı borçlar hukuku ve özel hukukun konusuna giriyor ise de Roma Hukuku Dönemi’nde kamuyu ilgilendiren hususlarla da karşılaşmak mümkündü. Örneğin devlete ait malın çalınması halinde suçun cezalandırılması mümkündü. Bu gibi durumda doğrudan furtum eyleminin cezalandırılması esastı¹⁶.

Furtum sebebi ile bir ceza davası görülmesi gerekmektedir. Bu duruma “*actio furti*” denmekte idi. Hırsızlık eylemini gerçekleştiren failin yakalanma şekli cezayı etkiliyordu. Suçüstü halinde yakalanan fail daha fazla ceza alıyordu. Bunun sebebinin de suçüstü yakalanan hırsıza mal sahibinin kininin o an daha fazla olması olarak kabul ediliyordu. Suçüstü yakalanan hırsızlık eylemine “*furtum manifestum*” suçüstü yakalanmayan hırsızlık eylemi bakımından ise “*furtum nec manifestum*” olarak durumlar adlandırılmakta idi. Bu durum Roma hukuku görüşünün son dönemlerine kadar bu şekilde uygulama alanı bulmuştur¹⁷.

3.2. İslam Hukuku

İslam Hukuku’nun dört temel kaynağı bulunmaktadır. Bunlar Kitap(Kur’an), Sünnet, İcma ve kıyastan oluşmaktadır. Kur’an Peygamber Efendimiz tarafından nakledilmiş ve İslam Hukuku anlamında temel kaynak Kur’an’dır. Kur’an Halife Osman döneminde Bütün İslam âlemince kabul edilmiştir. Bu tarihlerde ayrılmıştır. Sünnet ise Peygamber Efendimiz’in dinsel ve hukuksal konularda çözüm yöntemi ve davranış şekli olarak kabul edilir. Fıkıh’ın üçüncü kaynağı İcma’dır. Belli bir dönem

¹⁴**BULUTOĞLU, Kenan**, Emniyeti Suiistimal Cürümleri, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1955, s. 17.

¹⁵**TAHIROĞLU, Bülent**, Roma Hukukunda Furtum, Doçentlik Tezi, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 2062, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1975, s. 7.

¹⁶**RADO, Türkân**, Gaius’a Göre Klasik Roma Hukukunda Furtum Suçu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt 18, Sayı: 1-2, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1952, s. 484 – 485.

¹⁷**RADO, Türkân**, Roma Hukuku Dersleri Borçlar Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2006, s. 191.

içinde yaşayan fakihlerin belirli bir konu üzerinde ortak bir kanı ile hareket ediyor ve ortak şekilde düşünüyorlarsa bu halde bu durum İcma olarak kabul edilirdi. Kıyas ise Kur'an ve Sünnet bakımından bir sorunun çözümü için bir yol öngörölmüş ise aynı kaynaklar içerisinde çözüme kavuşturulmamış bir durumun bir diğere konuya benzetilerek çözüme kavuşturulması halidir¹⁸.

İslam Hukuku'nda suç ve cezalar kısas, tazir ve had olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Had suçlarının en az dört en fazla yedi olduğu yönünde kabul görmektedir. Kur'an'da had cezaları dörttür. Bunlar zina, kazif(zina isnadı), hırsızlık ve gasp(yol kesme) olarak sayılmıştır¹⁹.

Güveni kötüye kullanma suçunun veya kullanma hırsızlığı suçunun tazir suçlarından olduğu kabul edilmektedir²⁰.

Tazir cezalarını gerektiren suçlardan farklı olarak, kısas ve had cezalarını gerektiren eylemler İslam Hukuku'nda sayılmıştır. Tazir suçlarının ne olduğu ne olduğunun belirlenmesi hususunda İslam Hukuku gereğince devlet başkanları yetkili kılınmıştır. Tazir suçlarının bir kısmı hoş görölmeyen ya da din tarafından kişilerin men edildiğı eylemlerdir. Tazir suçları bakımından bazı hallerde sadece ceza devlet yöneticisi tarafından belirlenebilirken bazen de hem tazir suçu hem de cezası belirlenebilmektedir²¹.

Konumuz olan güveni kötüye kullanma suçu bakımından Kur'an bu hususlara ilişkin ayetler mevcuttur. Bunlardan birisi; “*Size tevdi edilen emanete bilerek ihanet etmeyin.*” (Enfal, 8/27) ayetidir²².

Had ya da kısas cezasını gerektiren bir eylem sonrasında suçun unsurlarında bir eksiklik mevcut ise yada suç nedeniyle mağdur olan kişi ya da yakınları tarafından failin affedilmesi halinde kişiye tazir cezası uygulanmaktadır²³.

---

¹⁸ÜÇOK, Coşkun/ MUMCU, Ahmet, Türk Hukuk Tarihi Ders Kitabı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, No: 388, Sevinç Matbaası, Ankara 1976, s. 46-53.

¹⁹ŞENTOP, Mustafa, Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Hukuku, Yaylacık Matbaası, İstanbul 2004, s. 13.

²⁰AVCI, Mustafa, Osmanlı Ceza Hukuku Genel Hükümler, Mimoza Yayınları, 2010, s. 317.

²¹ŞENTOP, Mustafa, Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Hukuku, Yaylacık Matbaası, İstanbul 2004, s. 14.

²²AVCI, Mustafa, Osmanlı Ceza Hukuku Genel Hükümler, Mimoza Yayınları, 2010, s. 317.

İslam Hukuku'nda tazir suçlarında yargıç çok geniş bir takdir hakkına sahiptir. Yargılamayı yapan yargıç faile öğüt verebilir, hapsedirebilir, sürgün kararı verebilir... vb., ancak burada yargıcın takdir hakkının da bir sınırı mevcuttur. Tazir cezası en hafif had cezası sınırına ulaşmamalıdır²⁴.

Yargıcın çok geniş takdir hakkı olması demek tazir suçları açısından keyfi uygulamalar olduğu anlamına gelmemektedir. Had ve kısas suçlarının yanı sıra tazir suçlarında da kanunilik ilkesi uygulanmaktadır. Tazir suçları bakımından fail hakkında öngörülen cezalardan herhangi birine hükmedilip ceza verilebilir. Ancak bu şekilde farklı yaptırımlara hükmedilmesi tazir suçlarında kanunilik ilkesinin çok sıkı şekilde uygulanmadığı şeklinde görünmesine neden olmaktadır²⁵.

Osmanlı dönemine ait bir belgede bir kişinin bir başka kişiye olan borcunu iletme için kalfasına borç miktarı parayı vermesi sonrasında kalfanın bu aldığı miktarı alacaklıya götürmemesi sonrasında fail olan kalfa yakalanarak altı ay süreyle hapis cezasına mahkûm edildiği belirtilmiştir²⁶.

Peygamber Efendimiz emanete ihanet etmeyi hırsızlık suçu olarak kabul etmemiştir. Bu eylemi gerçekleştiren failin elinin kesilmesini uygun görmemiştir. Bu bakımdan kendisine sahibi tarafından devredilen bir malı alan geri iade etmez ise emniyeti suistimal yani güveni kötüye kullanma suçunu işlemiş sayılacaktır²⁷.

3.3. Türk Hukuku

3.3.1. Osmanlı Dönemi

Türklerin İslamiyet'i kabul etmeleri ani şekilde değil, yaklaşık dörtüzyıl gibi bir süreç içerisinde gerçekleşmiştir. Türkler İslam orduları ve İslam Dini ile ilk kez Hz. Ömer Döneminde karşılaşmıştır. Sasani ordusunu 642 yılında mağlup eden Müslüman Araplar Türkler ile sınır komşusu olmuşlardır. Ancak Müslüman Araplar bu zamandan sonra Türklerin direnişi sebebi ile ilerleyememişlerdir. İslam Devleti ve

---

²³CİN, Halil/ AKYILMAZ, Gül, Türk Hukuk Tarihi, 9. Baskı, Sayram Yayınları, Konya, Ekim 2017, s. 272.

²⁴ÜÇOK, Coşkun/ MUMCU, Ahmet/ BOZKURT, Gülnihal, Türk Hukuk Tarihi, 15. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ekim 2011, s.99.

²⁵AVCI, Mustafa, Osmanlı Ceza Hukukuna Giriş, Mimoza Yayınları, 2008, s. 42.

²⁶AVCI, Mustafa, Türk Hukuk Tarihi, 7. Basım, Atlas Akademi Yayınevi, Şubat 2018, s. 316.

²⁷AVCI, Mustafa, Osmanlı Hukukunda Suçlar ve Cezalar, Gökkuşbu Türk Hukuk Tarihi Dizisi 1, Bilimevi Basın Yayın, İstanbul 2004, s. 236.

Türkler arasında dostça ilişkiler kurulması ilk kez Abbasiler döneminde gerçekleşmiştir. Bu dostça ilişkiler Müslümanlığın Türkler arasında hızla yayılmasına vesile olmuştur²⁸.

Türklerin İslam Dinine geçişi İslam tarihi bakımından çok önemli bir durumdur. Zira o dönemde Müslümanlığı yaymaya çalışan Araplar sürekli savaş durumunda olmaları ve iç karışıklık sebebiyle yorgun düşmüşlerdir. Türklerin Müslümanlığa geçişi ile Haçlı tehdidi bertaraf edilmiş ve ayrıca bu vesile ile Müslümanlık Avrupa kıtasının orta kısımlarına kadar gitmiştir²⁹.

Osmanlı devletinde hukuk şer’î hukuka dayanmaktaydı. Bu durum Osmanlı Devleti’nin kuruluş döneminden itibaren bu şekilde uygulanmıştır. Bununla birlikte devlet içerisinde uygulanmak üzere daha önce bahsettiğimiz tazir suçları ve şer’î hükümlere uygun olarak ceza kanunları da düzenlenmiştir³⁰.

Osmanlı Devleti’nde Fatih döneminde ilk kez tazir suçlarının uygulanmasına ilişkin kanunname düzenlenmiştir. Bu dönem öncesinde tazir suçlarına ilişkin cezaların kadılar aracılığıyla tayin edildiği değerlendirilmiştir. Daha sonraki dönemde 2. Bayezit zamanında Fatih döneminde düzenlenen kanunname ile büyük oranda içeriği benzeşen yeni bir kanunname düzenlenmiştir. Daha sonra ise Yavuz Döneminde yine öncekilerle büyük oranda benzeşen yeni bir kanunname düzenlenmiştir. Yine daha sonra Kanuni döneminde yeni bir fasıl eklenerek yeni bir kanunname çıkarılmıştır. Bu şekilde sırasıyla Tanzimat dönemine kadar birbirini takip eden çok sayıda kanunname hazırlanmıştır³¹.

Tanzimat ilan edildikten sonra ilk kez 03.05.1840 tarihli ceza kanunu düzenlenmiştir. Bu kanun “*kanun-ı cezanın ve belasını tevşih buyuran hattı hümayun*” olarak adlandırılmıştır. On üç fasıldan oluşmaktadır ayrıca bir hatime bölümü içermektedir³². Bu kanun içeriğinde konumuz olan güveni kötüye kullanma suçu ayrı bir şekilde düzenlenmemiş olup mal aleyhine cürümler içerisinde

²⁸CİN, Halil/ AKYILMAZ, Gül, Türk Hukuk Tarihi, Sayram Yayınları, Konya 2003, s. 51 – 52.

²⁹AYDIN, M. Âkif, Türk Hukuk Tarihi, 10. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2013, s. 25.

³⁰BULUTOĞLU, Kenan, Emniyeti Suiistimal Cürümleri, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1955, s. 22.

³¹ŞENTOP, Mustafa, Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Hukuku, Yaylacık Matbaası, İstanbul 2004, s. 20-22.

³²AYDIN, M. Âkif, Türk Hukuk Tarihi, 10. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2013, s. 429 - 430.

düzenlenmiştir. Bu kanun düzenlemesinden sonra 1851 tarihli “*kanun-ı cedit*” olarak adlandırılan kanun düzenlemesi yapılmıştır³³.

1840 tarihli kanunda yer alan malvarlığına karşı suç olarak değerlendirilen düzenleme çok geniş kapsamlıdır. Günümüz açısından hırsızlık olarak değerlendirilen eylemlerden daha fazlasını kanuni düzenleme kapsamaktadır. Hatta Roma Hukuku’nda anlatmış olduğumuz “*furtum*” konusundan daha geniş kapsamlı olduğu belirtilmiştir. Nitekim güveni kötüye kullanma suçları da bu madde içerisinde değerlendirilmiş ve bu şekilde cezalandırılmıştır³⁴. 1851 tarihli Kanun-ı Cedit’te de durum benzerdir.

Bu düzenlemelerden sonra 1858 tarihli Ceza Kanunnamesi düzenlenmiştir. Bu kanunun düzenlenmesinde Fransız Ceza Kanunu önemli yer tutar. Zira bu kanunun önemli bir kısmı Fransız Ceza Kanunu’ndan çevrilmiştir. Kanun tam olarak 264 madde ihtiva etmektedir³⁵.

Bu kanunda güveni kötüye kullanma suçu açısından ayrı maddeler bağımsız olarak düzenlenmiştir. 234 ila 237 maddelerinde güveni kötüye kullanma suçu dâhil olmak üzere 4 farklı maddede farklı suçlar yer almıştır. Daha sonra güveni kötüye kullanma suçunun düzenlendiği 236. maddede değişiklikler de yapılmıştır³⁶.

236. maddede yer alan düzenlemenin günümüzde ceza kanunumuzda yer alan güveni kötüye kullanma suçunun karşılığı olduğunu söyleyebiliriz. Bu madde içeriğinde malın teslimine ilişkin sebepler açıklanmışken teslim sebepleri olarak gösterilen sözleşmeler sayılmamıştır. 1914 yılında bu maddeye bir takım eklemeler yapılmıştır. Bu madde değişikliğinde daha önce güveni kötüye kullanma suçu açısından eşyayı teslim edenin bir ararının doğması aranırken, artık suçun oluşması

---

³³SARSIKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 18 - 19.

³⁴BULUTOĞLU, Kenan, Emniyeti Suiistimal Cürümleri, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1955, s. 22 -23.

³⁵AYDIN, M. Akif, Türk Hukuk Tarihi, 10. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2013, s. 432.

³⁶CANPOLAT, Can, 5237 Sayılı TCK’da Düzenlenen Güveni Kötüye Kullanma Suçu, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009, s. 16. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> internet adresinden erişim sağlanmıştır. (Erişim tarihi 17.04.2019)

için failin kendisi veya başka bir kişinin fayda sağlaması maksadıyla hareket etmesi yeterli görülmüştür³⁷.

3.3.2. Türkiye Cumhuriyeti Dönemi

765 sayılı ETCK 01.03.1926 tarihinde kabul edilmiştir. Bu kanun içerisinde güveni kötüye kullanma suçu “*emniyeti suistimal*” başlığı altında 508. maddede düzenlenmiştir. Emniyeti suistimal suçunda malı elinde bulunduran taraf bir sözleşme ile bu malı devretmekte ve malı devralan kişi bu şekilde zilyetliği kazanmaktadır. Burada malı devralan şahsın fer’î zilyetliği söz konusu olmaktadır. Fer’î zilyet konumunda olan fail mal üzerinde sözleşme gereğince kısıtlı haklara sahip olmasına rağmen asli zilyede ait bazı hakları kullanarak mal üzerinde yetkisi olmadığı halde tasarrufta bulunmakta ve bu şekilde emniyeti suistimal suçunu işlemektedir³⁸.

Madde 508’e göre; “*Her kim başkasına ait olupta iade veya muayyen bir suretle istimal etmek üzere kendisine tevdi veya her ne namla olursa olsun teslim olunan bir şeyi kendisinin veya başkasının menfaatine olarak satar veya rehnedir veya sarf ve istihlak eder yahut ketim ve inkar eyler veyahut tahvil ve tağyir ederse mutazzarrır olan kimsenin şikayeti üzerine iki aydan iki seneye kadar hapis ve elli liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasıyla cezalandırılır*” şeklinde emniyeti suistimal suçu düzenlenmiştir.

Emniyeti suistimal suçu ilk olarak 1791 tarihli Fransız Ceza Kanunu’nda tanımlanmıştır. Bu suç modern ceza hukuku tarafından düzenlenmiş bir suç olarak tabir edilebilir. Bu suçun meydana gelebilmesi için öncelikle bir malın fail konumunda olan kişiye iade veya belli bir şekilde muhafaza edilmek üzere teslim edilmesi gerekmektedir. Bu durum suçun ön şartı olarak değerlendirilmektedir³⁹.

Emniyeti suistimal suçunda korunan hukuki yararın mülkiyet hakkı olduğu ileri sürülmüştür. Bu bakımdan emniyeti suistimal suçu mülkiyet hakkına karşı

---

³⁷SARSIKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 20 - 21.

³⁸MOLLAMAHMUTOĞLU, Sadık, Türk Ceza Kanununun Yorumu, Seçkin Yayınevi, 4. Cilt, Ankara, Ocak 1995, s. 5223.

³⁹OĞUZMAN, M. Kemal, Emniyeti Suistimal Suçu, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 25, Sayı: 10, Ekim 1951’den Ayrı Bası , İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1951, s. 3 – 4.

işlenmiş bir suçtur. Ancak burada sadece mülkiyeti konu alan bir düzenleme söz konusu değildir. Aynı zamanda toplumsal yaşamın gereksinimi olan insanların birbirlerine güvenmesi hususunun da madde kapsamının koruma altına alındığı görülmektedir. Bu nedenle güven duygusu da korunan hukuksal yarar kapsamında değerlendirilmelidir⁴⁰.

Suçun konusunu sadece taşınır malların oluşturduğunu savunan görüşler mevcuttur⁴¹. Ancak bu görüşe katılmayan görüşler de mevcuttur. Bu görüşe göre ise hem taşınır mallar hem de taşınmaz mallar suçun konusunu oluşturabilecektir. Kanunda emniyeti suistimal suçunun konusunu oluşturacak mallar için “şey” ibaresi kullanılmıştır. Bu ibarenin sadece taşınmaz mallar için sınırlandırıldığına dair de bir ibare yoktur. Bu nedenle taşınmaz mallar da suçun konusunu oluşturabilecektir⁴².

Suçun maddi unsuru kanunda sayıldığı üzere; “*satma, rehnetme, sarf etme, istihlâk etme, ketm, inkâr etme, tahvil veya tağyir etme*” olarak sayılmıştır. Bu bakımdan kanunda emniyeti suistimal suçunun ne şekilde oluşacağı hususu kanunda tek tek sayılmıştır. Bu sayılan durumların tamamı malın maliki gibi hareket etmeyi temsil eder. Bu yasa maddesinde 2275 sayılı kanunla yapılan değişiklik öncesinde eylemlerin bu şekilde sıralı biçimde sayılması söz konusu değildi. Bu değişiklik öncesinde “*temellüke kıyam olunması*” şeklinde izah edilmişti⁴³. Şunu belirtmek gerekir ki günümüz uygulamasında da güveni kötüye kullanma suçu bakımından eylemlerin tamamının tek tek sayılması yerine devir amacı dışında tasarrufta bulunma şeklinde tanımlama eski yasa döneminde sayılan fiillerin hepsini kapsamaktadır.

Emniyeti suistimal suçunun nitelikli hali 765 sayılı ETCK madde 510’da düzenlenmiştir. Madde metnine göre; “*Geçen iki maddede yazılı cürümler meslek ve sanat veya ticaret veya hizmet sebebiyle veya emanetçi sıfatiyle veyahut idare etmek için kendisine tevdi olunan veya teminat olarak teslim edilen şeyler üzerinde yapılırsa faili hakkında bir seneden beş seneye kadar hapis cezası tertip olunur ve*

---

⁴⁰**DURSUN, Selman**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt LVII, Sayı: 1-2, Yıl: 1999, s. 5-6.

⁴¹**ÖNDER, Ayhan**, Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar, Filiz Kitabevi, İstanbul 1994, s. 409.

⁴²**ÖZGENÇ, İzzet**, Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar, Seçkin Yayınları, Ankara 2002, s. 72.

⁴³**DÖNMEZER, Sulhi**, Kişilere ve Mala Karşı Cürümler, Beta Yayınları, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş Tıpkı 17. Bası, Ekim 2004, İstanbul, s. 510.

şikayetname itasına hacet kalmaksızın takibat yapılır” şeklinde düzenleme mevcuttur.

Suçun faili, mağduru, manevi unsuru ve nitelikli halleri mevcut düzenleme 5237 sayılı TCK madde 155 ile benzer mahiyette olduğundan tekrara düşmemek adına bu hususları ilerleyen safhalarla anlatmanın uygun olacağını değerlendiriyorum.

4. GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇUNUN BENZER SUÇLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

4.1. Hırsızlık - Güveni Kötüye Kullanma

Hırsızlık suçu 5237 sayılı TCK madde 141’de düzenlenmiştir. Madde metnine göre; *“Zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla bulunduğu yerden alan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.”* şeklinde açıklanmıştır. Devam eden maddelerde suçun nitelikli halleri, daha az veya daha fazla ceza verilmesini gerektiren sebepler açıklanmıştır⁴⁴.

Hukuk tarihinde uzun bir süredir güveni kötüye kullanma suçu hırsızlık suçu içerisinde değerlendirilmekteydi. Roma Hukuku zamanında yaşanan hukuki gelişmeler güveni kötüye kullanma suçunun kendi kimliğini kazanarak ortaya çıkmasına neden olmuştur. On yedinci yüzyıl da hırsızlık kavramı *“tam olan ve olmayan”* olarak iki kısım olarak tanımlanmış ve konumuz olan güveni kötüye kullanma suçu tam olmayan hırsızlık suçu kapsamında değerlendirilmiştir. Güveni kötüye kullanma suçu ve hırsızlık suçu *“malvarlığına karşı suçlar”* olarak düzenlenmiştir⁴⁵.

Esasen güveni kötüye kullanma suçunda korunan hukuki yarar zilyetliktir. Bu hususla ilgili olarak güveni kötüye kullanma suçunda korunan hukuki yararın aynı zamanda güven ilişkisi ve mülkiyet hakkı olduğu konusunda farklı görüşler olduğundan bahsetmiştik. Hırsızlık suçunda ise korunan hukuki yarar zilyetliktir. Kanun metnine göre *“zilyedin rızası olmadan”* ibaresi ile hırsızlık suçu

⁴⁴TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s 569.

⁴⁵CENTEL, Nur/ ZAFER, Hamide/ ÇAKMUT, Özlem, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt I, Beta Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Şubat 2016, s. 429.

tanımlanmıştır. Burada malikten ziyade malın zilyedi vurgulanmıştır. Bu bakımdan zilyetliğin korunduğunu söyleyebiliriz⁴⁶. Ancak hırsızlık suçu bakımından zilyetliğin yanında mülkiyet hakkının da korunan hukuki yarar olduğu açısından da görüşler mevcuttur⁴⁷.

Hırsızlık suçunun güveni kötüye kullanma suçundan ilk farkı, malın zilyedinin rızası olmaksızın failin malı bulunduğu yerden almasıdır. Güveni kötüye kullanma suçunda malik malı zilyede belli bir şekilde kullanmak veya muhafaza etmek maksadıyla iradi olarak zilyetliği devrederken hırsızlık suçunda zilyedin bu yönde rızası bulunmamaktadır. Yani fail malı zilyet bulunan kişinin iradesine uygun olmayan şekilde malı fiili hâkimiyet alanına sokmaktadır⁴⁸.

Hırsızlık suçunda suç malın bulunduğu yerden alınması ile gerçekleşir. Güveni kötüye kullanma suçunda ise malın zilyede devir anında değil, zilyet olan failin devir olgusunu inkâr ettiği ya da kendisine teslim edilen mal üzerinde devir amacı dışında tasarrufta bulunması halinde suç oluşacaktır⁴⁹.

Güveni kötüye kullanma suçu açısından zilyede devir edilecek malın teslimi sırasında mevcut rıza geçerli olmalıdır. Kanunlarımıza göre rızanın geçerli olması özgür bir irade ürünü olması, rızanın fesada uğramamış olması gerekmektedir⁵⁰.

Hırsızlık suçunda suç kastı taşınır malın bulunduğu yerden alınması esnasında mevcuttur. Güveni kötüye kullanma suçunda ise suç işleme kastı malın zilyetliğinin faile devredilmesinden sonra oluşmaktadır. Zira burada güveni kötüye kullanma suçunda suç kastı devir olgusunu inkâr etme ya da devir amacı dışında tasarruf öncesinde oluşmalıdır⁵¹.

Güveni kötüye kullanma suçu bakımından 5237 sayılı TCK madde 155/1' de düzenlenen suçun basit hali şikâyete tabi iken hırsızlık suçunun takibi kural olarak

⁴⁶UĞURLU, İbrahim Halil, Hırsızlık Suçu, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s. 73.

⁴⁷TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.569.

⁴⁸GÜNDÜZ, Remzi, Türk Ceza Kanununda Malvarlığına Karşı Suçlar, Bilge Yayınevi, Ankara 2012, s. 463.

⁴⁹EKER, Hüseyin, Açıklamalı-İçtihatlı Hırsızlık Suçları, Hukab Yayınları, Ankara, Ocak 2013, s. 412.

⁵⁰BALCI, Fidan/ÖZTÜRK, Seyithan, Hırsızlık, Karşılıksız Yararlanma ve Yağma Suçları, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 346.

⁵¹GÜNDÜZ, Remzi, Türk Ceza Kanununda Malvarlığına Karşı Suçlar, Bilge Yayınevi, Ankara 2012, s. 463.

şikâyete bağlı değildir⁵².

Malın teslimi zilyet tarafından faile bilinçsiz bir şekilde bırakılmış ise bu halde geçerli zir zilyetliğin devrinden söz edilemeyecektir. Bu halde güveni kötüye kullanma suçundan bahsedilemeyecektir. Örneğin kuyumcunun müşteriye değerli bir takıyı bakması için teslim etmesi halinde burada zilyetliğin devrinin gerçekleştiği söylenemez. Eğer müşteri kendisine verilen takıyı alıp kaçarsa hırsızlık suçu oluşacaktır⁵³.

Hayatta bu konuda en sık karşılaşılan örnek görüşme yapma bahanesi ile cep telefonunun zilyedinden alınarak kaçılması eylemidir. Bu halde farklı suçlar meydana gelebilir. Bu açıdan suçun işleniş şeklinin, failin hangi kastla hareket ettiğinin, zilyedin cep telefonunu verme amacının ve failde telefonun bulunacağı sürenin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Bir kimseden fail görüşme yapmak maksadıyla telefonu ister de zilyet kendisinde bulunan telefonu verirse bu halde telefonun zilyetliğinin tam olarak faile devredildiği söylenemez. Zira zilyetliği devreden failin yanında bulunmakta olup telefon üzerindeki zilyetliğini tam olarak sonlandırmamıştır. Yani telefonu halen hâkimiyet alanı içerisinde bulundurduğunu söyleyebiliriz. Burada telefon çok kısa bir süre için iade edilmek koşulu ile verilmiştir. Bu halde yapılan işlem devir sayılmadığından güveni kötüye kullanma suçunu oluşturmayacaktır. Failin baştan itibaren hileli hareketlerle davranması halinde suç dolandırıcılık olarak kabul edilebilecektir. Ancak bu niyet tam olarak tespit edilememişse bu halde telefonu konuşma yapmak bahanesiyle alıp uzaklaşan failin eyleminin 5237 sayılı TCK madde 141 'de düzenlenen basit hırsızlık suçunu oluşturduğunun kabulü gerekir⁵⁴.

Yargıtay bir kararında da eylemin güveni kötüye kullanma suçunu değil hırsızlık suçunu oluşturduğunu belirtmiştir⁵⁵.

---

⁵²CENTEL, Nur/ ZAFER, Hamide/ ÇAKMUT, Özlem, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt I, Beta Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Şubat 2016, s. 429.

⁵³TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s. 581-582.

⁵⁴BAKICI, Sedat, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 11-12.

⁵⁵ 15 CD, 20.05.2013 tarih ve 2011/65529 E.,2013/9304 K., sayılı kararına göre “ ssç nin mesaj çekme niyetiyle mağdurdan aldığı telefonu iade etmemesi ve daha sonra satması şeklinde gerçekleşen eylemde geçerli bir zilyetliğin devrinden bahsedilemeyeceğinden eylemin hırsızlık suçunu oluşturduğu kabul edilmiştir. Aktaran SARIKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 150.

Hırsızlık suçu kesinlikle icrai bir hareketle işlenebilir. İhmali bir davranışla işlenmesi mümkün değildir. Güveni kötüye kullanma suçu bakımından ise suç icrai veya ihmali davranışla işlenebilir⁵⁶.

Örneğin bir kararda; “ Suça sürüklenen çocukların, katılana ait cep telefonunu bakmak amacı ile aldıkları ve daha sonra suça sürüklenen çocuk Yunus Nalkıran'ın olaya konu cep telefonunu alıp kaçtığı olayda; suça sürüklenen çocukların eylemlerinin TCK'nun 141/1. maddesinde düzenlenen hırsızlık suçunu oluşturduğu gözetilmeden, eylemin vasıflandırmasında yanılığa düşülerek aynı Kanun'un 155/1. maddesi uyarınca hüküm kurulması, ”⁵⁷ şeklinde karar vermiştir.

Yine bir kararda; “Sanık hakkında güveni kötüye kullanma ve bir hukuki ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla hırsızlık suçlarından verilen beraat hükümleri katılan vekili tarafından temyiz edilmekle, dosya incelenerek gereği düşünüldü;

Katılan R. Ç. arkadaşı sanık O. T.'in aracını kullanırken aracın altını kaldırıma vurması sebebiyle aracın tamiri için sanık O. T.'in katılan R. Ç.'ndan 250 TL para istediği ve katılan R. Ç.'nun da bu parayı sanık O. T.'e verdiği, yaklaşık iki gün sonra sanık O. T.'in katılan R. Ç.'ndan LG marka cep telefonunu 2 günlüğüne kullanmak için istediği ve katılan R. Ç.'nun da cep telefonunu verdiği, sanık O. T.'in cep telefonunu getirmemesi üzerine katılan R. Ç. aradığında sanık O. T.'in "arabanın masrafı 250 TL değildi 600 TL idi, ben sana telefonu getirmiyorum" dediği, 19/04/2013 tarihinde sanık O. T. ile katılan R. Ç.'nun buluştukları, sanık O.T.'in katılan R. Ç.'na "arabaya biraz benzin al da seni gezdireyim" dediği, katılan R. Ç.'nun parası olmadığını söylemesi üzerine sanık O. T.'in mağdur R. Ç.'ndan cep telefonunu istediği ve birkaç kişiyle görüştüğü ve katılan R. Ç.'na "para buldum" dediği daha sonra bir apartmanın yanında durarak "binanın en üst katına çık, arkadaş seni bekliyor, sana para verecek, onu getiriver, arabayı çekmeye yer yok, ileride ben seni bekliyorum" dediği, katılan R. Ç.'nun yukarı çıktığı ve kimseyi bulamaması üzerine aşağıya indiğinde sanık O. T.'i bulamadığı, araçta katılan R. Ç.'nun montu ve cep telefonunun olduğunun iddia edildiği olayda; Katılanın tüm

⁵⁶ UĞURLU, İbrahim Halil, Hırsızlık Suçu, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s. 74.

⁵⁷ YARGITAY 17. CD. 13.03.2019 Tarih, 2018/1882 E., 2019/3230 K. Sayılı kararı, <https://portal.uyap.gov.tr/uyap-uygulamaları>, isimli internet adresinden 06.05.2019 tarihinde ulaşılmıştır.

aşamalarda değişmeyen beyanı ve tanık beyanından sanık ile katılan arasında alacak verecek ilişkisi olduğu, sanık kolluk beyanında katılana ait cep telefonunu alacağına karşılık olarak aldığını ve Dereli ilçesinde oturan H. isimli şahsa verdiğini beyan etmesi karşısında; H. isimli şahsın mahkemede tanık olarak dinlenerek sonucuna göre eylemin sübutu halinde uzlaşma kapsamında bulunan bir hukuki ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla hırsızlık suçunu oluşturacağı gözetilmeksizin eksik inceleme ile yazılı şekilde beraat hükümleri kurulması,⁵⁸ şeklinde karar verilmiştir.

Hırsızlık suçunda suç failin taşınır malı bulunduğu yerden alması ile gerçekleşir. Bu bakımdan hırsızlık suçu açısından değerlendirme tek hareketli bir suç olduğudur. Zira tek tip bir eylem ile suç oluşmaktadır. Güveni kötüye kullanma suçu ise zilyetliğin devri amacı dışında tasarrufta bulunma veya devir gayesi dışında tasarrufta bulunma eylemleri ile gerçekleşebileceğinden seçimlik hareketli bir suçtur⁵⁹.

Son olarak belirlemek gerekirse hırsızlık suçu taşınır mallar açısından söz konusu olmaktadır. Güveni kötüye kullanma suçunun unsurunu hem taşınır hem de taşınmaz mallar oluşturabilir⁶⁰.

4.2. Dolandırıcılık - Güveni Kötüye Kullanma

Dolandırıcılık suçu 5237 sayılı TCK madde 157’de düzenlenmiştir. Madde metnine göre; “*Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası verilir*” şeklinde düzenleme yer almaktadır. Dolandırıcılık suçunda korunan hukuki değer mülkiyet hakkıdır. Bu suç açısından bireylerin irade serbestisinin de korunduğu belirtilmektedir⁶¹.

Taşınır mallar açısından malın faile teslim edilmesi hem dolandırıcılık hem

⁵⁸ Yargıtay 15. CD. 13.03.2019 tarih, 2017/5032 E., 2019/2167 K. Sayılı kararı <https://portal.uyap.gov.tr/uyap-uygulamalari>, isimli internet adresinden 06.05.2019 tarihinde ulaşılmıştır.

⁵⁹ UĞURLU, İbrahim Halil, Hırsızlık Suçu, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s. 74.

⁶⁰ CENTEL, Nur/ ZAFER, Hamide/ ÇAKMUT, Özlem, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt I, Beta Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Şubat 2016, s. 430.

⁶¹ ÖZBEK, Veli Özer/BACAKSIZ, Pınar/DOĞAN, Koray/TEPE, İlker, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara Eylül 2017, s. 694.

de güveni kötüye kullanma suçunun ortak unsurudur⁶². Hem dolandırıcılık suçu hem de güveni kötüye kullanma suçları bakımından taşınır ve taşınmaz mallar suçun konusunu oluşturabilmektedir⁶³.

Güveni kötüye kullanma suçunda fail zilyetliği devreden kişinin hukuki açıdan geçerli kabul edilen iradesine uygun şekilde malın zilyetliğini kazanmaktadır. Dolandırıcılık suçunda ise failin hileli hareketleri nedeniyle malikin iradesi fesada uğramakta ve bu şekilde zilyetlik kazanılmaktadır. Dolandırıcılık suçunda suç zilyetliğin devri ile gerçekleşmekte iken daha önce de hırsızlık suçunda belirttiğimiz üzere güveni kötüye kullanma suçunda suç zilyetliğin devri anında gerçekleşmez. Failin devir olgusunu inkâr ettiği ya da devir amacı dışında tasarrufta bulunduğu anda tamamlanmaktadır⁶⁴.

Dolandırıcılık suçunda malın zilyetliğinin devrinden önce suç kastı mevcut iken güveni kötüye kullanma suçunda ise malın faile devrinden sonra suç açısından kast oluşmaktadır⁶⁵.

Suçların tamamlanmasından sonra, suçun ortaya çıkmasını engellemek maksadıyla yapılan eylemler bakımından suçun dolandırıcılık mı yoksa güveni kötüye kullanma suçunu mu oluşturduğu durumunu değerlendirmek gerekir. Söz gelimi faturamızı yatırmak üzere arkadaşımıza verdiğimiz bedeli arkadaşımız fatura yatırmak yerine kendi ihtiyaçları için kullanır ve faturanın yatırıldığına dair sahte belge düzenlenmesi halinde suç her ne kadar hileli hareket olarak değerlendirilse de dolandırıcılık olmayacaktır. Zira güveni kötüye kullanma suçu tamamlanmış ve akabinde sahte belge düzenlenmiştir. Burada gerçek içtima hükümleri gereği güveni kötüye kullanma ve belgede sahtecilik suçları birlikte oluşacaktır⁶⁶.

Dolandırıcılık suçunda fail herhangi bir kişi olabilmektedir. Fail açısından belli bir özellik belirlememiştir. Güveni kötüye kullanma suçu açısından ise fail

---

⁶²SELÇUK, Sami, Dolandırıcılık Cürmünün Kimi Suçlardan Ayrımı ve Çeklerle İlgili Suçlar, Ankara 1986, s. 18.

⁶³UĞURLU, İbrahim Halil, Hırsızlık Suçu, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s. 73.

⁶⁴CENTEL, Nur/ ZAFER, Hamide/ ÇAKMUT, Özlem, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt I, Beta Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Şubat 2016, s. 430.

⁶⁵GÜNDÜZ, Remzi, Türk Ceza Kanununda Malvarlığına Karşı Suçlar, Bilge Yayınevi, Ankara 2012, s. 463.

⁶⁶SARSIKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 69.

ancak geçerli bir rızaya dayalı olarak malın devrinin yapıldığı kişi olabilir⁶⁷.

Yargıtay bir kararında; “*Hizmet nedeni ile güveni kötüye kullanma suçundan sanık hakkında verilen mahkûmiyet hükümleri sanık tarafından temyiz edilmekle, dosya incelendi, gereği düşünüldü;*

Sanığın 08.05.2008 tarihinde katılan M. D.’e ait Yapı-Dem İskele isimli işyerinde kendisini R. G. olarak tanıtip bu isimle kullanarak, 30.04.2008 tarihinde ise katılan C. E.’e ait Elik İskele isimli işyerinden kendi ismi ile kullanıp iade etmek üzere iskele kiraladığı, kira bedellerini ödemediği gibi kira sözleşmeleri bitmesine rağmen iskeleleri iade etmediği iddia olunan olayda; katılan C.’a yönelik eylem bakımından; sanık ile katılan arasında hizmet ilişkisi bulunmadığı, kiraladığı iskeleyi iade etmemesinden ibaret eylemin 6763 sayılı Kanununun 34.maddesi ile değişik 5271 sayılı CMK’nın 253. ve 254. madde fıkraları gereğince uzlaştırma kapsamına alınan ve TCK 155/1.maddesinde düzenlenen basit güveni kötüye kullanma suçunu oluşturduğu, sanığın TCK 155/1.maddesi gereği cezalandırılması gerekirken vasıfta hataya düşülerek 155/2.maddesi gereği cezalandırılması, katılan M.’a yönelik eylem bakımından ise; sanığın kendi ismini gizleyerek kendisini R. G. olarak tanıtip bu isimle kira sözleşmesi imzlayarak iskele kiralaması karşısında eylemin yine 6763 sayılı Kanununun 34.maddesi ile değişik 5271 sayılı CMK’nın 253. ve 254. madde fıkraları gereğince uzlaştırma kapsamına alınan ve TCK 157.maddesinde düzenlenen basit dolandırıcılık suçunu oluşturduğu, sanığın TCK 157.maddesi gereği cezalandırılması gerekirken vasıfta hataya düşülerek 155/2.maddesi gereği cezalandırılması,”⁶⁸ şeklinde karar vermiştir.

Yine bir kararda; “*Hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçundan sanığın mahkûmiyetine ilişkin hüküm, sanık tarafından temyiz edilmekle, dosya incelenerek gereği düşünüldü;*

Sanığın, olay tarihinde kendisini Ş. D. olarak tanıtarak onun adına düzenlenmiş aslı ele geçirilemeyen sahte sürücü belgesi fotokopisi ile şikayetçi M. A.’a ait 25 ton ayçiçeğini Çubuk ilçesinden Elbistan ilçesine götürmek üzere çalıntı

---

⁶⁷TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.654.

⁶⁸ Yargıtay 15. CD. 09.04.2019 tarih, 2017/7703 E., 2019/3559 K. Sayılı kararı <https://portal.uyap.gov.tr/uyap-uygulamalari>, isimli internet adresinden 06.05.2019 tarihinde ulaşılmıştır.

olan 33 AY 8519 plakalı tır ve 34 ZR 8038 plakalı dosreye yükledikleri ancak bu mali ilgili yere götürmeyerek temyiz dışı sanık C. Y.'a satmak suretiyle atılı suçu işlediği iddia edilen eylemde, sanığın kamu kurumu olan Emniyet Müdürlüğü Trafik Tescil Büro Amirliği'nin maddi varlıklarından sayılan sürücü belgesi kullanması nedeniyle, TCK'nun 158/1-d maddesi kapsamında kamu kurumunun araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunu oluşturup oluşturmayacağına ilişkin delillerin takdir ve değerlendirmesinin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilerek görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, yargılamaya devamla yazılı şekilde hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçundan mahkûmiyetine hükümlenmesi,⁶⁹ şeklinde kararı mevcuttur.

4.3. Mala Zarar Verme – Güveni Kötüye Kullanma

Mala zarar verme suçu 5237 sayılı TCK madde 151'de düzenlenmiştir. Madde içeriğine göre başkasına ait taşınır veya taşınmaz malına zarar veren kişilerin şikâyet üzerinde cezalandırılacağı açıklanmıştır. Mala zarar verme suçu bakımından suç teşkil eden eylemler başkasının malını “kısmen veya tamamen yıkmak”, “tahrip etmek”, “yok etmek”, “bozmak”, “kullanılmaz hale getirmek” ve son olarak “kirletmek” olarak sayılmıştır. 765 sayılı ETCK düzenlemesinden farklı olarak kullanılmaz hale getirmek ve kirletmek eylemleri madde metnine eklenmiştir⁷⁰.

Her ne kadar güveni kötüye kullanma suçu bakımından eylemin yarar sağlama maksadıyla gerçekleştirilmesi gerektiğinden bahisle bu suçun özel kastla işlenebileceği iddia edilmiş ise de biz bu görüşe katılmadığımızı daha önce belirtmiştik. Güveni kötüye kullanma suçları manevi unsur bakımından genel kastla işlenebilmektedir. Mala zarar verme suçu da güveni kötüye kullanma suçundan bu açıdan farksızdır. Mala zarar verme suçu da genel kastla işlenebilmektedir. Ayrıca her iki suçun da basit hallerinin takibi şikâyete bağlı kılınmıştır⁷¹.

Güveni kötüye kullanma suçunu ancak malın devredildiği kişi tarafından işlenebileceğini söylemiştik. Mala zarar verme suçu bakımından ise böyle bir ayırım

⁶⁹ Yargıtay 15. CD. 08.04.2019 tarih, 2017/7567 E., 2019/3491 K. Sayılı kararı, <https://portal.uyap.gov.tr/uyap-uygulamaları>, isimli internet adresinden 06.05.2019 tarihinde ulaşılmıştır.

⁷⁰TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.630-631.

⁷¹SARİKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 69.

söz konusu olmamaktadır. Yani güveni kötüye kullanma suçu fail bakımından özgü suç olarak kabul edilirken mala zarar verme suçu açısından zilyet olsun olmasın herkes fail olabilir. Bu açıdan mala zarar verme suçu fail bakımından özgü suç değildir⁷².

Güveni kötüye kullanma suçu bakımından fail konumunda olan zilyet kendisine devredilen mala zarar verirse bu halde ne olacaktır. Bu konuya daha önce “içtima” konusunu anlatırken değinmiştik. Bu halde tek eylemle birden fazla suç meydana geldiğinden fikri içtima hükümlerine göre değerlendirme yapılması gerekmektedir⁷³. Kanaatimizin bu yönde olmasına rağmen Yargıtay’ın farklı şekilde karar verdiği de görülmüştür.

Örneğin bir kararında; *Sanıkların katılanın aracını satın almak ve Kayseri'ye götürmek amacı ile, aracın anahtar ve ruhsatını aldıktan sonra, aracı Doğubayazıt'a yolcu taşımak için götürüp, orada araçta bulunan motor sandığı, motor parçaları, tüm TV'leri sökmek şeklindeki eyleminin, bir bütün halinde TCK.nun 155/1. maddesinde düzenlenen güveni kötüye kullanma suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suç vasfında yanlıya düşülerek, yazılı şekilde sanıkların mala zarar verme suçundan da mahkumiyetlerine karar verilmesi,*⁷⁴ şeklinde konuyu hükme bağlamıştır.

4.4. Zimmet – Güveni Kötüye Kullanma

Zimmet suçu 5237 sayılı TCK madde 247’de düzenlenmiştir. Madde metnine göre;

“(1)Görevi nedeniyle zilyedliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisi, beş yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli

⁷² ARTUÇ, Mustafa, Malvarlığına Karşı Suçlar, Kartal Yayınevi, Ankara 2007, s. 312-313.

⁷³ TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s. 652. Benzer mahiyette görüş için bkz. CENTEL, Nur/ ZAFER, Hamide/ ÇAKMUT, Özlem, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt I, Beta Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Şubat 2016, s. 449., MERAKLI, Serkan, DEÜHFD, Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan, Cilt 11, İzmir 2010, s. 1699-1700.

⁷⁴ Yargıtay 8. CD. 19.12.2018 tarih, 2017/3688 E., 2018/14740 K. Sayılı kararı, <https://portal.uyap.gov.tr/uyap-uygulamalari>, isimli internet adresinden 06.05.2019 tarihinde ulaşılmıştır.

davranışlarla işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) *Zimmet suçunun, malın geçici bir süre kullanıldıktan sonra iade edilmek üzere işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilebilir.*” şeklinde düzenlenmiştir.

Maddenin düzenlenmesinde birinci fıkrada basit zimmet suçu izah edilirken, ikinci fıkrada zimmet suçunun nitelikli hali açıklanmıştır⁷⁵.

Dürüstlük kamusal yönetimde vazgeçilmez bir unsurdur. Kamu faaliyeti yürüten görevlilerin de kamusal gücü kullandığı açıktır. Bu bakımdan kamu görevi yürüten kişilerin kamusal güçlerini kullanırken güven unsurundan ayrılmamalarını sağlamak, kamusal faaliyetlerin güvenli bir şekilde yapılmasını temin etmek amacıyla yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu bakımdan zilyetliği görevi nedeniyle kendisine devredilen malın mülkiyet hakkı değil, adına kamusal faaliyetler yürütülen vatandaşların kamuya ve işleyiş şekline güvenin sağlanması hukuksal yarar olarak belirtilmiştir⁷⁶.

Toplumda tüm bireyler adına yürütülen bir işin yapılmasına kamu hukuku usulüne göre katılan her bir birey kamu görevlisi sayılmaktadır. 5237 sayılı TCK madde 6/1-c fıkrasında kamu görevlisi tanımlanmıştır. Bu fıkra göre; “ *kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi,*” kamu görevlisi olarak tanımlanmıştır. Buradaki tanım hiyerarşik yapıda emredilen anlamına gelen memur tanımından daha geniş bir kavramdır. Zira memur sadece kamu görevinin bir şekli olarak kabul edilir. Her memur kamu görevlisi olabilirken kamu görevlisi memurdan ibaret değildir. Kamu görevlisi çok daha geniş daha kapsayıcı bir tanımdır⁷⁷.

Zilyedin kendisine devredilen malın zimmet suçunun konusunu teşkil edebilmesi için kamu görevlisi sıfatını taşıyan faile görevi sebebiyle devredilmiş olması ve ayrıca kamu görevlisi olan failin mal üzerinde koruma ve gözetleme yükümlülüklerinin bulunması gerekmektedir. Söz konusu yükümlüklerin ayrıca failin

---

⁷⁵TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s. 899.

⁷⁶AKÇİN, İhsan, Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007, 1. Baskı, s. 13.

⁷⁷ÖZGENÇ, İzzet, Zimmet Suçu, Seçkin Yayıncılık, 2005, s. 11-12.

görevi dolayısıyla bulunması gerekmektedir⁷⁸.

Zimmet suçunda suçun faili madde metni ve açıklamalar ışığında kamu görevlisidir. Az önce izah ettiğimiz üzere 5237 sayılı TCK madde 6'da yer alan tanıma uyan herkes kamu görevlisi sıfatını haizdir. Zimmet suçunun failinin suç işlediği esnada kamu görevlisi sıfatını taşıması yeterlidir. Sonradan failin kamu görevlisi özelliğini yitirmesi suçun oluşmasını engellememektedir⁷⁹.

Zimmet suçunun konusunu oluşturacak eşyanın devlete ait bir mal veya değer olması zorunlu unsur değildir. Şahıslara ait mallar da zimmetin konusunu oluşturabilir. Madde gerekçesinde bu husus açıkça belirtilmiştir. Burada esas olan kamu görevlisine karşı güven duygusunun sağlanmasıdır. Bu nedenle de şahıslara ait olup da görevi gereği kamu görevlisine teslim edilen mal üzerinde de kamu görevlisinin denetim görevini düzgün bir şekilde yapması amaçlanmaktadır⁸⁰.

Zimmet suçu ve güveni kötüye kullanma suçunun karşılaştırmasında ilk olarak zimmet suçunda fail kamu görevlisidir. Güveni kötüye kullanma suçunda fail malın devrinin gerçekleştirildiği herkes olabilir. Zimmet suçunda görev gereği tevsi söz konusu iken güveni kötüye kullanma suçunda kişinin şahsına duyulan güven sebebi ile devir olgusu gerçekleşmiştir⁸¹.

Zilyetliğin sebebine göre kişi kamu görevlisi olsa dahi malın kendisine devri görevinden dolayı nakledilmemiş ise ve kişinin görevinden ötürü kaynaklanan gözetim yükümlülüğü bulunmuyorsa bu halde suç güveni kötüye kullanma olarak kabul edilmelidir⁸². Örneğin maliye veznesinde çalışan bir tanıdığımız kişiye trafik cezamızın ödenmesi maksadıyla vermiş olduğumuz paramızın tanıdığımız bu kişi tarafından yatırılmayarak kendi harcamalarında kullanılması halinde suç güveni kötüye kullanma olacaktır. Zira kişiye verdiğimiz para faile görevi gereğince devredilmemiştir. Şahsi güven ilişkisine dayalı olarak teslim söz konusudur. Ayrıca her ne kadar kişi kamu görevlisi olsa da bizim vermiş olduğumuz para üzerinde

---

⁷⁸**KOCA, Mehmet Reis**, Zimmet – İrtikap – Rüşvet – Nüfuz Ticareti ve Görevi Kötüye Kullanma Suçları, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s. 61-62.

⁷⁹**MALKOÇ, İsmail**, Yeni Türk Ceza Kanunu Uygulamasında Zimmet – İrtikap – Rüşvet suçları, Malkoç Kitabevi, 2010, s. 3-4.

⁸⁰**ARTUK, M. Emin/ GÖKCEN, Ahmet/ YENİDÜNYA, Caner**, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, 13. Baskı, 2013, s. 917.

⁸¹**EVLİYAOĞLU, Erkal**, Kamu Görevlileri İle İlgili Suçlar, Adalet Yayınevi, 2012, s. 325.

⁸²**OKUYUCU- ERGÜN, Güneş**, Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu, Çakmak Yayınevi, Ankara 2008, s. 137.

görevinden doğan bir gözetim yükümlülüğünden de söz edilemeyecektir⁸³.

Zimmet suçu bakımından suçun mağduru olarak toplumu oluşturan tüm bireyler kabul edilebilir. Devlet ise tüzel kişiliğe sahip bulunduğundan mağdur sıfatını haiz değildir. Ancak suçtan zarar gören olarak değerlendirilebilir. Ayrıca fail olan kamu görevlisinin zimmetine geçirdiği malın kamuya ya da şahıslara ait olması arasında bir fark bulunmadığını belirtmiştik. Bu halde zimmete geçirilen mal eğer ki bir şahsa ait ise bu şahsın da mağdur sıfatını haiz olduğu hususunda bir duraksama yoktur⁸⁴.

Güveni kötüye kullanma suçunda suç teşkil eden eylemler devir olgusunu inkâr etmek veya devir amacı dışında tasarrufta bulunmak şeklinde açıklanmıştır. Zimmet suçu bakımından ise görevi gereği kendisine teslim edilen malı failin mal edinmesi zimmet suçunu oluşturur. Fakat kamu görevlisi olan failin malın kendisine görevi gereği teslim edilmesinden sonra mal edinme dışında denetim ve gözetim yükümlülüğünü usulüne uygun yerine getirmemesi nedeniyle herhangi bir zarar meydana gelirse bu halde suç görevi kötüye kullanma olarak değerlendirilebilecektir⁸⁵. Örneğin bakım ve gözetiminden sorumlu olduğu bir cihaz görev yeri dışında uluorta bırakmak suretiyle bozulmasına sebebiyet verilmiş ise bu halde görevi kötüye kullanma suçu gündeme gelebilecektir.

Yargıtay konumuzla alakalı bir kararında; “*Hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçundan sanığın mahkumiyetine ilişkin hüküm, sanık müdafii tarafından temyiz edilmekle, dosya incelenerek gereği düşünüldü:*

Amasya Barosuna kayıtlı serbest avukat olarak çalışan sanığın, katılan C. S.'in vekalet vermiş olduğu Av. A. E. tarafından 16.000 TL bedelli senede dayanarak Niğde İcra Dairesinde başlatmış olduğu icra takibinde, borçlu adresi olan Amasya Suluova'da Suluova İcra Dairesinde açılan talimat dosyasında sanığın işlemleri yapması için yetki belgesi ile yetkilendirdiği, sanığın da borçludan 14.000 TL para alarak ibraname düzenlediği, almış olduğu paranın ise tamamını katılana vermeyip uhdesinde tutarak hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçunu işlediğinin iddia

---

⁸³ Benzer mahiyette görüş için bkz. **BEKRİ, M. Nedim**, Türk Ceza Kanunu'nda Zimmet Suçu, Adalet Yayınevi, Kasım 2007, s. 19-20.

⁸⁴ **TUĞRUL, Ahmet Ceylani**, Öğreti ve Uygulamada Zimmet – Banka Zimmeti, İrtikap – Rüşvet Suçları, 2. Baskı, Seçkin Hukuk, Seçkin Yayıncılık, Ankara Temmuz 2013, s. 179.

⁸⁵ **CENTEL, Nur/ ZAFER, Hamide/ ÇAKMUT, Özlem**, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt I, Beta Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Şubat 2016, s. 431.

ve kabul olunduğu olayda;

Sanık savunması, katılan ve tanık beyanları ile dosya kapsamından sanığın üzerine atılı suçu işlediğine yönelik mahkemece verilen mahkumiyet hükmünde isabetsizlik görülmemiş olup; sanığın eyleminin vekalet ilişkisinden kaynaklanması nedeniyle zimmet suçunun yasal unsurlarını oluşturmadığı, eylemin bu hali ile hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçunu oluşturduğu anlaşıldığından tebliğnamedeki bozma düşüncesine iştirak edilmemiştir”⁸⁶ şeklinde karar vermiştir.

Yine bir kararda; “Sürmene Cumhuriyet Başsavcılığında yetkili zabıt katibi olarak görev yapmakta iken, 23/01/2008 tarihinde adli sicil bürosunda görevlendirilmesi sonrasında tahsil ettiği adli sicil kaydı belge bedellerinden 72 TL’yi mal edinme şeklinde kabul edilen eylemine ilişkin olarak usulüne uygun bir görevlendirmenin varlığı halinde eyleminin zimmet suçunu, aksi halde güveni kötüye kullanma suçunu oluşturacağı nazara alınarak, sanığın C.Başsavcılığı tarafından görevlendirilmesine yasal bir engel bulunup bulunmadığının araştırılmasından sonra sonucuna göre karar verilmesi gerektiği dikkate alınmadan, eksik incelemeyle yazılı şekilde hüküm kurulması, ”⁸⁷ yönünde karar vermiştir.

4.5. Bankacılık Kanunu’nda Düzenlenen Zimmet– Güveni Kötüye Kullanma

5411 sayılı Bankacılık Kanunu madde 160’a⁸⁸ göre “ para veya para yerine

⁸⁶ Yargıtay 15. CD. 27.03.2018 tarih, 2017/14548 E., 2018/2102 K. Sayılı kararı, <https://portal.uyap.gov.tr/uyap-uygulamalari>, isimli internet adresinden 06.05.2019 tarihinde ulaşılmıştır.

⁸⁷ Yargıtay 5. CD. 20.09.2018 tarih, 2018/2244 E., 2018/6003 K. Sayılı kararı, <https://portal.uyap.gov.tr/uyap-uygulamalari>, isimli internet adresinden 06.05.2019 tarihinde ulaşılmıştır.

⁸⁸Bankacılık Kanunu Madde 160; “Görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu para veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları kendisinin ya da başkasının zimmetine geçiren banka yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensupları, altı yıldan oniki yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacakları gibi bankanın uğradığı zararı tazmine mahkûm edilirler. Suçun, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi hâlinde faile on iki yıldan az olmamak üzere hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası verilir; ancak, adli para cezasının miktarı bankanın uğradığı zararın üç katından az olamaz. Ayrıca meydana gelen zararın ödenmemesi hâlinde mahkemece re’sen ödettirilmesine hükmolunur. Faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bir bankanın; hukuken veya fiilen yönetim ve denetimini elinde bulundurmuş olan gerçek kişi ortaklarının, kredi kuruluşunun kaynaklarını, kredi kuruluşunun emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek şekilde doğrudan veya dolaylı olarak kendilerinin veya başkalarının menfaatlerine kullandırmak suretiyle, kredi kuruluşunu her ne suretle olursa olsun zarara uğratmaları zimmet olarak kabul edilir. Bu fiilleri işleyenler hakkında on yıldan yirmi yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezasına hükmolunur; ancak, adli para cezasının miktarı bankanın uğradığı zararın üç katından az olamaz. Ayrıca, meydana gelen zararın müteselsilen

geçen evrak veya senetlerveya diğer mallar” bankacılık zimmeti suçunun konusunu oluşturabilir. Ayrıca taşınmaz mallar da bu madde gereğince bankacılık zimmeti suçunu oluşturabileceği değerlendirilmektedir⁸⁹.

5411 sayılı BK madde 1’de kanunun amaca açıklanmıştır. Madde metnine göre; *“Bu Kanunun amacı, finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanmasına, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasına, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir”* şeklinde açıklama yer almaktadır. Bu bakımdan denilebilir ki bu kanun gereğince kanundadüzenlenen suçlar bakımından korunan hukuksal yarar ekonomik düzendir⁹⁰. Güveni kötüye kullanma suçunda ise korunan hukuksal yararın zilyetlik, mülkiyet hakkı ve güven ilişkisi olduğunu söylemiştik.

Banka personelleri açısından zimmet suçu ETCK madde 510’da düzenlenen emniyeti suistimal suçundan cezai anlamda sorumlu tutuluyordu. 3771 sayılı yasada 1992 yılında yapılan değişiklik nedeniyle bu tarihten sonra kamu bankalarında çalışan personeller açısından ceza kanununda yer alan zimmet suçu hükümleri uygulanmaya başlanmıştır. Yine 1999 yılında 4389 sayılı kanun ile özel bankalarda görevli personelin eylemleri emniyeti suiistimal olarak değerlendirilmiştir. Bu ayırım ile özel ve kamu bankaları personelleri cezai yaptırım olarak farklı uygulamaya tabi olmuşlardır. Daha sonra yine 4389 sayılı yasada yapılan değişiklik ile kamu bankaları ile özel bankaların personelleri arasındaki ayırım kaldırılmış ve eylemler kanunda yer alan bankacılık zimmeti olarak kabul edilmiştir. Sonraki süreçte 4603 sayılı kanunla kamu bankalarının statüleri değiştirilmiştir. Bankalar birer anonim şirket haline getirilmiştir. Bu bakımdan zimmet suçu işlevsiz kalmış ve nihayet 5411

ödettilmesine karar verilir. (Ekfıkra: 2/1/2017-KHK-687/4 md.; Aynenkabul: 1/2/2018-7076/4 md.)Bankacılık mevzuatı ile bankacılık usul ve prensiplerine uygun kredi kullandırma, bu kredileri temdit etme veya ek kredi kullandırma, taksitlendirme, teminata bağlama yahut sair yöntemlerle yeniden yapılandırma işlemleri zimmet suçunu oluşturmaz. Soruşturma başlamadan önce, zimmete geçirilen para veya para yerine geçen evrak veya senetlerin veya diğer malların aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi hâlinde, verilecek cezanın üçte ikisi indirilir.

Kovuşturma başlamadan önce, gönüllü olarak, zimmete geçirilen para veya para yerine geçen evrak veya senetlerin veya diğer malların aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi hâlinde, verilecek cezanın yarısı indirilir. Bu durumun hükümden önce gerçekleşmesi hâlinde, verilecek cezanın üçte biri indirilir. Zimmet suçunun konusunu oluşturan para veya para yerine geçen evrak veya senetlerin veya diğer malların değerinin azlığı nedeniyle, verilecek ceza üçte birden yarıya kadar indirilir.”

⁸⁹TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.902.

⁹⁰ARTUK, M. Emin/ GÖKCEN, Ahmet/ YENİDÜNYA, Caner, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, 13. Baskı, 2013, s. 935.

sayılı kanunla mevcut durum ihdas edilmiştir⁹¹. Bankacılık kanununda düzenlenen zimmet suçunun faili ancak kanunun 160. Maddesinde belirtildiği üzere “banka yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensupları” olabilirken güveni kötüye kullanma suçunun faili ise malın zilyetliğinin devir olgusunu inkâr eden ya da devir amacı dışında tasarrufta bulunan kişi olabilecektir. Bankacılık Kanunu’nda yer alan diğer mensuplar kavramının banka çalışanlarının tamamını kapsadığı yönünde görüş mevcuttur⁹².

Yargıtay bir kararında; “*Hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçundan sanığın mahkumiyetine ilişkin hüküm, o yer Cumhuriyet savcısı, katılan vekili ve sanık müdafii tarafından temyiz edilmekle, dosya incelenerek gereği düşünüldü: Katılan bankanın Gebze Şubesinde müşteri temsilcisi olarak çalışan sanığın, banka müşterisi olan şikayetçi A.Ş. yatırım hesabında bulunan 99.000 TL değerindeki hazine bonolarını satıp parasını kendisine alarak hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçunu işlediğini iddia ve kabul olunması karşısında eylemin temas ettiği 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 160. Maddesinde düzenlenen zimmet suçunu oluşturup oluşturmayacağına ilişkin delilleri takdiri ve değerlendirme yetki ve görevinin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilerek görevsizlik kararı verilmesi gerektiği zorunluluğu, bozmayı gerektirmiş*”⁹³ şeklinde konuyu sonuca bağlamıştır.

4.6. Kaybolmuş veya Hata Sonucu Ele Geçmiş Eşya Üzerinde Tasarruf – Güveni Kötüye Kullanma

Kaybolmuş eşya üzerinde tasarruf suçu 5237 sayılı TCK madde 160’da düzenlenmiştir. Madde metnine göre; “*Kaybedilmiş olması nedeniyle malikinin zilyetliğinden çıkmış olan ya da hata sonucu ele geçirilen eşya üzerinde, iade etmeksizin veya yetkili mercileri durumdan haberdar etmeksizin, malik gibi tasarrufta bulunan kişi, şikayet üzerine, bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır*” şeklinde düzenlenmiştir.

Malın kaybedilmesi sebebi ile sahibinin dolaysız zilyetliğinden çıkması

⁹¹TUĞRUL, Ahmet Ceylani, Öğreti ve Uygulamada Zimmet – Banka Zimmeti, İrtikap – Rüşvet Suçları, 2. Baskı, Seçkin Hukuk, Seçkin Yayıncılık, Ankara Temmuz 2013, s. 542.

⁹²ARTUK, M. Emin/ GÖKCEN, Ahmet/ YENİDÜNYA, Caner, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, 13. Baskı, 2013, s. 937.

⁹³ Yargıtay 15. CD. 11.09.2018 tarih, 2015/10186 E., 2018/5460 K. Sayılı kararı, <https://portal.uyap.gov.tr/uyap-uygulamaları>, isimli internet adresinden 06.05.2019 tarihinde ulaşılmıştır.

sonrası bu eşyayı bulan failin, bulduğu eşya ya da malı sahibine iade etmesi ya da bulduğu şeyin iadesi için yetkili mercileri bilgilendirmekle mükelleftir. Aynı durum hata ile ele geçirilen bir eşya bakımından da mevcuttur. Failin kanunda belirlenen bu mükellefiyetlere uymayarak bulduğu veya hata sonucu ele geçirdiği mal üzerinde malın maliki gibi davranarak tasarrufta bulunması halinde “*kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarruf*” suçu oluşacaktır⁹⁴.

Güveni kötüye kullanma suçunda failin malı geri verme yükümlülüğü malı teslim eden ile fail arasında yazılı olarak düzenlenen ya da tarafların anlaşmasına bağlı olarak kurulan sözleşme gereğince meydana gelmektedir. Fakat kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarruf suçu bakımından ise TMK da düzenlenen kanuni hükümler gereğince fail bulduğu malı iade etmelidir⁹⁵.

Kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarruf suçu bakımından, kanuni düzenleme kişinin mülkiyet hakkını korumakla birlikte aynı zamanda, bireyin toplumda herkese güvenmesini sağlamaya çalışmaktadır. Yani kaybolan eşya bakımından bu malı toplumda herhangi bir kişi bu malı bulabileceğinden toplumda bulunan herkesin güvenilir olması kanunun gayesidir. Burada korunan hukuksal yararın genel güvenin sağlanması olduğu söylenebilir. Bu bakımdan güveni kötüye kullanma suçu açısından öngörülen korunan hukuksal yarar benzeşmektedir. Bu bakımdan bu suçun güveni kötüye kullanma suçunun bir benzeri yani türevi olduğu ileri sürülmüştür⁹⁶.

Kaybolan eşyadan kasıt eşyanın malikinin eşyasının nerede olduğunu bilmemesidir. Bu durumun yanı sıra ayrıca malın eşyanın malikin tasarruf alanından çıkmış bulunması ve sahibinin tasarruf imkânının ortadan kalkması gerekmektedir. Bulma eylemi ise birçok şekilde gerçekleşebilir. Malın bulunma anında bu suç oluşmayacaktır. Madde metninden de anlaşılacağı üzere bulunan şey üzerinde malik gibi tasarrufta bulunma ile suç oluşur⁹⁷. Bu bakımdan güveni kötüye kullanma suçu ile kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarruf suçu

---

⁹⁴**BALCI, Fidan/ÖZTÜRK, Seyithan**, Hırsızlık, Karşılıksız Yararlanma ve Yağma Suçları, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 354.

⁹⁵**SARSIKOĞLU, Şenel**, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 173.

⁹⁶**HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN, Muharrem**, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Kişilere Karşı Suçlar, U S-A Yayıncılık, Ankara 2010, s. 358.

⁹⁷**MALKOÇ, İsmail**, Açıklamalı- İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu, Üçüncü Cilt, Sözkese Matbaacılık, Ankara 2013, s. 2777.

benzeşmektedir. Zira güveni kötüye kullanma suçunda da malın teslim edildiği an değil suç tanımında yer alan eylemlerin gerçekleşmesi ile suçun tamamlanacağını daha önce açıklamıştık.

Unutulan eşya ile kaybolmuş eşyanın farklı olduğu hususunda görüşler mevcuttur. Unutulma olayı sonrası bir yerde bırakılan eşyanın o anda nerede olduğu malik tarafından biliniyorsa, yani malik malı en son nerede terk ettiğini hatırlıyor ise bu halde kaybolmuş eşya söz konusu olmamaktadır. Bu halde eşyanın bulunduğu yerden alınması halinde hırsızlık suçunun oluştuğu kabul edilmektedir⁹⁸. Ancak kanımızca bu görüşe her somut olay açısından katılmak mümkün değildir. Zira bu halde failin eylem açısından durumu değil mağdurun durumu değerlendirilmektedir. Örneğin bir kişi kendisine ait yüzüğü bir tarla kenarında ağaç altında parmağından çıkararak orada unutmuş olabilir. Daha sonra buradan geçen fail bu yüzüğü bularak aldığı anda yüzüğün başkasına ait olduğunu bilerek ve kaybolduğunu düşünerek alacaktır. Zira bahsedilen ortam yüzüğün unutulması için makul bir yer değildir. Mağdur yüzüğü parmağından çıkararak unuttuğu yeri hatırlayıp geri dönerek yüzüğü bulamazsa bu halde hırsızlık suçunun işlendiğinin kabulü makul gözükmemektedir. Zira mağdurun bir tarla kenarında ağaç altında yüzüğü oraya koyarak kaybetmek yerine unuttuğunun fail tarafından bilinmesi ya da düşünülmesi beklenmemektedir. Failin kastı hırsızlık suçuna yönelik değil kaybolan eşya üzerinde tasarruf etmeye yöneliktir.

Bu açıklamalar karşısında belli bir alan sınırı içerisinde malın kaybolmadığı ve unutulduğu açıkça anlaşılabiliriyorsa bu halde eylemin hırsızlık suçunu oluşturduğu kabul edilebilecektir. Malın sahibi kısa bir araştırma neticesinde tespit edilebiliyorsa ya da doğrudan malın sahibi biliniyorsa bu halde hırsızlık suçu oluşur⁹⁹. İşçilerin işe gidip geldiği servis aracında işçilerden birisi cüzdanını koltuğun arka kısmında bulunan saklama alanına bırakıp orada unutmuş ise bu halde servis şoförünün cüzdanı alarak içindeki paraları harcaması hırsızlık suçunu oluşturur. Zira fail cüzdanın kaybolmadığını orada unutulduğunu bilmektedir. Ayrıca kolay bir şekilde cüzdan maliki tespit edilebilir.

Yargıtay'ın bizim bu görüşümüz aksine kararları da mevcuttur. Örneğin bir

⁹⁸HAFIZOĞULLARI, Zeki, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, 2. Cilt, Ankara 2010, s. 2773.

⁹⁹BALCI, Fidan/ÖZTÜRK, Seyithan, Hırsızlık, Karşılıksız Yararlanma ve Yağma Suçları, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 346.

kararda “Şehirlerarası otobüs işletip, katılanı işlettikleri otobüsle Erzurum ilinden Ankara iline getiren ve katılanın otobüsten inerken koltuğunda unuttuğu bagaj fişi verilmeyen ve fiili olarak da teslim alınmayan poşeti katılana vermeyen sanıkların, eylemlerinin kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarrufta bulunma suçunu oluşturacağından TCK'nın 160/1. maddesi uyarınca cezalandırılmalarına karar verilmesi gerekirken suç vasfında ve değerlendirmede yanılığa düşülerek yazılı şekilde karar verilmesi,”¹⁰⁰ şeklinde hüküm kurulmuştur.

Kaybolmuş eşya üzerinde tasarruf suçunun konusunu sadece taşınmaz mallar oluşturur. Zira taşınmaz mallar özellikleri gereği kaybolmaya müsait değildir. Aynı zamanda hata ile ele geçirilmeleri de söz konusu olmaz. Taşınmaz mallar bu suçun konusunu bu nedenle oluşturmazlar¹⁰¹. Güveni kötüye kullanma suçu bakımından ise taşınır ve taşınmaz malların suçun konusu olabileceğini açıklamıştık.

Son olarak Güveni kötüye kullanma suçunun basit hali ve kaybolmuş eşya üzerinde tasarruf suçlarının ortak noktası her ikisinin de takibi şikâyete bağlı suçlar olmasıdır.

4.7. Bedelsiz Senedi Kullanma – Güveni Kötüye Kullanma

Bedelsiz senedi kullanma suçu 5237 sayılı TCK madde 156'da düzenlenmiştir. Madde metnine göre “*Bedelsiz kalmış bir senedi kullanan kimseye, şikâyet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası verilir*” şeklinde düzenleme yer almaktadır.

Bu düzenleme ile aslında karşılığı ödenmiş ya da taraflar arasında meydana gelen ticari veya adi parasal ilişkiler nedeniyle senedin karşılığının ödenmesine gerek kalmayan durumlarda, senedi elinde bulunduran failin senet bedelini haksız bir şekilde tekrar temin etmek maksadıyla resmi kurumlar aracılığı ile kullanılmasının cezalandırılması amaçlanmaktadır¹⁰².

765 sayılı ETCK'da da bu suçu düzenlenmişti. Ancak madde 509'da

¹⁰⁰ Yargıtay 23. CD. 25.02.2016 tarih, 2015/5457 E., 2016/2012 K. Sayılı kararı, <https://portal.uyap.gov.tr/uyap-uygulamalari>, isimli internet adresinden 06.05.2019 tarihinde ulaşılmıştır.

¹⁰¹ SARSIKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 174.

¹⁰² ÖZBEK, Veli Özer, TCK İzmir Şerhi, Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı, Cilt 2, Özel Hükümler, Seçkin Yayınları, Ankara 2008, s. 1199.

düzenlenen bedelsiz senedi kullanma suçu aynı zamanda 5237 sayılı TCK madde 209 da düzenlenen açığa imzanın kötüye kullanılması suçu da ihtiva etmekteydi. Her iki suç aynı madde içerisinde düzenlenmişken yeni ceza kanunumuzda bu durum sona ermiştir. Bedelsiz senedi kullanma suçunun oluşabilmesi için senet üzerinde herhangi bir sahtecilik, tahrifat yapılmamış olması gerekmektedir. Zira senet üzerindeki değişiklikler belgede sahtecilik suçunun oluşmasına neden olacaktır¹⁰³.

Bedelsiz senedi kullanma suçuna ilişkin düzenlene kanun maddesinin gerekçe kısmında borçlusu tarafından ödenmiş bir senetten bahsedilmektedir. Bu nedenle suça konu teşkil edecek senedin borç senedi olması gerekir. Senedin adi veya resmi olması açısından fark yoktur. Senedin bedelsiz kalması senet bedelinin tamamının ödenmesi anlamına da gelmemektedir. Senedin borcunun tamamen ödenmesi halinde senedin bedelsiz kaldığına kuşku yoktur. Ancak bedelsiz senedi kullanma suçunun oluşabilmesi için senedin borcunun belli bir kısmının ödenmiş olması da yeterlidir. Senedin bedelinin borçlu kimse tarafından ödenmesi halinde senet bedelsiz kalmış olacaktır. Borçlu adına bir başka kişinin de hareket ederek senedin bedelini ödemesi halinde de sonuç aynıdır¹⁰⁴.

Bu suç açısından korunan hukuki değer taraflar arasında gerçekleşen hukuki ilişkilerde güvendir. Burada bedeli tahsil edilen bir senedin bedelini tekrar senendi elinde bulunduran fail tarafından tahsil edilmeyeceğine yönelik güven duygusunun korunması esastır¹⁰⁵. Güveni kötüye kullanma suçu bakımından ise zilyetlik, mülkiyet ve de güven ilişkisinin korunan hukuki değer olduğunu belirtmiştik.

Bedelsiz senedi kullanma suçunda suçun konusu madde metninden de anlaşılacağı üzere bedelsiz kalmış senetlerdir. Borç doğuran senedin hukuki sebebinin ortadan kalkması, taraflar arasında sonradan gerçekleştirilen yeni anlaşmalar veya herhangi bir şekilde doğan bir sebepten ötürü kanuni olarak senet alacaklısının senet borçlusuna bu durumu ileri sürememesi yani senette yazılı borç miktarının hukuken borçludan talep edememesi hallerinde senet bedelsiz kalmış demektir. Senedin gerçekte varlığını sürdürmesi, fiziki olarak mevcudiyetini sürdürmesi her zaman senedin karşılığının ödenmesi gerektiği göstermez. Zira az

---

¹⁰³MALKOÇ, İsmail, Açıklamalı- İctihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu, Üçüncü Cilt, Sözkese Matbaacılık, Ankara 2013, s. 2659-2660.

¹⁰⁴HAFIZOĞULLARI, Zeki, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, 2. Cilt, Ankara 2010, s. 2773 - 2774.

¹⁰⁵ESEN, Sinan, Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgede Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, Eylül 2007, s. 283-284.

önceki saydığımız sebeplerden ötürü senedin karşılığı daha önce ödenmiş ya da ödenmesine hukuken gerek kalmamıştır¹⁰⁶. Bu suçta suçun konusunu özelliğini açıkladığımız borç doğuran bedelsiz kalmış senetler oluştururken güveni kötüye kullanma suçunda her türlü taşınmaz ve taşınır mallar suçun hukuki konusunu oluşturmaktadır.

Bedelsiz senedi kullanma suçunun faili senedin bedelsiz kaldığını bildiği halde bu senedin bedelini tekrar tahsil etmeye çalışan kişidir. Ayrıca bu suç açısından sadece 5237 sayılı TCK madde 167’de düzenlenen “*şahsi cezasızlık sebebi veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebep*” ler uygulanabilir¹⁰⁷. Ancak bu suçun failinin sadece senedin alacaklısı olması zorunlu değildir. Senet eğer ilk teslim alan kişiden ciro silsilesi nedeniyle başka cirantaların eline geçmiş ise veya en son lehtar tarafından alacağın temlik yolu ile bir başkasına devredilerek teslim edilmiş ise bu kişilerde bu suç açısından fail olabilir. Yeter ki kişi senedin bedelsiz kaldığını bilmesine rağmen eylemini gerçekleştirsin¹⁰⁸.

Güveni kötüye kullanma suçu bakımından ise fail devir olgusunu inkâr eden ya da devir amacı dışında tasarrufta bulunan kişi olabilecektir. Ayrıca güveni kötüye kullanma suçu açısından bedelsiz senedi kullanma suçundan farklı olarak hem etkin pişmanlık hükümleri, hem de şahsi cezasızlık sebepleri uygulanabilmektedir.

Bedelsiz senedi kullanma suçunun manevi unsuru kasttır. Fail senedin bedelsiz kaldığını bilmelidir. Senedin kısmi ödemesi gerçekleşmiş ise bu halde ödenen kısma yönelik bilgisi bulunmalıdır. Fail tarafından bu durum bilinmesine rağmen failin senedin bedelinin tekrar tahsilini sağlamak maksadıyla hareket etmesi bu suçun oluşmasını sağlayacaktır. Ayrıca bedelsiz senedi kullanma suçunun takibi şikâyete bağlı kılınmıştır. Bu bakımdan güveni kötüye kullanma suçunun manevi unsuru ile durum aynıdır. Suçun takibi bakımından ise 155/1’de düzenlenen basit güveni kötüye kullanma suçu ile aynı şekilde şikâyete bağlı olarak soruşturulacaktır.

Yargıtay bu konuda bir kararında “*Hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma ve bedelsiz senedi kullanma suçlarından sanığın mahkumiyetine ilişkin hükümler*

---

¹⁰⁶ÖZBEK, Veli, Özer/BACAKSIZ, Pınar/DOĞAN, Koray/TEPE, İlker, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Eylül 2017, s.691.

¹⁰⁷ESEN, Sinan, Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgede Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, Eylül 2007, s. 284.

¹⁰⁸SARSIKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 165.

sanık müdafî tarafından temyiz edilmekle, dosya incelenerek gereği düşünöldü:

Sanığın, Güzel Abant sitesinde yönetici olduğu ve sitedeki binaların ısı yalıtımı işinin yapımını sağlamak üzere tanık R.B. ile anlaştığı, alınan genel kurul kararı gereğince site sakinlerinden daire başına 3.236 TL para toplandığı, peşin ödeme imkanı olmayan katılan D.A.'dan ise alacaklısı R.B. olan 3.236 TL meblağlı emre muharrer senet alındığı, ancak sanığın senedi tanık R.B.'e teslim etmeyip kendi uhdesinde sakladığı, katılanın senet bedelini 09/01/2011 tarihinde elden ödeyerek sanıktan izolasyon bedeli olarak gider makbuzu aldığı ancak sanığın elinde bulunan senedi iade etmeyip, tanık R.B.'e ciro yaptırdıktan sonra sitenin kömür borcu bulunan Bolu Y. Limited Şirketi'ne devretmek suretiyle takibe konulmasını sağladığı, bu suretle sanığın hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma ve bedelsiz senedi kullanma suçlarını işlediğinin iddia edildiği olayda;

1- Sanığın üzerine atılı hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçuna ilişkin olarak; sanığın ifadesinde, katılandan izolasyon bedeli olan parayı aldığını ve karşılığında gider makbuzu verdiğini kabul ederek, katılanın yakıt borcu bulunması nedeniyle senedini kullandığını beyan ettiği, sanığın bedelini tahsil ettiği senedi iade etmeyerek icra takibine konu olmasını sağlamaktan ibaret eyleminin 5237 sayılı TCK'nın 156. maddesi gereğince bedelsiz senedi kullanma suçunu oluşturduğu, katılanın ödediği 3.236 TL paranın site kayıtlarına işlenmediği ve sanığın uhdesinde bulunduğuna dair mahkumiyete yeterli somut delil bulunmadığı anlaşılmakla, sanığın hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçundan beraatine hükmedilmesi gerektiği gözetilmeksizin, yazılı şekilde mahkumiyet hükmü kurulması,

2- Sanığın üzerine atılı bedelsiz senedi kullanma suçuna ilişkin olarak; sanığa yüklenen bedelsiz senedi kullanma suçu nedeniyle, hükümden sonra ve 02.12.2016 tarih ve 29906 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 6763 sayılı Kanun'un 34. maddesi ile değişik 5271 sayılı CMK'nın 253. ve 254. maddeleri gereğince yeni düzenlemeye göre uzlaştırma işlemleri yapılmasından sonra sonucuna göre sanığın hukuki durumunun değerlendirilmesinde zorunluluk bulunması”,¹⁰⁹şeklinde karar verdiği görölmüşür.

¹⁰⁹ Yargıtay 15. CD. 22.04.2019 tarih, 2017/9232 E., 2019/4140 K. Sayılı kararı, <https://portal.uyap.gov.tr/uyap-uygulamalari>, isimli internet adresinden 06.05.2019 tarihinde ulaşılmıştır.

4.8. Muhafaza Görevini Kötüye Kullanma – Güveni Kötüye Kullanma

Muhafaza görevini kötüye kullanma suçu 5237 sayılı TCK madde 289 da düzenlenmiştir. Bu suç adliye karşı suçlar başlıklı kısımda yer almıştır. Madde metnine göre; ““(1) Muhafaza edilmek üzere kendisine resmen teslim olunan rehinli veya hacizli veya herhangi bir nedenle elkonulmuş olan mal üzerinde teslim amacı dışında tasarrufta bulunan kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis ve üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Kişinin bu malın sahibi olması halinde, verilecek ceza yarı oranında indirilir.

(2) Birinci fıkrada tanımlanan suçun konusunu oluşturan eşyayı kovuşturma başlamadan önce geri veren veya bunun mümkün olmaması halinde bedelini ödeyen kişi hakkında verilecek cezaların beşte dördü indirilir.

(3) Muhafaza edilmek üzere kendisine resmen teslim olunan rehinli veya hacizli veya herhangi bir nedenle elkonulmuş olan malın dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranması nedeniyle kaybolmasına veya bozulmasına neden olan kişi, adli para cezası ile cezalandırılır.

(4) Bir suça ilişkin soruşturma veya kovuşturma kapsamında elkonulan eşyayı amacı dışında kullanan kimse, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” şeklinde açıklanmıştır. Bu suç bakımından korunan hukuki yarar kamu kurumlarının güvenliği ve saygınlığıdır. Her ne kadar adliye karşı suçlar başlığı altında kanun maddesi ihdas edilmiş ise de suçun oluşabilmesi bakımından sadece yargı görevini yürüten adliye tarafından yapılan görevlendirmeler değil başkaca kamu kurumların gerçekleştirdiği görevlendirmeler bakımından da bu suçu gerçekleştirebilir. Suçun faili kendisine kamu erkinin sağladığı yetki ile muhafaza edilmek üzere malın tesliminin sağlandığı kişidir. Bu suç açısından ancak kamu otoritesi neticesinde bir kimsenin malın muhafazası ile görevlendirmesi halinde fail olunabilir. Yoksa özel hukuk ilişkisine konu olacak şekilde malın muhafaza edilmek üzere devri söz konusu olduğunda güveni kötüye kullanma suçu meydana gelecektir¹¹⁰. Güveni kötüye kullanma suçu ile korunan hukuksal yarar bakımından muhafaza görevini kötüye kullanma suçu bu açıklamalar ışığında ayrılmaktadır.

¹¹⁰TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.1043 - 1044.

Gerekçe kısmında yer alan açıklamaya göre malın muhafaza edilmek üzere failin görevi gereği kendisine teslim edilmiş olması gerekir. Bu nedenle bu suçta fail yediemin sıfatını taşıyan kişi olabilecektir. Burada faile malın olduğu gibi muhafaza edilmek üzere kendisine teslim edilmesi resmi bir işleme dayanır. Bu bakımdan güveni kötüye kullanma suçundan ayrıışmaktadır. Zira güveni kötüye kullanma suçunda malın devri mağdur ile fail arasında yapılan sözleşmeye bağlı olarak mal üzerinde hak sahibi kişi tarafından gerçekleştirilmekteydi¹¹¹.

Suçun konusunu kanun maddesinde de açıkça belirtildiği üzere “*rehinli veya hacizli veya herhangi bir nedenle elkonulmuş olan mal*” oluşturmaktadır. Bu özelliği barındıran taşınır ve taşınmaz mallar suçun konusu olabilir. Ayrıca suçun maddi unsuru da teslim amacı dışında tasarrufta bulunma ya da elkonulan eşyanın amacı dışında kullanma şeklinde gerçekleşebilir. Maddenin üçüncü fıkrasında suçun özel bir hali düzenlenmiştir. Bu fıkra göre; “*resmen teslim olunan rehinli veya hacizli veya herhangi bir nedenle elkonulmuş olan malın dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranması nedeniyle kaybolmasına veya bozulmasına neden olan kişi*” cezalandırılacaktır. Madde içeriğinden de anlaşılacağı üzere bu suç açısından üçüncü fıkra kapsamında taksirle işlenebilecektir¹¹². Güveni kötüye kullanma suçu bakımından da taşınır ve taşınmaz mallar suçun konusunu oluşturabilir. Bu bakımdan suçların benzeştiğini söyleyebiliriz. Ancak güveni kötüye kullanma suçu ancak kasten işlenebilen bir suçtur. Taksirle işlenebilmesi mümkün değildir. Muhafaza görevini kötüye kullanma suçu açısından üçüncü fıkra kapsamındaki eylemler taksirle işlenebilmektedir.

Muhafaza görevini kötüye kullanma suçunda malın resmi işlem sonrası kendisine muhafaza edilmek üzere teslim edilen mal üzerinde teslim amacı dışında tasarrufta bulunması halinde suç tamamlanır. Aynı durum güveni kötüye kullanma suçu açısından da söz konusu olmaktadır¹¹³. Güveni kötüye kullanma suçunda da failin devir amacı dışında tasarrufta bulunduğu anda suçun tamamlanacağını kabul edilmektedir.

---

¹¹¹SARSIKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 176 - 177.

¹¹²TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.1045 - 1048.

¹¹³SARSIKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 177.

Yargıtay bir kararında; “Hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçundan sanığın mahkumiyetine ilişkin hüküm, sanık tarafından temyiz edilmekle, dosya incelenerek gereği düşünüldü;

Konya 5. Asliye Ceza 2006/255 D. İş sayılı dosyasında yediemin olarak sanığa teslim edilen suça konu kamyonun sanığın amacına aykırı şekilde başka kişilere verdiğinin iddia edildiği somut olayda; sübut bulan eyleminin TCK'nun 289/1 maddesinde belirtilen muhafaza görevini kötüye kullanma suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suç vasfında hataya düşerek yazılı şekilde hüküm kurulması, ”¹¹⁴şeklinde konuyu açıklamıştır.

---

¹¹⁴ Yargıtay 15. CD. 28.03.2019 tarih, 2017/5908 E., 2019/3038 K. Sayılı kararı <https://portal.uyap.gov.tr/uyap-uygulamalari>, isimli internet adresinden 06.05.2019 tarihinde ulaşılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KORUNAN HUKUKSAL YARAR, SUÇUN KONUSU, SUÇUN MADDİ VE MAVEVİ UNSURLARI, , SUÇUN NİTELİKLİ HALLERİ, HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

1. KORUNAN HUKUKSAL YARAR

Bu suçta korunan hukuksal yarar mülkiyet hakkıdır. Bunun yanında madde gerekçesine göre fail ile malik arasında zilyetliğin devrine ilişkin bir sözleşme kurulmuş olup bu kurulan sözleşme gereği taraflar arasında gerçekleşen güven duygusunun da korunması güveni kötüye kullanma suçundaki mevcut düzenleme ile koruma altına alınmıştır¹¹⁵.

Madde gerekçesine göre ; “*Madde metninde güveni kötüye kullanma suçu tanımlanmıştır. Söz konusu suçla korunan hukukî değer kişilerin mülkiyet hakkıdır. Bu suçla mülkiyetin korunması amaçlanmaktadır. Ancak, söz konusu suçun oluşabilmesi için eşya üzerinde mülkiyet hakkına sahip olan kişi ile lehine zilyetlik tesis edilen kişi (fail) arasında bir sözleşme ilişkisi mevcuttur. Bu ilişkinin gereği olarak taraflar arasında mevcut olan güvenin korunması gerekmektedir. Bu mülahazalarla, eşya üzerinde mevcut sözleşme ilişkisiyle bağdaşmayan kasıtlı tasarruflar, cezai yaptırım altına alınmıştır*”¹¹⁶ şeklinde açıklama bulunmaktadır.

Güveni kötüye kullanma suçunda malın maliki ile malın kendisine teslim edilen kişi yani zilyetliğin devredildiği kişi arasında bir zımni bir sözleşme kurulmuş olur. Güveni kötüye kullanma suçu açısından TCK madde 155 de yer alan düzenleme ile kişiler arasında bulunan güven ilişkisinin korunması amaçlanmaktadır¹¹⁷.

Mülkiyet hakkı 1982 Anayasamızda madde 35 de düzenlenmiştir. Bu bakımdan mülkiyet hakkı anayasamız ile koruma altına alınmıştır. Mevcut hukuk

---

¹¹⁵MERAN, Necati, Dolandırıcılık, Sahtecilik Güveni Kötüye Kullanma, Seçkin Yayınları, Ankara 2011, s. 19.

¹¹⁶ Madde gerekçesi

¹¹⁷ÖZGENÇ, İzzet, Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar, Seçkin Yayınları, Ankara 2002, s. 71.

düzenimizde kişinin mülk olarak edinmesine müsait olan her türlü şey anayasamız ile koruma altına alınmış mülkiyet hakkının konusu olabilmektedir¹¹⁸.

Güveni kötüye kullanma suçunda korunan hukuksal yararın mülkiyet hakkı olduğunu aynı zamanda kişiler arasında kurulan ya da sağlanan güven ilişkisi olduğundan bahsetmiştik. Bir başka görüşe göre güveni kötüye kullanma suçu zilyetliği de korumaktadır¹¹⁹. Mülkiyet hakkının kelime anlamı“ *sahiplik*”¹²⁰olarak tanımlanmıştır. Zilyetlik ise 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 973. maddesinde düzenlenmiştir. TMK’ya göre “*Bir şey üzerinde fiili hâkimiyeti bulunan kimse onun zilyedir. Taşınmaz üzerindeki irtifak haklarında ve taşınmaz yüklerinde hakkın fiilen kullanılması zilyetlik sayılır.*”¹²¹Buna göre zilyetlik herhangi bir hakka dayanmasa bile fiili hâkimiyeti ifade etmektedir. Bu çalışmamızda zilyetlik konusuna suçun maddi unsurlarını izah ederken ayrıntılı şekilde değineceğiz.

2. GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇUNUN KONUSU

Güveni kötüye kullanma suçunun konusunu “*mal*” oluşturmaktadır. Zira bu durum TCK madde 155 de “*başkasına ait olup da, muhafaza etmek veya belirli bir şekilde kullanmak üzere zilyetliği kendisine devredilmiş olan mal*” olarak açıklanmıştır. Bu madde metnine göre suçun oluşabilmesi için öncelikle bir mal olacak, bu mal failden başkasına ait olacak, zilyetlik faile devredilmiş olacak ve son olarak mal faile muhafaza etmek veya belirli bir şekilde kullanmak üzere devredilecek. Bu kısımda suçun konusu olan mal kavramını anlatmaya çalışacağız, diğer konuları suçun maddi ve manevi unsurlarını açıklarken ayrıntılı izah etmeye çalışacağız.

---

¹¹⁸HAFIZOĞULLARI, Zeki /KURŞUN, Günel, Prof. Dr. Turgut Akıntürk’e Armağan, Beta Yayınları, s. 3 – 4.

¹¹⁹ÖZBEK, Veli Özer, Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı, Seçkin Yayınları, Cilt 2, Ankara 2008, 1189

¹²⁰www.tdk.gov.tr internet adresinden alınmıştır. Erişim tarihi 19.04.2019

¹²¹ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m. 973

3. SUÇUN MADDİ UNSURLARI

3.1. Mal Kavramı

Mal kelime anlamı olarak “ bir kimsenin, bir tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü”¹²² olarak tanımlanmıştır. Yine 4721 sayılı TMK madde 72’ye göre ; “Taşınır mülkiyetinin konusu, nitelikleri itibarıyla taşınabilen maddî şeyler ile edinmeye elverişli olan ve taşınmaz mülkiyetinin kapsamına girmeyen doğal güçlerdir.” 5237 sayılı TCK madde 155’de suçun konusunun mal olduğu açıkça vurgulanmıştır¹²³. Bu açıklamaya göre taşınır mallar taşınmaz mallar kapsamına girmeyen şeylerdir. Yine 5237 sayılı TCK madde 155 gerekçesinde ; “Güveni kötüye kullanma suçunun konusu, taşınır veya taşınmaz maldır. Bu mal üzerinde fail lehine zilyetlik tesis edilmiş olmalıdır.” şeklinde açıklama bulunmaktadır. Bu açıklama nazarında güveni kötüye kullanma suçunun konusunu hem taşınır mallar hem de taşınmaz mallar oluşturabilmektedir. Birçok kişi aynı görüşü savunmuştur¹²⁴.

Zilyetliğin devrine konu olabilecek maddi değeri bulunan her çeşit şey suçun konusunu oluşturabilir. Bu şeyin yani malın katı, sıvı ve gaz şeklinde olması açısından herhangi bir ayırım yoktur¹²⁵.

Ekonomik değer taşıyan şeyler yanında manevi yönden kişi açısından değerli kabul edilen cismani varlıkların da mal olarak değerlendirilmesi görüşü de bulunmaktadır¹²⁶.

Güveni kötüye kullanma suçunda suçta konu mal dış dünyada cismani şekli olan nesnelere. İnsan bedeni mal sayılamayacağı gibi ölü beden de mal sayılmaz. Kanunlarımızda bu hususla ilgili özel düzenlemeler bulunmaktadır¹²⁷.

¹²²www.tdk.gov.tr internet adresinden alınmıştır. (Erişim tarihi 20.04.2019)

¹²³ESEN, Sinan, Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgede Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, Eylül 2007, s. 250.

¹²⁴EKİNCİ, Mustafa/ESEN, Sinan, Hırsızlık, Yağma, Güveni Kötüye Kullanma, Dolandırıcılık, Hileli ve Taksirli İflas, Karşılıksız Yararlanma, Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, 2005, s. 124, aynı görüş için bkz, ESEN, Sinan, Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgede Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, Eylül 2007, s. 250, TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s 643.

¹²⁵BAKICI, Sedat, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 7.

¹²⁶ARTUÇ, Mustafa, Malvarlığına Karşı Suçlar, Kartal Yayınevi, Ankara 2007, s. 297.

765 sayılı ETCK'da emniyeti suiistimal suçu bakımından mal kavramı karşılığı olarak “şey” ibaresi yer almaktaydı. Hukuki açıdan bu iki kavram aynı konuyu ifade etmektedir. Bu açıdan değişiklik herhangi bir farklılığa sebep olmamıştır¹²⁸.

3.2. Malın Zilyetliğinin Faile Devredilmiş Olması

Güveni kötüye kullanma suçunun oluşabilmesi için öncelikle malın zilyetliğinin faile devredilmiş olması gerekir. Söz konusu mal ister taşınır isterse taşınmaz mal olsun faile zilyetliğin devredilmediği hallerde bu suçun fail tarafından işlenmesi mümkün değildir. Fail lehine zilyetlik tesisinden sonra ancak bu suç işlenebilir. Mal faile kanun anlatımına uygun olarak “*muhafaza etmek veya belirli bir şekilde kullanmak üzere zilyetliği*” devredilmiş olmalıdır¹²⁹.

Zilyet mal üzerinde mülkiyet hakkında sahip olmuş ise güveni kötüye kullanma suçunu işleyemez. Zira bu suçu malik olmayan zilyet işleyebilir. Mülkiyet hakkı mal üzerinde her türlü tasarrufta bulunma yetkisi verdiği için mülkiyet hakkı devredildiği hallerde suçun işlenmesi mümkün olmamaktadır¹³⁰.

Zilyetliğin devri bakımından devredilen malın uzun veya kısa süreli olarak devredilmiş olmasının suçun işlenebilmesi için herhangi bir önemi yoktur. Çok kısa bir süre ile muhafaza etmek kaydıyla verilen mal üzerinde de bu suç işlenebilir¹³¹.

Zilyetliğin devri farklı şekillerde gerçekleşebilmektedir. Bunlardan birisi zilyetliğin aslen kazanılmasıdır. Zilyetliğin aslen kazanılması zilyetliğin kazanılmasında sadece zilyedin kendi iradesi ile zilyetlik durumunun ortaya çıkmasıdır. Bu durumda bir başkasının yani önceki zilyedin veya başka bir kişinin iradesine bağlı kalınmaksızın zilyetlik halinin meydana gelmesidir. Örneğin balığın tutulması, yabani hayvanların avlanması veya hırsızın çaldığı eşya üzerinde kurduğu

---

¹²⁷TOROSLU, Nevzat, Ceza Hukuku Özel Kısım, Savaş Yayınevi, Ankara, Ekim 2010, s. 163.

¹²⁸DONAY, Süheyl, Türk Ceza Kanunu Şerhi, Beta Yayınları, İstanbul, Eylül 2007, s. 239.

¹²⁹PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer, Açıklamalı – Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, 2. Cilt, Ankara 2007, s. 1212.

¹³⁰TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s. 645.

¹³¹MERAN, Necati, Açıklamalı – İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu, Seçkin Yayınları, Ankara 2007, s. 785.

zilyetlik durumu aslen kazanmadır¹³². Aslen kazanma durumu güveni kötüye kullanma suçu bakımından çok fazla uygulama alanı bulmadığından zilyetliğin diğer kazanma hali olan devren kazanma şekli bizim açımızdan daha önem arz etmektedir.

Zilyetliğin devren kazanılması bir zilyedin zilyetliğini kendisinden önceki zilyedin geçerli rızasına bağlı olarak kurulan zilyetlik türüdür. Zilyetliğin devren kazanılmasında zilyetliği kazanan fer'î zilyet konumundadır¹³³. Zilyetliği devreden zilyetlik iradesi devam etmektedir yani asli zilyettir. Bu zilyetlik türlerini ileriki safhalarda ayrıntılı şekilde açıklamaya çalışacağız.

Zilyetliğin devren kazanılması da birden fazla şekilde gerçekleşebilmektedir. Bunlardan birincisi zilyetliğin teslim ile kazanılmasıdır. Uygulamada en fazla karşılaşılan durum teslim ile kazanmadır.

Teslim ile kazanma adından da anlaşılacağı üzere zilyetliği devredilecek malın bizatihi yeni zilyede teslim edilmesi ile gerçekleşen durumdur. Bu husus 4721 sayılı TMK 977 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Zilyetliğin teslim suretiyle elde edilmesinde tarafların bu hususta anlaşmaları ve daha sonra zilyetliğe konu eşyanın nakli yani teslimi gerekir. Bu nakil geçerli bir rızaya dayanırsa zilyetliğin kazanılması söz konusu olmaktadır¹³⁴.

Zilyetliğin devren (teslimle) kazanılması hususu TMK madde 977 de hazır olanlar açısından madde 978 de ise hazır olmayanlar açısından düzenlenmiştir. Zilyetliğin devri madde metnine göre bizzat zilyetliği devredilecek malın teslimi ya da eşya üzerinde hâkimiyet kurmaya yarayacak araçların teslimi halinde gerçekleşecektir.

Bizzat eşyanın teslimi dolaysız zilyet tarafından gerçekleştirilebilir. Yani zilyet bu eylem sonucunda eşya üzerinde doğrudan fiili hâkimiyet sağlayacağından dolaysız zilyet konumuna gelir. Zilyetliğe konu eşya ya da malın teslimi ile

---

¹³²AYAN, Mehmet, Zilyetlik ve Tapu Sicili, Mimoza Yayınları, 2013, s. 62-63.

¹³³KARAHASAN, Mustafa, Reşit, Yeni Türk Medeni Kanunu, Eşya Hukuku, Genişletilerek Yenilenmiş Bası, İkinci Cilt, 2007, s. 327.

¹³⁴PULAŞLI, Hasan/KORKUT, Ömer, Temel Hukuk, Karahan Kitabevi, 2011, s. 286- 287.

zilyetliğin devri hali sadece salt hareketten ibaret olmayıp aynı zamanda zilyetliğin nakline yönelik anlaşma yani sözleşme olarak kabul edilir¹³⁵.

Hazırlar arasında teslimle kazanma şeklinin eşyanın teslimi ya da eşya üzerinde hâkimiyet sağlayacak araçların teslim şeklinde gerçekleşeceğini söylemiştik. Konumuzla bağlantılı olarak örnek verecek olursak arkadaşımıza belli bir sürede okuyarak iade etmek üzere bir kitabı teslim etmemiz doğrudan eşyanın teslimi ile zilyetliğin naklidir. Ya da belli bir süre kullanılmak üzere kiraladığımız aracımızın anahtarını kiracıya teslim etmemiz eşya üzerinde hâkimiyet sağlayacak araçların teslimi suretiyle zilyetliğin devrine örnektir. Hazır olmayanlar açısından ise zilyetliğin devredileceği temsilen hareket eden kişiye eşyanın teslim edilmesidir. Herhangi bir işyerinden satın alınan malın satın alan kişinin çocuğuna teslim edilmesinde olduğu gibi. Bu halde alınan ürün üzerinde satın alan kişi zilyetliği kazanmış olur¹³⁶.

Zilyetliğin teslimsiz şekilde kazanma halleri de mevcuttur. Bunlardan ilki kısa elden teslim şeklinde zilyetliğin kazanılmasıdır. Burada mevcut fiili hâkimiyet durumu değişmeksizin zilyetliğin türü değişmektedir. Kiralanan eşyanın kiracıya satılması halinde olduğu gibi, kiracı kiraladığı mal üzerinde satış işleminden sonra malik sıfatıyla ve asli zilyet konumuna geçecektir¹³⁷.

Zilyetliğin teslimsiz devri olarak ikinci durum hükmen teslimdir. Kişi eğer elinde yani zilyetliğinde bulundurduğu eşya ya da malı daha sonra bir başka kişi ile gerçekleştirmiş olduğu hukuki ilişki gereğince zilyetliğinde bulundurmaya devam ederse bu halde hükmen teslim söz konusu olmaktadır. Burada zilyet zilyet olmaya devam eder ancak zilyetliğin türü değişir¹³⁸. Kişinin ikamet olarak kullandığı evini bir başkasına satması ancak yeni ev sahibi ile anlaşma sağlayarak kiracı olarak evde kalmaya devam etmesi durumunda olduğu gibi. Bu durumda asli zilyet konumunda olan evini satan ve daha sonra kiralayan kişi fer'î zilyet olarak zilyetliğini devam ettirmektedir.

---

¹³⁵NOMER, Haluk Nami/ERGÜNE, Mehmet Serkan, Eşya Hukuku- Zilyetlik ve Tapu Sicili, 12 Levha Yayınları, s. 23.

¹³⁶PULAŞLI, Hasan/KORKUT, Ömer, Temel Hukuk, Karahan Kitabevi, 2011, s. 287.

¹³⁷ERMAN, Hasan, Eşya Hukuku Dersleri, Der Yayınları, İstanbul 2011, s. 14.

¹³⁸PULAŞLI, Hasan/KORKUT, Ömer, Temel Hukuk, Karahan Kitabevi, 2011, s. 288.

Zilyetliğin teslimsiz devri hallerinden sonuncusu zilyetliğin havalesidir. Bu durumda zilyetliğin daha önce bir başkasına devredilmesi gerekir. Söz konusu eşya ya da mal sahibi zilyetliğini devrettiği mal üzerinde bulunan aynı hakkını bir üçüncü kişiye devrederse bu halde zilyetliğin havalesi yolu ile zilyetliğin teslimsiz devredildiği kabul edilir. Bir örnekle açıklayacak olursak arkadaşımıza kullanması için aracımızı verdikten sonra biz bu aracımızı bir başkasına satarsak bu halde arkadaşımıza verdiğimiz aracımızı kullanma sonrasında yeni sahibine teslim etmesini isteriz. Böyle bir durumda aracı satın alan şahıs zilyetliği teslim olmadan zilyetliğin havalesi ile kazanır¹³⁹.

Doktrinde zilyetlik devrinin sadece sözleşme ile gerçekleştirilmiş olması hususunda zorunluluk bulunmadığı, sözleşme olmaksızın kanun gereğince ya da mahkeme kararı ile veya idari işlemle zilyetliğin devrinin yeterli kabul edilmesi görüşü de benimsenmiştir. Aynı şekilde yüksek yargı organları da zilyetliğin devri açısından devir işleminin sözleşme ile gerçekleştirilmesinin zorunlu olmadığı hususunda kararlar vermektedir¹⁴⁰.

Sözleşme hususu gerekçe kısmında “*suçun konusunu oluşturan mal üzerinde belirli bir şekilde kullanmak üzere fail lehine zilyetlik tesisi gerekir. Bu nedenle, güveni kötüye kullanma suçunun oluşabilmesi için hukuken geçerli bir sözleşme ilişkisinin varlığı gereklidir. Bu hukukî ilişki, örneğin kira sözleşmesi, ariyet sözleşmesi, karz sözleşmesi, vedia sözleşmesi, istisna sözleşmesi, vekalet sözleşmesi, kefalet sözleşmesi, hizmet sözleşmesi, rehin sözleşmesi ile tesis edilmiş olabilir*” şeklinde izah edilmiştir.

Zilyetliğin devri bakımından taraflar arasında yapılan sözleşmenin hukuka ya da ahlaka aykırı olması veya herhangi bir şekilde geçersiz bir sözleşme sayılması hallerinde bile zilyedin suç teşkil eden eylemi gerçekleştirme halinde güveni kötüye kullanma suçunun oluşacağı hususunda görüş de mevcuttur. Bu düşünceye dayanak olarak ceza hukukunun Medeni Kanun hükümleri ile bağlı olma zorunluluğu bulunmadığı, ceza hukukunun fiili durum ile ilgilendiği bu bakımdan özel hukuk normu gereğince taraflar arasında meydana gelen hukuki ilişkinin baştan

---

¹³⁹AKINCI, Şahin, Roma Hukuku Dersleri, Genişletilmiş İkinci Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2003, s. 257.

¹⁴⁰ARTUÇ, Mustafa, Malvarlığına Karşı Suçlar, Kartal Yayınevi, Ankara 2007, s. 301.

itibaren geçersiz olması hallerinde dahi bu suç oluşabilecektir. Zira madde metni içeriği incelendiğinde malik ve dolaysız zilyet arasında gerçekleşecek olan güven durumunun hukuki ilişki mahiyetinde olması zorunluluğundan bahsedilmemiştir¹⁴¹.

Bu açıklamalar ışığında zilyetlik kavramının kapsamı çok geniş olduğundan zilyetliğin anlamı ve türlerini açıklamakta fayda olduğunu değerlendiriyorum. Bu nedenle güveni kötüye kullanma suçu bakımından zilyetliğin ne olduğu, “*muhafaza etmek veya belirli bir şekilde kullanmak üzere zilyetliği kendisine devredilmiş olan mal*” kavramının ne anlama geldiği, hangi hallerin zilyetliğin devri kabul edileceği veya birden fazla kişinin aynı mal üzerinde aynı anda zilyet olup olamayacağı hususunun daha iyi anlaşılacağı kanaatindeyim.

3.3. Zilyetlik Kavramı

Zilyetlik kavramı 4721 sayılı TMK madde 973 vd. maddelerde düzenlenmiştir. Bu maddelerde zilyetliğin türleri ve zilyetliğin hukuki durumları açıklanmıştır¹⁴². Bu düzenlemeler ışığında konuyu açıklamaya çalışalım.

Zilyetliğin mal üzerinde fiili hâkimiyeti ifade ettiği 4721 sayılı TMK madde 973'te açıkça ifade edilmiştir. Bu bakımdan mülkiyet hakkı hukuki hakimiyet sağlarken zilyetlik ise fiili hakimiyet sağlar¹⁴³.

¹⁴¹MERAKLI, Serkan, DEÜHFD, Prof. Dr. Bilge Umar'a Armağan, Cilt 11, İzmir 2010, s. 1680.

¹⁴²Madde 973- “Bir şey üzerinde fiilî hâkimiyeti bulunan kimse onun zilyedidir. Taşınmaz üzerindeki irtifak haklarında ve taşınmaz yüklerinde hakkın fiilen kullanılması zilyetlik sayılır.”

Madde 974- “Zilyet, bir sınırlı aynî hak veya bir kişisel hakkın kurulmasını ya da kullanılmasını sağlamak için şeyi başkasına teslim ederse, bunların ikisi de zilyet olur. Bir şeyde malik sıfatıyla zilyet olan aslî zilyet, diğeri fer'î zilyettir.”

Madde 975- “Bir şeyde fiilî hâkimiyetini doğrudan doğruya sürdüren kimse dolaysız zilyet, başka bir kişi aracılığı ile sürdüren kimse dolaylı zilyettir.”

Madde 976- “Fiilî hâkimiyetin geçici nitelikteki sebeplerle kullanılmaması veya kullanma olanağının ortadan kalkması zilyetliği sona erdirmez.”

Madde 977- “Zilyetlik, şeyin veya şey üzerinde hâkimiyeti sağlayacak araçların, edinene teslimi veya edinenin önceki zilyedin rızasıyla şey üzerinde hâkimiyeti kullanacak duruma gelmesi hâlinde devredilmiş olur.”

Madde 978- “Temsilciye yapılan teslim, temsil edilene yapılmış gibi zilyetliği geçirir.”

Madde 979- “Bir üçüncü kişi veya zilyetliği devreden, özel bir hukukî ilişkiye dayanarak zilyet olmakta devam ederse zilyetlik, teslim gerçekleşmeksizin kazanılmış olur. Zilyetliğin bu yolla devri, zilyet olmakta devam eden üçüncü kişiye karşı, ancak durumun devreden tarafından kendisine bildirildiği andan başlayarak hüküm doğurur. Üçüncü kişi, zilyetliği devredene karşı ileri sürebileceği sebeplerle şeyi edinene vermekten kaçınabilir.”

Madde 980- “Bir taşıyıcıya veya umumî mağazaya bırakılmış emtiayı temsil eden kıymetli evrakın teslimi, emtianın teslimi gibi sonuç doğurur. Kıymetli evrakı iyiniyetle teslim alan kimse ile emtiayı iyiniyetle teslim alan kimse arasında uyumsuzluk çıkarsa emtiayı teslim alan tercih olunur.”

¹⁴³ÖZTAN, Bilge, Medeni Hukukun Temel Kavramları, Turhan Kitabevi, 37. Bası, 2012, s. 671.

Zilyetlik “*zi-el-yed*” ibarelerinden oluşan bir sözcüktür. Arapça kökenli bu sözcüğün anlamı “*elsahipliği*” manasına gelir¹⁴⁴.

Zilyetlik mülkiyet hakkından farklıdır. Zira mülkiyet ve zilyetlik aynı kişide birleşmek zorunda değildir. Zilyet malik, malik zilyet olmayabilir. Herhangi bir hukuki ilişkiye dayanmayan mal üzerinde fiilen hâkimiyet kurulması halinde de zilyetlik kanunen tesis edilmiş olur. Hırsızın çaldığı eşya üzerinde kurduğu hâkimiyet durumu da zilyetliktir¹⁴⁵.

Zilyetlik durumu taşınır eşyaya yönelik hakları kamuya açık hale getirir. Fiili hâkimiyet durumu bir kısım hakları zilyede hemen veya süre içerisinde kazandırır¹⁴⁶

3.3.1. Zilyetlik Çeşitleri

a. Haklı ve Haksız Zilyetlik

Lehine zilyetlik tesis edilen kişi kanunlarda düzenlenen herhangi bir ayni ya da kişisel hak doğrultusunda mal üzerinde fiili hâkimiyet sağlamış ise haklı zilyettir. Bunun aksi durumunda yani herhangi bir hakka dayanmadan fiili hâkimiyet sağlanmış ise bu durumda da haksız zilyetlik söz konusu olacaktır¹⁴⁷. Örneğin kira sözleşmesine dayalı zilyet olan kiracının zilyetliği haklı, hırsızın çaldığı mal üzerindeki zilyetliği haksız zilyetliktir¹⁴⁸.

b. İyiniyetli ve Kötüniyetli Zilyetlik

Zilyedin mevcut durumu bilip bilmemesi ile alakalı bir durumdur. Zilyedin mevcut durumu bilebilecek durumda bulunup bulunmadığında da sonuç aynıdır. Zilyetliğin iyiniyetli veya kötüniyetli olmasının hukuken önemi kazandırıcı zamanaşımı süresinin başlayıp başlamayacağı veya ne zaman başlayacağı sorunsalı

¹⁴⁴ÜNAL, Mehmet/BAŞPINAR, Veysel, Şekli Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Ankara 2012, s. 125.

¹⁴⁵PULAŞLI, Hasan/KORKUT, Ömer, Temel Hukuk, Karahan Kitabevi, 2011, s. 279.

¹⁴⁶SEROZAN, Rona, Taşınır Eşya Hukuku, Genişletilmiş 2. Bası, Filiz Kitabevi, 2007 s. 97.

¹⁴⁷BİLGİLİ, Fatih/DEMİRKAPI, Ertan, Hukukun Temel Kavramları, Dora Yayınları, 10. Basım, Ağustos 2014, s. 309.

¹⁴⁸ERMAN, Hasan, Eşya Hukuku Dersleri, Der Yayınları, İstanbul 2011, s. 11.

ile alakalıdır¹⁴⁹. Örneğin 4721 sayılı TMK madde 712'ye göre “ *Geçerli bir hukukî sebep olmaksızın tapu kütüğüne malik olarak yazılan kişi, taşınmaz üzerindeki zilyetliğini davasız ve aralıksız olarak on yıl süreyle ve iyiniyetle sürdürürse, onun bu yolla kazanmış olduğu mülkiyet hakkına itiraz edilemez.* ”

Bu madde metnine göre taşınmaz üzerinde zilyedin iyiniyetli olarak zilyetliğini belli bir süre devam ettirmesi gerekmektedir. Bir başka anlatımla bu maddeye göre kötünietli zilyetlik halinde mülkiyet hakkının kazanımı söz konusu olmayacaktır.

Benzer bir durum yine 4721 sayılı TMK madde 777 de mevcuttur. Madde metnine göre “ *Başkasının taşınır bir malını davasız ve aralıksız beş yıl iyiniyetle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduran kimse, zamanaşımı yoluyla o taşınırın maliki olur.* ” şeklinde düzenleme mevcuttur. Burada da yine iyiniyetli zilyet olmak koşulu ile taşınır mal üzerinde mülkiyet hakkının ne şekilde kazanılacağı açıklanmıştır.

c. Asli ve Fer'î Zilyetlik

Asli ve fer'î zilyetlik 4721 sayılı TMK madde 974 de açıklanmıştır. Bu maddeye göre “ *Zilyet, bir sınırlı aynî hak veya bir kişisel hakkın kurulmasını ya da kullanılmasını sağlamak için şeyi başkasına teslim ederse, bunların ikisi de zilyet olur. Bir şeyde malik sıfatıyla zilyet olan aslî zilyet, diğeri fer'î zilyettir.* ” Burada zilyetliğin en az iki kişi tarafından mevcut olduğu, malın sahibi olan yani mülkiyet hakkını elinde bulunduran kişinin asli zilyet, belli bir hakka dayalı eşyaya zilyet olan ise fer'î zilyet olduğu anlaşılmaktadır¹⁵⁰. Burada belirtmek gerekirse malik sıfatıyla zilyetlik her zaman asli zilyetlik olmayabilir. Nitekim asli zilyetlik için en az iki zilyedin söz konusu olması gerektiğini söylemiştik. Malı çalan hırsız çaldığı mal açısından malik sıfatıyla zilyet iken asli zilyetlik söz konusu olmayacaktır. Zira fer'î zilyet bulunmayan durumlarda asli zilyetlikten de söz edilemez¹⁵¹. Ancak çalınan

¹⁴⁹ OĞUZMAN, M.Kemal/SELİÇİ, Özer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe, Eşya Hukuku, Yenilenmiş ve Mevzuata Uyarlanmış 17. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014, s. 56. Benzer mahiyette görüş için bkz. ERMAN, Hasan, Eşya Hukuku Dersleri, Der Yayınları, İstanbul 2011, s. 11.

¹⁵⁰ NÖMER, Haluk Nami/ERGÜNE, Mehmet Serkan, Eşya Hukuku- Zilyetlik ve Tapu Sicili, 12 Levha Yayınları, s. 11.

¹⁵¹ OĞUZMAN, M.Kemal/SELİÇİ, Özer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe, Eşya Hukuku, Yenilenmiş ve Mevzuata Uyarlanmış 17. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014, s. 57.

mal bir başkasına kiralanmış ise bu halde malik gibi davranan hırsız bu halde asli zilyet olacak kiralayana ise fer'î zilyet olacaktır.

Asli zilyetlik ev fer'î zilyetliğin bir arada bulunması gerektiğinden bahsetmiştik ancak asli zilyetlik olmadan da fer'î zilyetliğin oluşabileceği de kabul edilmektedir. Örneğin bir kimsenin kendisine ait herhangi bir taşınır eşyasını kaybetmesi ve daha sonra bu eşyanın bir başkası tarafından bulunması ve bu eşyanın sahibine verilmek üzere üzerinde fiili hâkimiyet kurulması halinde eşyayı bulan zilyet fer'î zilyet olur zira kendisi fer'î zilyet olma iradesi ile kaybolan eşyayı almıştır¹⁵². Bu bakımdan denilebilir ki mevcut fiili hâkimiyette yani zilyetlikle hangi niyetle zilyet bulunduğumuz önemlidir.

Kanuni düzenlemede malik sıfatıyla zilyedin asli zilyet, diğer kişinin ise fer'î zilyet olduğundan bahsetmiştik. Ancak bu durum malik ile diğer zilyet arasında zilyetliğin devri söz konusu olduğunda geçerlidir. Malik malının zilyetliğini devrettiğinde asli zilyettir bu konuda tereddüt yoktur ancak fer'î zilyet konumunda olan kişi zilyetli devrederse bu durumda ne olacaktır. Bu halde malın sahibine karşı fer'î zilyet konumunda olan kişi bir başkasını zilyet kılmış ise bu halde en son zilyede göre konumu asli zilyet olacaktır¹⁵³. Benzer mahiyette görüşler de mevcuttur¹⁵⁴.

Bu görüşe katılmayan yazarlar da mevcuttur. Bu görüşe göre ise asli zilyetlik ancak mülkiyet hakkına sahip kişiler bakımından gerçekleşebilir. Malik sıfatıyla zilyet malını bir başkasına kiralar ise, fer'î zilyet de kendisine kiralanana malı bir başkasına kiralar ise bu durumda ilk fer'î zilyet ikinci fer'î zilyede karşı asli zilyet konumunda olamaz. Zira TMK madde 974'te malik sıfatıyla zilyet olan kişinin asli zilyet olabileceğinden söz etmiştir. Alt kiralama işini gerçekleştiren fer'î zilyet malik sıfatıyla zilyet olmadığından diğer fer'î zilyede karşı asli zilyet olamaz¹⁵⁵.

---

¹⁵²ÜNAL, Mehmet/BAŞPINAR, Veysel, Şekî Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Ankara 2012, s. 151.

¹⁵³AYAN, Mehmet, Zilyetlik ve Tapu Sicili, Mimoza Yayınları, 2013, s. 55.

¹⁵⁴ Aynı yöndeki görüşler için bkz. ¹⁵⁴ÜNAL, Mehmet/BAŞPINAR, Veysel, Şekî Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Ankara 2012 s. 151-152., ERMAN, Hasan, Eşya Hukuku Dersleri, Der Yayınları, İstanbul 2011, s. 11.

¹⁵⁵OĞUZMAN, M.Kemal/SELİÇİ, Özer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe, Eşya Hukuku, Yenilenmiş ve Mevzuata Uyarlanmış 17. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014, s. 57-58.

d. Dolaylı ve Dolaysız Zilyetlik

Dolaylı ve dolaylı zilyetlik 4721 sayılı TMK da madde 975 de düzenlenmiştir. Madde içeriğine göre; “ *Bir şeyde fiili hâkimiyetini doğrudan doğruya sürdüren kimse dolaysız zilyet, başka bir kişi aracılığı ile sürdüren kimse dolaylı zilyettir.*” Mal üzerindeki fiili hâkimiyeti doğrudan sağlayan kişi dolaysız zilyet olarak adlandırılır. Eğer kişi zilyetlikten doğan hâkimiyet yetisini başka bir kişi aracılığı ile kullanabiliyorsa bu halde vasıtalı yani dolaylı zilyettir¹⁵⁶.

Örnek vermek gerekirse malik - kiracı arasında mevcut zilyetlik durumu değerlendirildiğinde, malik kiracıya taşınır veya taşınmaz malının zilyetliğini devrettiğinde kiracı kiralanan mal üzerinde doğrudan zilyet konumunda iken malik olan kiralayan zilyetliğini ancak kiracı vasıtası ile kullanabildiğinden dolaylı zilyet konumundadır¹⁵⁷. Az önce değindiğimiz asli fer’î zilyet ayrımı ile birlikte şahısların konumunu açıklayacak olursak bu durumda malik asli dolaylı zilyet, kiracı ise doğrudan fer’î zilyet konumunda olacaktır. Kiracı da malı alt kiraya verdiği takdirde alt kiracı dolaysız zilyet olacak diğer kişiler dolaylı zilyet olacaktır¹⁵⁸. İlk kiracının asli veya fer’î zilyet olacağı hususunda doktrinde farklı görüşler olduğu hususunu daha önce açıklamıştık.

Dolaylı- dolaysız zilyet ayrımında esas olan eşya ile zilyet arasında bulunan ilişkinin yoğunluğudur. Bu bakımından fiili hâkimiyeti bizatihi kendi eli ele sağlayan dolaysız zilyet, dolaysız zilyedin zilyetliği sebebi ile zilyet konumunda olan ise dolaylı zilyet olur¹⁵⁹.

Dolaylı ve dolaysız zilyetlik kavramının önemli bir sonucu da zamanaşımı konusunda ortaya çıkmaktadır. Zamanaşımı ile mülkiyetin kazanılması hallerinde zamanaşımı sadece asli zilyet açısından sonuç doğurur. Asli zilyet dolaylı zilyet konumuna gelse dahi asli zilyetliği son bulmadığından daha önce değindiğimiz zamanaşımı sürelerinde kanuni mevcut şartları taşımaya devam ettiği sürece

---

¹⁵⁶AKINCI, Şahin, Roma Hukuku Dersleri, Genişletilmiş İkinci Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2003, s. 257.

¹⁵⁷NOMER, Haluk Nami/ERGÜNE, Mehmet Serkan, Eşya Hukuku- Zilyetlik ve Tapu Sicili, 12 Levha Yayınları, s. 14. Benzer görüş için bkz, PULAŞLI, Hasan/KORKUT, Ömer, Temel Hukuk, Karahan Kitabevi, 2011, s. 283.

¹⁵⁸AYAN, Mehmet, Zilyetlik ve Tapu Sicili, Mimoza Yayınları, s. 57.

¹⁵⁹SEROZAN, Rona, Taşınır Eşya Hukuku, Genişletilmiş 2. Bası, Filiz Kitabevi, 2007 s. 107.

mülkiyeti kazanma şansı devam eder. Ancak bu durum dolaysız zilyetlik açısından söz konusu olmayacaktır. Kısaca özetleyecek olursak asli zilyet asli zilyet olmaya devam ettiği sürece dolaylı zilyet de olsa kanunen şartları sağladığı takdirde zamanaşımı ile mülkiyeti kazanma hakkını haiz olur¹⁶⁰.

Dolaylı zilyetlik bazı kaynaklarda dolayısıyla zilyet olarak da adlandırılmıştır. Buna göre eşya veya mala doğrudan doğruya hâkim olmayan yani fiili hâkimiyeti bulunmayan kişi dolayısıyla zilyettir¹⁶¹.

Dolaylı zilyedin zilyetliğini devrettiği mal üzerinde tasarrufta bulunma yetkisi devam etmektedir. Dolaysız zilyedin zilyetliğinde bulunan mal üzerinde yetkili olduğu hukuki tasarruflarda bulunabilir. Dolaysız zilyedin ise bu şekilde davranma hakkı söz konusu olmaz. Ancak belirtmek gerekirse üçüncü iyiniyetli şahısların hukuken korunduğu hallerde dolaysız zilyedin tasarrufta bulunması hallerinde dolaysız zilyet tarafından yapılan işlemler geçerliğini belli şartlarda koruyabilir. Örneğin emin sıfatıyla zilyedin yaptığı işlem veya tapuya güven ilkesi gereğince tapuda taşınmazın adına kayıtlı bulunduğu kişi bu durum gerçeği yansıtmasa dahi hukuki işlem sonucu hak kazanan iyiniyetli üçüncü kişilerin haklarının korunduğu gibi¹⁶².

e. Tek Başına ve Birlikte Zilyetlik

Tek başına zilyetlik adından da anlaşılacağı üzere bir şey yani eşya üzerinde bir şahsın başkasının zilyetlik durumu bulunmaksızın hukuken zilyet kabul edildiği hallerdir¹⁶³.

Tek başına zilyetlikte aynı türden veya farklı türden olsun mevcut zilyet bulunan şahıs dışında başka bir kişinin zilyet olması hukuken söz konusu değildir. Örneğin evini kiraya vermemiş ev sahibi evinde kendisi oturuyorsa bu halde evin

---

¹⁶⁰ÜNAL, Mehmet/BAŞPINAR, Veysel, Şekli Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Ankara 2012, s. 155.

¹⁶¹YILMAZ, Ejder, Hukuk Sözlüğü, Yenilenmiş Üçüncü Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2005, s. 174.

¹⁶²ÜNAL, Mehmet/BAŞPINAR, Veysel, Şekli Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Ankara 2012, s. 155.

¹⁶³AYAN, Mehmet, Zilyetlik ve Tapu Sicili, Mimoza Yayınları, s. 52.

zilyetliği bir tek kendisinde mevcuttur. Başka bir kişinin zilyetliği söz konusu olmaz¹⁶⁴.

Burada izah etmek gerekirse tek başına zilyetlik bir eşya üzerinde bir şahsın başka şahısların durumuna bakılmaksızın yani bağımsız olarak zilyet olmasıdır. Daha önce açıkladığımız zilyetlik türleri ile kıyaslayacak olursak fer'ı zilyetlik asli zilyetliğin mevcut olduğu durumlarda söz konusu oluyordu. Yine dolaylı zilyedin varlığı bir dolaysız zilyedin varlığına bağlıdır. Tek başına zilyetlikte böyle bir durum söz konusu olmamaktadır.

Ancak aynı türden zilyetliğe birden fazla kişinin sahip olması hallerinde bu kez birlikte yani toplu zilyetlik söz konusu olacaktır. Birlikte zilyetlik de kendi arasında müşterek ve iştirak halinde zilyetlik olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkmaktadır¹⁶⁵.

Bir eşya üzerinde daha önce açıkladığımız şekilde dolaysız zilyetlik birden fazla ise yani mal üzerinde dolaysız zilyet sayısı birden çok ise bu halde birlikte zilyetlikten söz edilir. Mal üzerinde fiili hâkimiyet tek başına kullanılabiliyorsa bu halde ortak zilyetlik yani müşterek zilyetlik söz konusu olmaktadır. Ancak zilyetlik yani fiili hâkimiyet zilyet olanlarca birlikte gerçekleştirilebiliyorsa bu halde iştirak halinde bir başka adıyla elbirliği halinde zilyetlikten söz edilmektedir¹⁶⁶.

Eşya üzerindeki hâkimiyet alanı diğer zilyetten bağımsız şekilde kullanılabiliyorsa bu halde müşterek zilyetlik bulunduğu hususunu açıklamıştık. Bu duruma örnek verilecek olursa ikamet edilen evde ikamet edenlerin her birinin tek başına ikamete giriş- çıkış yapması ikamette bulunan mutfağı kullanması gibi¹⁶⁷.

iştirak halinde zilyetlikte ise zilyetler fiili hâkimiyetini bir diğer zilyet olmaksızın kullanamamaktadırlar. Örneğin iki tane anahtarla açılabilen kasada bulunan değerli eşyanın her bir anahtarı ayrı kişide bulunan kişilerin birlikte hareket

---

¹⁶⁴NAL, Mehmet/BAşPINAR, Veysel, şekli Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Ankara 2012., s. 149.

¹⁶⁵AYAN, Mehmet, Zilyetlik ve Tapu Sicili, Mimoza Yayınları, s. 52-53.

¹⁶⁶ERMAN, Hasan, Eşya Hukuku Dersleri, Der Yayınları, İstanbul 2011, s. 12. Benzer mahiyette görüş için bkz. OĞUZMAN, M.Kemal/SELİÇİ, zer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe, Eşya Hukuku, Yenilenmiş ve Mevzuata Uyarlanmış 17. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014, s. 61.

¹⁶⁷KARAHASAN, Mustafa Reşit, Yeni Türk Medeni Kanunu, Eşya Hukuku, Genişletilerek Yenilenmiş Bası, İkinci Cilt, 2007, s. 323-324.

etmedikleri takdirde kasada bulunan zilyet oldukları eşyalara ulaşamamaları halinde olduğu gibi. Burada zilyet diğer zilyedin de ortak hareket etmemesi halinde zilyetlik yetkisini yani fiili hâkimiyetini elde edemeyebilir. Burada zilyedin durumu diğer zilyede bağlıdır¹⁶⁸.

Burada müşterek veya iştirak halinde zilyetliğin sonucunun hangi hukuki açıdan önemli olduğuna değinmek gerekir. Müşterek zilyetlik hallerinde her bir zilyet diğerinden bağımsız olarak hareket edebilme yetisine sahip olduğundan yani fiili hâkimiyeti diğerinden bağımsız olarak sağlayabildiğinden zilyet tek başına yetkisi olmadığı halde malı bir başkasına devreder ise bu halde 5237 sayılı TCK madde 155 de düzenlenen güveni kötüye kullanma suçunu işlemiş olacaktır. İştirak halinde zilyetliğin söz konusu olduğu hallerde ise iştirak halinde zilyet olanlardan her biri tek başına fiili hâkimiyeti sağlayamadığından ve diğer kişinin eylemi ile birlikte zilyetliğini sağlayabildiğinden aynı türden yapılan eylem 5237 sayılı TCK 141 vd. maddelerinde düzenlenen hırsızlık suçunu oluşturacaktır¹⁶⁹.

Yine ikili bir ayrımı açıklayacak olursak doktrinde müşterek zilyet olan kişilerden herhangi birisinin eylemi ile bir başka kişinin iyiniyetle aynı hak kazanabileceği değerlendirilirken, iştirak halinde zilyetlik halinde zilyedin birisinin aynı şekilde yaptığı eylem sonucu iyiniyetle aynı hak kazanılamayacağı değerlendirilmiştir¹⁷⁰.

f. Kendisi İçin ve Başkası İçin Zilyetlik

Bir eşya üzerinde mevcut aynı veya şahsi hakkına dayanarak ve bu irade ile kendi adına eşya üzerinde zilyetliği bulunan kişiye kendisi için zilyet denir. Yine aynı şekilde kendisinde bulunan mal ya da eşyayı başkası için fiili hâkimiyetinde bulduran kimseye de başkası için zilyet denir. Burada yine önemli olay zilyetlik iradesidir¹⁷¹.

---

¹⁶⁸NOMER, Haluk Nami/ERGÜNE, Mehmet Serkan, Eşya Hukuku- Zilyetlik ve Tapu Sicili, 12 Levha Yayınları, s. 16-17. Benzer görüşler için bkz. PULAŞLI, Hasan/KORKUT, Ömer, Temel Hukuk, Karahan Kitabevi, 2011, s. 284-285. , AYBAY, Aydın/HATEMİ, Hüseyin, Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014, s. 38-39.

¹⁶⁹ERMAN, Hasan, Eşya Hukuku Dersleri, Der Yayınları, İstanbul 2011, s. 12.

¹⁷⁰AYAN, Mehmet, Zilyetlik ve Tapu Sicili, Mimosza Yayınları, s. 53.

¹⁷¹BİLGİLİ, Fatih/DEMİRKAPI, Ertan, Hukukun Temel Kavramları, Dora Yayınları, 10. Basım, Ağustos 2014, s. 311.

Zilyedin eşya üzerinde herhangi bir hak iddiası olmaksızın başkası için zilyet olduğunu bilerek hâkimiyet sağlanması hallerinde başkası için zilyetlik söz konusudur¹⁷².

Kendisi için zilyetlik sırf kendisi zilyet olma bilinci ile hareket ederek fiili hâkimiyetin kurulması sonucu gerçekleşen bir durumdur. Başkası için zilyetlik ise başka bir kişinin kendisinden daha üstün hakkını bilerek ve bu durumu benimseyerek zilyet olma halidir. Başkası için zilyet olan kimse üstün hakkı yok sayarak yani başkası için zilyet olma iradesini sonlandırarak kendisine teslim edilen eşyayı mülkiyetine geçirir ise mal sahibinin zilyetliği son bulur¹⁷³.

Bir başka bakış açısına göre zilyet başka bir kişinin zilyetlik konusunda emirlerine uymak zorunda ise bu halde başkası için zilyetlikten söz edilir. Zilyet doğrudan başkası yararına ve başkası adına eşya üzerinde zilyettir¹⁷⁴.

Başkası için zilyet konumunda olanlar asli ya da fer'î zilyet değildir. Bu kişilerin eşya üzerinde fiili hâkimiyetleri kendileri için değildir. Başkası için zilyetlerin iradesi başkası için zilyet olduğunu bilme ve onun adına hareket etmeden ibarettir. Başkası için zilyetler kendileri için zilyetlik hükümlerinden faydalanamazken malı teslim eden kişi adına zilyetliğin korunması adına hareket edebilirler¹⁷⁵.

Örneğin (A) kişinin (B) kişisi adına hareket ederek ve (B) adına eşya veya mal alımı gerçekleştirmesi halinde burada başkası adına söz konusu olacaktır¹⁷⁶.

Kendisi için zilyet olan genel itibariyle asli ve dolaylı zilyet olurken başkası için zilyet olanlar dolaysız ve fer'î zilyet konumunda olacaktır. Ancak örnek vermek gerekirse malikin bir başkasına intifa hakkı tanıdığı yerde kiracı olarak bulunması halinde bu halde malik dolaysız, fer'î ve kendisi için zilyet konumunda olacaktır,

---

¹⁷²AKINCI, Şahin, Roma Hukuku Dersleri, Genişletilmiş İkinci Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2003, s. 259.

¹⁷³SEROZAN, Rona, Taşınır Eşya Hukuku, Genişletilmiş 2. Bası, Filiz Kitabevi, 2007 s. 110.

¹⁷⁴ÜNAL, Mehmet/BAŞPINAR, Veysel, Şekli Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Ankara 2012., s. 161.

¹⁷⁵OĞUZMAN, M.Kemal/SELİÇİ, Özer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe, Eşya Hukuku, Yenilenmiş ve Mevzuata Uyarlanmış 17. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014, s. 59.

¹⁷⁶ÖZTAN, Bilge, Medeni Hukukun Temel Kavramları, Turhan Kitabevi, 37. Bası, 2012, s. 679.

intifa hakkı sahibi ise bu bakımdan kendisine intifa hakkı tanıyana yönelik dolaylı, asli ve başkası için zilyet konumunda olacaktır¹⁷⁷.

g. Zilyet Yardımcılığı

Kişinin mal üzerindeki zilyetlik durumunun bir başkası ile arasında kurulu bağımlılık ilişkisine dayandığı hallerde zilyet yardımcılığı bir başka deyişle hizmet zilyetliği söz konusu olmaktadır. Bu halde aslen malı kullanan kimsenin zilyet olmadığı, sadece adına çalıştığı kişi nedeniyle kullanılan eşya ile yakın temas kurduğu anlaşılmalıdır. Adına iş yapılan kişi zilyet yardımcısının kullanımında olan eşyaya her zaman müdahale edebilecek konumdadır. Bu halde zilyet yardımcısı esas zilyedin müdahalesine açık ve onun iradesine göre mal üzerinde sınırlı bir kullanım alanına sahiptir¹⁷⁸.

Zilyet yardımcılığının mevcut olabilmesi için kişi kullandığı eşyalara zilyet olma iradesi ile değil bir başkasına hizmet etme, bir başkası için iş yapma amacıyla kullanımında bulundurduğu eşyalara hâkimiyet sağlamıştır. Bir başka deyişle hizmet zilyedi ya da zilyet yardımcısı adına iş gördüğü zilyet adına sadece eşya ve malları kullanma yetkisine sahiptir¹⁷⁹.

Zilyet ve zilyet yardımcısı arasında bir ast-üst ilişkisi mevcuttur. Bu ilişki nedeniyle zilyet yardımcıları zilyet sayılmazlar. Ayrıca zilyet yardımcılığı kurumu kanunlarımızda tanımlanmış da değildir¹⁸⁰.

Zilyet yardımcılığı başkası yerine ve lehine fiili hâkimiyet kurulma durumu denilebilir. Bu fiili hâkimiyet durumu da kişiye diğer zilyetlik durumlarının birçoğunda görüldüğü gibi herhangi bir şekilde yetki sağlamaz. Burada fiili hâkimiyet kısa süreli ve geçicidir. Mülk sahibi tarafından bu geçici durum da her an sonlandırılabilir. Zilyet yardımcıları aslen zilyet olmadıkları için bu kişilerden aynı hak iktisabı söz konusu olamayacaktır¹⁸¹.

---

¹⁷⁷SEROZAN, Rona, Taşınır Eşya Hukuku, Genişletilmiş 2. Bası, Filiz Kitabevi, 2007 s. 111.

¹⁷⁸NOMER, Haluk Nami/ERGÜNE, Mehmet Serkan, Eşya Hukuku- Zilyetlik ve Tapu Sicili, 12 Levha Yayınları, s. 18-19.

¹⁷⁹PULAŞLI, Hasan/KORKUT, Ömer, Temel Hukuk, Karahan Kitabevi, 2011, s. 285.

¹⁸⁰AYBAY, Aydın/HATEMİ, Hüseyin, Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014, s. 35.

¹⁸¹ERMAN, Hasan, Eşya Hukuku Dersleri, Der Yayınları, İstanbul 2011, s. 12.

Zilyet yardımcılığında genel olarak olağan hayat şartlarına göre kişinin fiili hâkimiyet alanında bulundurduğu eşya veya mal üzerinde hak sahibi olmadığı herkesçe bilinebilmektedir. Örneğin çobanın sürüsü üzerinde kurduğu fiili hâkimiyet durumunda olduğu gibi. Ya da tezgâhtarın sattığı giyim eşyaları ile arasında bulunan fiili durumda olduğu gibi. Bu kişiler mal üzerinde ürün ya da mal sahibinin talimatları ve istekleri doğrultusunda sınırlı bir şekilde hareket kabiliyetini haizdirler¹⁸².

Zilyet yardımcılığının tespit edilebilmesi bakımından doktrinde zilyet yardımcısı açısından emir talimat ilişkisinin bulunması, zilyet yardımcısının hâkimiyet alanı içerisinde bulunan eşya ya da malı sadece görev olarak üstlendiği işi yerine getirebilmek için kullanabilmesi ve kişinin zilyet yardımcısı olduğunun dış dünyadan açıkça görülebilmesi yani bu durumun anlaşılabilir olması aranmıştır¹⁸³.

Zilyet yardımcılığının var olduğu durumlarda başkası için zilyetlik söz konusu değildir. Her ne kadar zilyet yardımcısı bir şekilde eşya veya mal üzerinde fiili hâkimiyet kuruyor ise de bu hâkimiyet alanının çok fazla hareket alanı olmaması, asıl zilyedin mevcut duruma her an müdahale edebilir olması nedeniyle zilyetlik olarak kabul edilmemektedir. Örneğin bankada çalışan veznedarın durumu böyledir. Veznedar her işlemini çalıştığı yerin emir ve talimatları ile sınırlı olarak gerçekleştirmektedir ve hâkimiyet alanı içerisinde bulunan paralarla ilgili olarak sadece işinin gereğine göre sınırlı bir hareket alanı bulunmaktadır¹⁸⁴.

Zilyet yardımcılığı müessesesinde esasen zilyetlik devri söz konusu olmadığından zilyet yardımcısının kendisinde bulunan eşyayı bir başkasına satması halinde güveni kötüye kullanma suçu değil hırsızlık suçu oluşacaktır. Zira 5237 sayılı TCK madde 155 de zilyetliği devredilen mal üzerinde devir olgusu dışında tasarrufta bulunma ya da devir olgusunu inkâr etme eyleminden bahsedilmektedir. Bu açıklamalar ışığında denilebilir ki zilyetlik söz konusu olmadığından güveni kötüye kullanma suçu bu halde oluşmayacaktır. Zira 5237 sayılı TCK madde 141' de düzenlenen hırsızlık suçu bakımından kanuni anlatıma göre “zilyedinin rızası

---

¹⁸²KARAHASAN, Mustafa, Reşit, Yeni Türk Medeni Kanunu, Eşya Hukuku, Genişletilerek Yenilenmiş Bası, İkinci Cilt, 2007, s. 325.

¹⁸³BİLGİLİ, Fatih/DEMİRKAPI, Ertan, Hukukun Temel Kavramları, Dora Yayınları, 10. Basım, Ağustos 2014, s. 311.

¹⁸⁴ÖZTAN, Bilge, Medeni Hukukun Temel Kavramları, Turhan Kitabevi, 37. Bası, 2012, s. 677.

olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla bulunduğu yerden alan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir” şeklinde düzenleme bulunmaktadır. Zilyet yardımcılığı da zilyetlik kabul edilmediğinden malın sahibinin rızası bulunmaması halinde hırsızlık suçunun oluştuğu kabul edilmektedir¹⁸⁵. Ancak bu husus herkesçe kabul gören bir yaklaşım da değildir. Oluşan suçun niteliği bakımından farklı görüşler mevcuttur. Bu hususu güveni kötüye kullanma suçunun benzer suçlarla karşılaştırmasını yaparken ayrıntılı şekilde anlatmaya çalışacağız.

Son olarak zilyet yardımcıları ancak meşru müdafaa hükümlerinden faydalanabilirler kendi adlarına zilyetlik davalarını açamazlar. Zilyet yardımcıları emin sıfatıyla zilyet hatta zilyet olmadıklarından bu kişilerden iyiniyetli üçüncü kişilerin aynı ya da şahsi hak kazanımları hukuken korunmaz¹⁸⁶.

h. Emin Sıfatıyla Zilyetlik

Emin sıfatıyla zilyetlik hallerinde zilyet malik veya yetkilinin rızası ile zilyetliği kazanmıştır. Kiralayan kiracı ilişkisinde olduğu gibi. Emin sıfatıyla zilyetlik iyiniyetli hak kazanımlarında önemlidir¹⁸⁷.

4721 sayılı TMK madde 988’ e göre; “ *Bir taşınırın emin sıfatıyla zilyedinden o şey üzerinde iyiniyetle mülkiyet veya sınırlı aynî hak edinen kimsenin edinimi, zilyedin bu tür tasarruflarda bulunma yetkisi olmasa bile korunur.*” şeklinde düzenleme mevcuttur. Bu madde içeriğine göre emin sıfatıyla zilyet olan malın mülkiyetini başka birine devretme yetkisine sahip olmasa dahi hak iktisabında bulunan üçüncü kişi “*iyiniyetli*” olmak koşulu ile emin sıfatıyla zilyetten kazandığı hakkı kanunen korunmaktadır.

¹⁸⁵ OĞUZMAN, M.Kemal/SELİÇİ, Özer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe, Eşya Hukuku, Yenilenmiş ve Mevzuata Uyarlanmış 17. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014, s. 59.

¹⁸⁶ ERMAN, Hasan, Eşya Hukuku Dersleri, Der Yayınları, İstanbul 2011, s. 12. Benzer mahiyette görüş için bkz. BİLGİLİ, Fatih/DEMİRKAPI, Ertan, Hukukun Temel Kavramları, Dora Yayınları, 10. Basım, Ağustos 2014, s. 311.

¹⁸⁷ AKINCI, Şahin, Roma Hukuku Dersleri, Genişletilmiş İkinci Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2003, s. 258

3.4. Suçun Faili

5237 sayılı TCK madde 155' de düzenlenen güveni kötüye kullanma suçu bakımından fail, zilyetliği devir almış olan kişidir. Taraflar arasında mevcut sözleşme gereğince mevcut eşya üzerinde fiili hâkimiyet sağlayan kişi bu suç bakımından fail olabilir. Sözleşmeye taraf olmayan kişiler bu suç açısından fail konumunda olamazlar. Zira suç için madde metninde devir olgusunu inkâr eden veya devir olgusu dışında tasarrufta bulunan kişiden bahsedilmektedir. Bu nedenle kendisine malın zilyetliği devredilmeyen kişi kendisine yönelik devir olgusu gerçekleşmediğinden ne bu devri inkâr edebilir, ne de devir olgusu dışında tasarrufta bulunabilir. Bu bakımdan sözleşmeye taraf olmayan kişiler bu suç bakımından ancak şerik sıfatıyla cezai açıdan sorumlu olabilirler¹⁸⁸.

Güveni kötüye kullanma suçunun failinin sadece eşyanın zilyetliğinin kendisine devir edilen kişi olabileceğinden bahsettik. Bu bakımdan güveni kötüye kullanma suçu faili bakımından özgü suç olduğu kabul edilmektedir¹⁸⁹. Örnek verecek olursak, diyelim ki kendisimize ait bir bisiklet var ve bu bisikleti kaldırım üzerine bırakıp eve girdik. Bu bisikleti buradan bizim rızamız olmadan kim alırsa alsın hırsızlık suçunu işlemiş olacaktır. Yani herkes fail olabilir. Ancak aynı bisikleti arkadaşımıza birkaç günlüğüne kullanıp iade etmesi şartıyla zilyetliğini devretmemiz halinde güveni kötüye kullanma suçunu ancak bizim bisikletimizi teslim ettiğimiz arkadaşımız işleyebilir. Fail bakımından bu durum sınırlandırıcı olduğu içinde fail bakımından bu suç özgü suç niteliği taşımaktadır.

Bu suç bakımından doktrinde ağırlıklı olarak müşterek ve iştirak halinde mülkiyete konu eşyalar bakımından maliklerin birbirlerine karşı bu suçu işleyemeyecekleri yönündedir¹⁹⁰. Bu görüşün çoğunlukta olmasının en önemli sebebi kanaatimizce madde gerekçesinde bu hususun açıkça belirtilmiş olmasıdır. Madde gerekçesine göre “*Güveni kötüye kullanma suçunda fail, suç konusu malın maliki*

¹⁸⁸ **PARLAR, Ali/ ÇOBANOĞLU, Yekta**, Yargıtay ve İstinaf Kararlarıyla Açıklamalı Güveni Kötüye Kullanma Suçu, 1. Baskı, Aristo Yayınevi, İstanbul, Mayıs 2018, s. 16.

¹⁸⁹ **TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat**, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.647.

¹⁹⁰ **PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer**, 5237 Sayılı TCK'da Özel ve Genel Hükümler Açısından Asliye Ceza Davaları, Adalet Yayınevi, Ankara 2007, s. 449, benzer mahiyette görüş için bkz. **PARLAR, Ali/ ÇOBANOĞLU, Yekta**, Yargıtay ve İstinaf Kararlarıyla Açıklamalı Güveni Kötüye Kullanma Suçu, 1. Baskı, Aristo Yayınevi, İstanbul, Mayıs 2018, s. 16., **GÜNDEL, Ahmet**, Yeni Türk Ceza Kanunu Açıklaması, 3. Cilt, Ankara 2009, s. 3317.,

değildir. Bu nedenle, müşterek veya iştirak hâlinde mülkiyete konu olan mallarla ilgili olarak, müşterek veya iştirak hâlinde malik olanlar birbirlerine karşı güveni kötüye kullanma suçunu işleyemezler.” şeklinde açıklama yer almaktadır.

Aksi görüşe göre müşterek ve iştirak halinde malik olan kişiler aralarında malın zilyetliğini maliklerden birine devretmeleri halinde malın zilyedi bu devir olgusunu inkâr eder ya da devir amacı dışında tasarrufta bulunur ise bu halde malın zilyedinin diğer maliklere karşı bu suçu işleyebileceği yani suçun faili olabileceği değerlendirilmiştir¹⁹¹.

Yine madde gerekçesinde malın malikinın bu suçun faili olamayacağı açıklanmıştır. Bu da genel kabul gören görüştür. Bunun aksine düşence olarak mal sahibinin geçerli bir hukuki ilişkiye dayalı olarak kendisinde bulunan malın zilyetliğini bir başkasına devretmesi, daha sonra zilyetliğini devrettiği malın zilyedinden yine geçerli bir hukuki ilişkiye dayalı olarak zilyetliği devralması halinde mal sahibinin yani son zilyedin devir olgusu dışında tasarrufta bulunması ya da devir olgunun inkâr etmesi halinde bu suçun işlenebileceği ileri sürülmüştür. Kişinin kendisinde bulunan bir eşyayı başkasına kiralaması daha sonra kiraladığı kişiden yine kira sözleşmesi ile alması ve zilyetliği tekrar eline geçirmesi halinde bu suçu işleyebileceği değerlendirilmiştir¹⁹².

3.5. Suçun Mağduru

Güveni kötüye kullanma suçun mağduru zilyetliği devredilen eşyanın sahibidir. Zilyetliğin devri bizzat malik tarafından yapılmayıp bir diğer zilyet tarafından gerçekleştirilmiş ise bu halde devir işlemi gerçekleştiren zilyet suçun mağduru olarak kabul edilmez¹⁹³.

Bir başka görüşe göre ise faile zilyetliği bir başka zilyet devretmiş ise ve bu zilyetliğin devri hukuken geçerli bir devir işlemi ise bu halde suçun mağdurunun

---

¹⁹¹ÖZBEK, Veli Özer/BACAKSIZ, Pınar/DOĞAN, Koray/TEPE, İlker, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Eylül 2017, s.683. benzer mahiyette görüş için bkz. ARTUÇ, Mustafa, Malvarlığına Karşı Suçlar, Kartal Yayınevi, Ankara 2007, s. 296.

¹⁹²ÖZBEK, Veli, Özer/BACAKSIZ, Pınar/DOĞAN, Koray/TEPE, İlker, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Eylül 2017, s.683.

¹⁹³TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.648.

sadece mal sahibi olması gerekmez bu halde zilyetliği devreden zilyet de suçun mağduru kabul edilebilecektir¹⁹⁴. Bu bakımdan bu suçun mağduru malik olabileceği gibi, malikten ya da onun hukuken vekili kabul edilebilecek yetkilisi tarafından kanunların koruduğu şekilde malın zilyetliğini elde eden ve daha sonra bu malın zilyetliğini başkasına devreden kişi mağdur olarak nitelendirilebilir¹⁹⁵.

Güveni kötüye kullanma suçunun düzenlendiği TCK madde 155 için düzenlenen gerekçe kısmında “*Fail, suç konusu şey üzerinde lehine zilyetlik tesis edilmiş olan kişidir. Ancak, bu zilyetliğin mutlaka malik tarafından tesis edilmesi gerekmez.*” şeklinde düzenleme bulunmaktadır. Bu gerekçeye suçun mağduru malın maliki olabileceği gibi aynı zamanda gerekçede açıklandığı üzere zilyetliği faile hukuken geçerli şekilde devreden zilyettir¹⁹⁶.

3.6. Eylem

Güveni kötüye kullanma suçunun oluşabilmesi için 5237 sayılı TCK madde 155’e göre “*muhafaza etmek veya belirli bir şekilde kullanmak üzere zilyetliği kendisine devredilmiş olan mal üzerinde, kendisinin veya başkasının yararına olarak, zilyetliğin devri amacı dışında tasarrufta bulunan veya bu devir olgusunu inkâr eden*¹⁹⁷” kişiden bahsedilmektedir. Bu bakımdan failin “*devir amacı dışında tasarrufta bulunması*” ya da bu “*devir olgusunu inkâr etmesi*” gerekmektedir.

Bu açıdan denilebilir ki güveni kötüye kullanma suçunda suçun açıklaması yapılırken eylemin ne şekilde gerçekleşmesi gerektiği açıklandığından güveni kötüye kullanma suçu “*bağlı ve seçimlik hareketli*” bir suç türüdür¹⁹⁸.

Seçimlik hareketli suç suçun meydana gelebilmesi için birden fazla eylemin gerçekleşebilmesi ve bu eylemlerin birbirlerinden bağımsız şekilde

¹⁹⁴GÜNDÜZ, Remzi, Türk Ceza Kanununda Malvarlığına Karşı Suçlar, Bilge Yayınevi, Ankara 2017, s. 589.

¹⁹⁵ÖZBEK, Veli, Özer/BACAKSIZ, Pınar/DOĞAN, Koray/TEPE, İlker, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Eylül 2017, s.684.

¹⁹⁶SARSIKOĐLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 69.

¹⁹⁷ “*Bu fıkırdaki geçen "Başkasına ait olup da," ibaresinden sonra gelmek üzere, 29/6/2005 tarihli ve 5377 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle "muhafaza etmek veya" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.*”

¹⁹⁸ESEN, Sinan, Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgede Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, Eylül 2007, s. 253.

gerçekleşebilmesini ifade etmektedir. Seçimlik hareketlerden her biri suçun oluşabilmesi için yeterli olup, seçimlik hareketlerin hepsinin birlikte gerçekleşmesine gerek yoktur. Ayrıca seçimlik hareketlerin tamamı gerçekleşmiş olsa dahi ortada tek suç vardır. Zira her bir seçimlik hareket tek başına suçun oluşabilmesi için yeterli kabul edilmiştir¹⁹⁹.

Bağlı hareketli suç ise eğer ki suçun meydana gelebilmesi için eylemin ne tür bir fiille meydana gelebileceği açıklanmış ise bu halde bağlı hareketli suçtan söz edilmektedir. Suç açısından eylemin hareketi belli bir tip ile sınırlandırılmış ise bağlı hareketli suç tipine uygun kabul edilir²⁰⁰.

Faile malın muhafaza etmek veya başka bir şekilde kullanmak üzere zilyetliğinin devri gerekmektedir. Zira sadece zilyetlik değil de mülkiyet hakkı da faile geçiyorsa bu halde güveni kötüye kullanma suçu oluşmaz. Hurdacıya satılan eski bir metal eşyanın hurdacı tarafından elden çıkarılması, başkasına satılması, bir başkasını zilyet kılması ya da yok edilmesi gibi hallerde bu suçun oluşmayacağı genel kabul edilen görüştür. Zira burada devir amacı kullanmak veya belli bir şekilde muhafaza amacıyla gerçekleştirilmiş değildir. Bu nedenle suçun yasal unsurları oluşmamaktadır²⁰¹.

765 sayılı Eski Türk Ceza Kanunu'nda güveni kötüye kullanma suçu emniyeti suiistimal başlığı ile düzenlenmiştir. Eski TCK madde 508'e göre “ *iade veya muayyen bir suretle istimal etmek üzere kendisine tevdi veya her ne namla olursa olsun teslim olunan bir şeyi kendisinin veya başkasının menfaatine olarak satar veya rehnedir veya sarf ve istihlak eder yahut ketim ve inkar eyler veyahut tahvil ve tağyir ederse*” şeklinde düzenleme mevcut iken yeni yasada “ *devir amacı dışında tasarrufta bulunmak*” veya “*devir olgusunu inkar etmek*” şeklinde düzenleme mevcuttur. Her iki düzenlemede devir olgusunu inkâr etme eylemi ortak iken yeni yasa eylemleri tek tek saymak yerine devir amacı dışında tasarrufta bulunmak şeklinde eylemleri tek çatı altında toplamıştır. Devir amacı dışında

---

¹⁹⁹ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 255.

²⁰⁰ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 265.

²⁰¹ÖZBEK, Veli, Özer/BACAKSIZ, Pınar/DOĞAN, Koray/TEPE, İlker, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Eylül 2017, s.684 – 685.

tasarrufta bulunma ibaresi eski yasada mevcut sayılan tüm eylemleri kapsamakla beraber daha geniş bir alan ifade eder. Yani yeni düzenleme de devir amacı dışında tasarruf olarak değerlendirilebilecek her eylem neticesinde bu suç oluşabilecektir²⁰².

Devir amacı dışında tasarruf eyleminden ne anlamamız gerektiği tam olarak kanun metninde açıklanmamıştır. Bu bakımdan zilyetliğin devrine konu eşyanın ne şekilde ne sürede ve ne şartlarda muhafaza edileceği veya kullanılacağı yazılı sözleşme ile belirlemiş ise bu halde sözleşme şartlarına uymayan ve tasarruf kabul edilen her eylem bu suçun oluşması için yeterli olacaktır. Ancak genelde uygulamada ticari işler dışında bu şekilde zilyetlik devrine konu yazılı sözleşme bulunmamaktadır. Bu gibi durumlarda mevcut şartlara bakmakta fayda vardır.

Güveni kötüye kullanma suçunun oluşabilmesi için örneğin belli bir süre muhafaza edilerek iade edilmek üzere faile verilen eşyanın, başkasına satılması, kiralanması, eşyanın yok edilmesi, rehin olarak bir başkasına verilmesi, kullanılarak tüketilmesi, değerinin düşürülmesi ve buna benzer çeşitli şekillerde eylemlerde bulunulması yeterlidir²⁰³. Yeter ki eylem devir amacı dışında olsun.

Zilyetliğin devrine konu eşya ya da mal üzerinde devir amacı dışında tasarrufta bulunma eyleminin kapsamının ne şekilde belirleneceği kanunda açık bir şekilde anlatılmamıştır. Bu nedenle somut olaya göre değerlendirme yapılması gerekmektedir. Örneğin sadece buğday taşınması maksadıyla komşuya ödünç verilen traktörle buğday taşındıktan sonra bir de eşya veya odun taşınması halinde olduğu gibi. Taraflar her ne kadar yazılı bir sözleşme yapmasa dahi devir amacı sadece komşunun buğday taşınmasına yöneliktir. Ancak fail bu halde devir amacı dışında başka bir şey taşıyarak devirin amacı dışında tasarrufta bulunmuştur. Ancak burada denilebilir ki traktörün verilme amacı traktörle bir şeylerin taşınmasıdır. Fail de taşıma işlemi dışında başkaca bir eylemde bulunmamıştır. Malik yük taşımaya izin verdiğinden fail başka bir yükün de taşınmasında herhangi bir sakınca görmemiştir. Failin burada kötüniyetli hareket ettiğinden bahsedilemez. Bu bakımdan eylem güveni kötüye kullanma suçunu oluşturmayacaktır. Ancak eylem sözleşmeye aykırı

---

²⁰²ARTUÇ, Mustafa, Malvarlığına Karşı Suçlar, Kartal Yayınevi, Ankara 2007, s. 303.

²⁰³GÜNDEL, Ahmet, 5237 sayılı TCK'da Zimmet-Sahtecilik-Dolandırıcılık-Yağma-Hırsızlık-Güveni Kötüye Kullanma Suçları, Ankara 2009, s. 406.

davranış olarak kabul edilebilir, bu halde eylem hukuk mahkemelerinde davaya konu olabilecek ve tazminat sorumluluğunu gerektirebilecektir²⁰⁴.

Kanuni düzenlemeye göre güveni kötüye kullanma suçu bakımından “*kendisinin veya başkasının yararına olarak, zilyetliğin devri amacı dışında tasarrufta bulunan veya bu devir olgusunu inkâr eden*” kişiden bahsedilmektedir. Bu bakımdan fail kendisinin veya başkasının yarar sağlaması maksadıyla hareket etmelidir. Burada başkasının yararına hareket edilmesi halinde de suçun oluşacağından bahsedilmiş ise de, burada başkasından kasıt malın sahibi olarak kabul edilmez. Zira burada anlatılmak istenen malın sahibinin yararına hareket edilmesi değildir²⁰⁵. Örneğin muhafaza edilmek üzere verilen ürünlerin çürüme veya bozulmak üzere olduğu anlaşılınca malikin zarar görmemesi adına ürünlerin satılması halinde malikin yararına hareket edildiği anlaşıldığından güveni kötüye kullanma suçu oluşmayacaktır.

3.7. Netice

Güveni kötüye kullanma suçu ani suçlardandır. Madde metninde her ne kadar fail bakımından kendisine veya başkasına yarar sağlamak maksadıyla eylemin meydana gelmesi gerektiği belirtilmiş ise de, netice olarak malın sahibi açısından zarar meydana gelmesi aranmaz. Bu bakımdan denilebilir ki failin kendisine veya bir başkasına yarar sağlama maksadıyla hareket etmesi yeterlidir. Malın fer’î zilyedi konumunda olan failin kendisine zilyetliği devredilen şey üzerinde zilyetliğin devir amacı dışında tasarrufta bulunması ya da bu devir olgusunu inkâr etmesi halinde suç oluşur ve yine devir amacı dışında tasarrufta bulunma ya da devir olgusunu inkâr etme anında suç tamamlanır. Bu suç bakımından suç tarihi malın zilyede teslim edildiği tarih değil suç teşkil eden eylemin tarihidir²⁰⁶.

---

²⁰⁴BAKICI, Sedat, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 13-14.

²⁰⁵HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN, Muharrem, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Kişilere Karşı Suçlar, U S-A Yayıncılık, Ankara 2010, s. 353.

²⁰⁶MERAN, Necati, Dolandırıcılık, Sahtecilik Güveni Kötüye Kullanma, Seçkin Yayınları, Ankara 2011, s. 25.

Bu bakımdan örneğin kendisine zilyetliği devredilen ürünün bir başkasına satışının yapılması halinde suç oluşacağından ayrıca satılan ürünün alıcıya teslim edilmesi zorunlu değildir²⁰⁷.

4. SUÇUN MANEVİ UNSURU

Kast kavramı 5237 sayılı TCK madde 21’de düzenlenmiştir. Madde metnine göre ;” *Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir.*” Doktrinde de benzer doğrultuda “ *tipikliğin bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesi* “ olarak tanımlanmıştır. Kast bu bakımdan bilme ve isteme unsurlarından oluşmaktadır. Bir suç açısından neticenin gerçekleşmesi isteme ve kanundaki suç için düzenlenen unsurları bilerek hareket etme şeklidir²⁰⁸.

Olası kast ise yine TCK madde 21/2’ de düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre olası kast “*Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde olası kast vardır.*” şeklinde düzenlenmiştir. Bu fıkra gereğince kast ile gerçekleştirilen ve suç teşkil eden eylemlerin cezasının daha az olması öngörülmüştür. Bu fıkraya göre fail neticenin gerçekleşebileceğini öngörmüştür ve ayrıca bu neticenin meydana gelmesi bakımından “ *olursa olsun* ” demekte yani yine neticeyi kabullenmektedir. Bu durumda fail meydana gelecek neticeyi göze almaktadır²⁰⁹.

Taksir kavramı 5237 sayılı TCK madde 22/2 de “*Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyerek gerçekleştirilmesidir.*” şeklinde düzenlenmiştir. Bilinçli taksir ise 22/3 de “*öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır*” şeklinde tanımlanmıştır. Bu maddenin ilk fıkrasına göre de “*Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır*” . Bu fıkradan da anlaşılacağı üzere suçun düzenlendiği madde metninde suçun dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranmak suretiyle yani

²⁰⁷BAKICI, Sedat, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 17.

²⁰⁸KOCA, Mahmut/ ÜZÜLMEZ, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Seçkin Yayınları, Eylül 2017, s. 153.

²⁰⁹ÖZBEK, Veli, Özer/KANBUR, Mehmet Nihat/BACAĞIZ, Pınar/DOĞAN, Koray/TEPE, İlker, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 3. Baskı, Eylül 2012, s. 252-253

taksirle işlenebileceği açıkça belirtilmemiş ise bu halde suç taksirle işlenemez ancak kasten işlenebilir. Güveni kötüye kullanma suçunun düzenlendiği 5237 sayılı TCK madde 155 de suçun taksirle işlenebileceğinden bahsedilmemiştir. Bu nedenle güveni kötüye kullanma suçu ancak kasten işlenebilir. Biz de güveni kötüye kullanma suçu bakımından manevi unsur olarak “*kast*” açısından değerlendirme yapacağız.

Güveni kötüye kullanma suçunda fail kendisinin veya bir başkasının yararına olacak şekilde zilyetliğin devri amacı dışında tasarrufta bulunduğunu ya da devir olgusunu inkâr ettiğini bilerek hareket etmelidir²¹⁰.

Bu suç açısından sadece suç teşkil eden devir amacı dışında tasarruf ve devir olgusunu inkâr etme eylemlerinin kasten gerçekleştirilmesinin yanında failin suça konu malın zilyetliğinde bulunduğunu ve bu malın bir başkasına ait olduğunu da bilmesi gerekmektedir²¹¹.

Misli malların zilyetliğinin teslimi söz konusu olduğunda, malların iade tarihinde fail kendisine teslim edilen malları aynı cinsten iade edebilecek durumda ise failin bu malları tüketmesi halinde suç kastı bulunmadığı söylenebilir²¹². Komşuya bir süreliğine verilen birkaç torba kömürden bir torba kömürün kullanılması ancak iade gününde aynı türden bir torba kömür temin edilerek aynı sayı ve miktarda sahibine iadesi halinde güveni kötüye kullanma suçunun oluşmadığı kabul edilir.

Güveni kötüye kullanma suçu bakımından failin eylemi ile kendisine veya bir başkasına fayda sağladığı bilinci ile hareket etmektedir. Burada kişi kendisi veya bir başkası için yarar sağlamak maksadıyla devir amacı dışında tasarrufta bulunmakta ya da devir olgusunu inkâr etmektedir. Ancak burada yarar sağlama amacıyla gerçekleştirilen eylem bakımından kast unsurunun malın zilyede yani faile teslim edilmesinden sonra gerçekleşmesi gerekmektedir. Zira kişi yarar sağlama maksadıyla kendisine zilyetliği devredilen mal üzerinde suç teşkil eden eylemi gerçekleştireceği hususunda malın kendisine tesliminden önce iradesini oluşturmuş ise kendisine

---

²¹⁰HAFIZOĞULLARI, Zeki, Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan, 2. Cilt, Ankara 2010, s. 2768-2769.

²¹¹EKİNCİ, Mustafa/ESEN, Sinan, Hırsızlık, Yağma, Güveni Kötüye Kullanma, Dolandırıcılık, Hileli ve Taksirli İflas, Karşılıksız Yararlanma, Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, 2005, s. 133.

²¹²ÖZBEK, Veli Özer, TCK İzmir Şerhi, Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı, Cilt 2, Özel Hükümler, Seçkin Yayınları, Ankara 2008, s. 1194-1195. Benzer mahiyette görüş için bkz. GÜNDÜZ, Remzi, Türk Ceza Kanununda Malvarlığına Karşı Suçlar, Bilge Yayınevi, Ankara 2012, s. 458.

zilyetliğin devrini hileli hareket ile gerçekleştirmiş olabilir. Bu halde suç güveni kötüye kullanma değil dolandırıcılık olarak değerlendirilebilecektir²¹³.

Güveni kötüye kullanma suçunun ancak kasten işlenebileceğinden bahsetmiştik. Ancak bu suçun olası kastla işlenip işlenemeyeceği hususu tartışmalıdır.

Bir görüşe göre bu suçun olası kastla işlenebileceği kabul edilmiş ise de, güveni kötüye kullanma suçunun hareket suçu olması nedeniyle suçun gerçekleşmesi halinde doğacak neticenin önceden öngörülmesi gerekmemektedir. Bu bakımdan salt hareket ile suç meydana geldiğinden suç doğrudan kastla işlenebilir²¹⁴.

Aynı doğrultuda suçun olası kastla işlenmesinin mümkün olmadığı görüşünü benimseyenler de vardır. Bunun gerekçesi olarak da failin olası kastla hareket etmesinin güveni kötüye kullanma suçunun kanuni tanımında yer alan “*kendisine veya bir başkasına yarar sağlama*” iradesi ile birlikte bulunamayacağı düşüncesidir. Bu görüşe göre failin suçun maddi unsurlarından bir veya bir kaçının gerçekleşeceğini öngörmesine rağmen suç teşkil edecek hareketi gerçekleştirmesi, yarar sağlama amacı ile birlikte bulunamaz²¹⁵. Bu nedende suçun ancak doğrudan kastla işlenebileceği ileri sürülmüştür.

Kural olarak doğrudan kastla işlenebilen suçlar olası kastla da işlenebilmektedir. Güveni kötüye kullanma suçunun da bu bakımdan olası kastla işlenebileceği görüşünü benimseyenler de bulunmaktadır. Bu görüşe göre kanuni tanımda “*bilerek*” ibaresi bulunan suçlar sadece doğrudan kastla işlenebilir. Güveni kötüye kullanma suçunun kanuni tanımında bu şekilde bir anlatım bulunmadığından suçu olası kastla da işlenebileceği kabul edilmektedir²¹⁶.

Bir diğer husus da kanuni tanımda yer alan “*kendisinin veya başkasının*

---

²¹³**BAKICI, Sedat**, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 17. Benzer mahiyette görüş için bkz. **EKİNCİ, Mustafa/ESEN, Sinan**, Hırsızlık, Yağma, Güveni Kötüye Kullanma, Dolandırıcılık, Hileli ve Taksirli İflas, Karşılıksız Yararlanma, Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, 2005, s. 134, **ESEN, Sinan**, Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgede Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, Eylül 2007, s. 255,

²¹⁴**ARTUÇ, Mustafa**, Malvarlığına Karşı Suçlar, Kartal Yayınevi, Ankara 2007, s. 307.

²¹⁵**MERAN, Necati**, Dolandırıcılık, Sahtecilik Güveni Kötüye Kullanma, Seçkin Yayınları, Ankara 2011, s. 26.

²¹⁶**BAKICI, Sedat**, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 7.

yararına olarak” ibaresinden ne anlamamız gerektiğidir. Burada kastın yeterli olmadığı ve kasttan önce gelen ve kastı meydana getiren bir amaç bulunduğu kabul edilmektedir. Yarar sağlamak bir amaç olup neticeten meydana gelip gelmediğinin bir önemi yoktur. Bu bakımdan yarar sağlamak maksadıyla hareket etmek özel kast sayılmaz²¹⁷. Yine bu bağlamda elde edilmesi beklenen menfaat maddi veya manevi olabilir. Failin de bu bilinçle hareket etmesi gerekir. Yarar sağlama maksadıyla hareket etmek ibaresinden failin haksız bir çıkar sağlamak amacı ile hareket etmesi gerektiği sonucuna varılamaz. Bu nedenle de suçun hem olası kastla hem de yarar sağlamaya yönelik belli bir amaç için yani özel kastla işlenmesi mümkün olamaz²¹⁸. Bizim de katıldığımız bu görüşe göre güveni kötüye kullanma suçunun özel kastla işlenmesine gerek yoktur. Failin kendisine zilyetliği devredilen şey üzerinde devir amacı dışında tasarrufta bulunması veya devir olgusunu inkâr etmesi suçun oluşması için yeterlidir.

5. SUÇUN NİTELİKLİ HALLERİ

Güveni kötüye kullanma suçunun nitelikli hali 5237 sayılı TCK madde 155/2 de düzenlenmiştir. Suçun nitelikli hali için kanuni düzenleme “*suçun, meslek ve sanat, ticaret veya hizmet ilişkisinin ya da hangi nedenden doğmuş olursa olsun, başkasının mallarını idare etmek yetkisinin gereği olarak tevdi ve teslim edilmiş eşya hakkında işlenmesi halinde, bir yıldan yedi yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur*” şeklindedir. Yine gerekçe kısmında nitelikli hal bakımından “*Maddenin ikinci fıkrasında güveni kötüye kullanma suçunun nitelikli hâli düzenlenmiştir. Buna göre, söz konusu suçun, meslek ve sanat, ticaret veya hizmet ilişkisinin ya da, hangi nedenden doğmuş olursa olsun, başkasının mallarını idare etmek yetkisinin gereği olarak tevdi ve teslim edilmiş eşya hakkında işlenmesi hâlinde, failin suçun temel şekline nazaran daha ağır ceza ile cezalandırılması gerekmektedir*” şeklinde izahat bulunmaktadır.

Öncelikle belirtmek gerekir ki güveni kötüye kullanma suçunun basit hali yani birinci fıkradaki düzenleme kapsamında işlenen suçların takibi şikâyete bağlı

---

²¹⁷DURŞUN, Selman, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt LVII, Sayı 1-2, Yıl 1999, s. 29-30.

²¹⁸ÖZGENÇ, İZZET, Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2002, s. 86-87.

iken ikinci fıkra kapsamında işlenen yani nitelikli güveni kötüye kullanma suçunun takibi şikâyete bağlı değildir. Bu durumda re'sen soruşturma yapılacaktır²¹⁹.

Bu düzenlemede failin sıfatı ve mağdur ile aralarındaki ilişki de gözetilerek, ticaret hayatına uygun bir şekilde davranma ve bu şekilde güvenin sağlanması amacıyla işlenecek suç bakımından daha ağır bir ceza ile yaptırım uygulanması öngörülmüştür²²⁰.

TCK 155/2 de yapılan düzenleme 765 sayılı ETCK madde 510 ile benzer mahiyettedir. Bu düzenleme ile eski yasaya göre hapis cezasının üst sınırı artırılmıştır. Ayrıca adli para cezası ile de cezalandırılma öngörülmüştür. Eski yasada suçun cezası bakımından bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası öngörülmüşken TCK da üst sınır yedi yıl olarak belirlenmiştir²²¹. Üst sınırın hangi amaçla artırıldığı gerekçe kısmında izah edilmemiştir. Yeni düzenlemede yer alan hapis cezasının üst sınırı artışının hangi toplumsal sorun nedeniyle gerçekleştirildiği diğer suçlarda olduğu gibi açıklanmamıştır. Bu bakımdan hakim ceza miktarı açısından takdir hakkının genişlediğini söyleyebiliriz²²²

Güveni kötüye kullanma suçunda ağırlaştırıcı nedenlerin çoğu mağdurun şahsi durumu ile alakalı değil tam tersine failin mevcut durumuna göre belirlenmiştir. Güveni kötüye kullanma suçunun nitelikli halinin gerçekleşmesi için faile zilyetliğin ticaret ilişkisi, sanat ilişkisi, meslek ilişkisi yada hizmet ilişkisi gereğince tevdi edilmesi gerekmektedir. Bunun sebebi failin mevcut bulunduğu konum itibarıyla kendisine daha çok güven duyulmasıdır. Failin konumu yani sanat, ticaret, meslek veya hizmet ilişkisi açısından belli bir işi yapması güveni kötüye kullanma suçunun nitelikli halinin oluşması için tek başına yeterli olmaz. Zilyetliğin devrinin failin mevcut durumuna yani görevinin icrası kapsamında gerçekleşmiş olması gerekir²²³.

---

²¹⁹**PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer**, Açıklamalı – Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık, 3. Cilt, Ankara 2010, s. 2486.

²²⁰**BAKICI, Sedat**, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 20.

²²¹**PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer**, 5237 Sayılı TCK'da Özel ve Genel Hükümler Açısından Asliye Ceza Davaları, Adalet Yayınevi, Ankara 2007, s. 455.

²²²**DONAY, Süheyl**, Türk Ceza Kanunu Şerhi, Beta Yayınları, İstanbul, Eylül 2007, s. 239.

²²³**TOROSLU, Nevzat**, Ceza Hukuku Özel Kısım, Savaş Yayınevi, Ankara, Ekim 2010, s. 172. Benzer mahiyette görüş için bkz. **MERAN, Necati**, Açıklamalı – İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu, Seçkin Yayınları, Ankara 2007, s. 786.

Meslek ve sanat kavramı belli bir eğitim sonucu elde edilen iş görme yetkisi veren uğraşlardır. Sanat kavramı tek başına sanatsal iş yapan anlamında olmayıp zanaat da bu kapsama dâhildir²²⁴.

Ticaret kişilerin birbirleri ile aralarında özel ilişkilerini ilgilendiren sahalarda mal ve eşya kavramlarından faydalanmalarını düzenleyen yasal ilişkileri kapsar²²⁵.

Hizmet ilişkisi bakımından ise dolaysız zilyetliği devreden ve devralan yani mağdur ve fail arasında borçlar kanunu kapsamında iş ilişkisinin mevcut olmasını ifade etmektedir²²⁶.

Başkasının mallarını idare etmesinin gereği olarak zilyetliğin devri hali de son nitelikli haldir. Nitelikli halleri ayrı ayrı kısaca açıklayalım.

5.1 Ticaret İlişkisi

Bu nitelikli halin gerçekleşmesi ve suçun oluşabilmesi için failin ticari amaçlı davranması yeterlidir. Eylemi gerçekleştiren kişi yani failin TTK anlamında tacir sıfatını kazanması suçun nitelikli halinin gerçekleşmesi için zorunlu şart değildir. Bununla birlikte teslim konu eşya sahibi mağdurun ticari amaçla hareket etmesi zorunlu bir unsur değildir²²⁷.

Ticaret belli bir şekilde kâr sağlamak amacı ile yapılan tüm işlerdir. Bu özelliği barındıran her türlü faaliyet bu kapsamda kabul edilebilir²²⁸.

ETCK'da da ticari ilişki nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Bu nitelikli hal uygulaması ile ticari ilişkilerde güven korunmaya çalışırken aynı zamanda sözleşmeye konu kazanç dışında haksız menfaat ele edilmesinin engellenmesi amaçlanmaktadır²²⁹.

Ticari ilişki nedeniyle güveni kötüye kullanma suçunun işlenmesi hallerinde failin tacir sıfatını TTK gereğince kazanmış olmasının zorunlu olmadığını

²²⁴YURTCAN, Erdener, Yargıtay Kararları Işığında Malvarlığına Karşı Suçlar, Beta Yayınları, Ocak 2008, s. 105

²²⁵PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer, 5237 Sayılı TCK'da Özel ve Genel Hükümler Açısından Asliye Ceza Davaları, Adalet Yayınevi, Ankara 2007, s. 455,

²²⁶ARTUÇ, Mustafa, Malvarlığına Karşı Suçlar, Kartal Yayınevi, Ankara 2007, s. 309.

²²⁷ARTUÇ, Mustafa, Malvarlığına Karşı Suçlar, Kartal Yayınevi, Ankara 2007, s. 309.

²²⁸YURTCAN, Erdener, Yargıtay Kararları Işığında Malvarlığına Karşı Suçlar, Beta Yayınları, Ocak 2008, s. 105

²²⁹SARSIKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 122.

belirtmiştik. Bu bakımdan bir çiftçinin ürün yetiştirip satması, seyyar satıcının ürün satması da kişiler tacir sıfatını kazanmamış olsa dahi ticari faaliyet olarak kabul edilmektedir²³⁰.

Her ne kadar failin TTK anlamında tacir sayılmasının zorunlu olmadığı belirtilmiş ise de failin ne tür eylemlerinin ticari faaliyet sayılacağı hususunda TTK hükümlerinin dikkate alınması ve failin eyleminin ticari sayılıp sayılmayacağına bu duruma göre değerlendirilmesi gerekmektedir²³¹.

Ticari ilişki nedeniyle güveni kötüye kullanma suçunun oluşabilmesi için ticari sıfatla hareket eden failin zilyetliği kendisine teslim eden mal sahibinden ücretin tahsili amacıyla, teminat olarak bir şey alması ve ücretin ödenmesine rağmen alınan teminatı inkâr ederek kişiye iade etmekten imtina etmesi gerekmektedir²³².

Burada belirtmek gerekir ki ticari faaliyet genellikle bir alışveriş durumundan ibaret olduğundan çoğunlukla taraflar arasında mal veya ürünün mülkiyeti el değiştirmektedir. Daha önce de belirttiğimiz üzere mülkiyetin geçtiği hallerde zilyet güveni kötüye kullanma suçunun faili olmayacaktır. Zira malik mülkiyet hakkını elde ettiği ürün üzerinde her türlü tasarrufta bulunabilir ve bu tasarruf için bir başkasının icazetine veya rızasına ihtiyaç duymaz. Ticari amaçlı teminat olarak bırakılan eşya üzerinde devir amacı dışında tasarrufta bulunma veya devir olgusunu inkâr etme ile bu suç işlenebilir. Burada ticari ilişki nedeniyle değil de şahsi ilişki nedeniyle malın zilyetliğinin devrinin gerçekleşmesi halinde ticaret ilişkisi nedeniyle güveni kötüye kullanma suçu oluşmayacaktır. Örneğin tanıdığımız bir tacire birkaç günlüğüne muhafaza etmek üzere verilen kendisimize ait eşyanın tanıdığımız tacir tarafından başka birine satılması halinde zilyetliğin devri ticaret ilişkisi nedeniyle değil bizim şahsi ilişkimiz yani tanışıklığımız nedeniyle gerçekleşmiştir. Bu nedenle nitelikli halin gerçekleştiğinden söz edilemez²³³.

---

²³⁰**BAKICI, Sedat**, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 23. Benzer mahiyette görüş için bkz. **ESEN, Sinan**, Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgede Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, Eylül 2007, s. 256.

²³¹**GÜNDEL, Ahmet**, 5237 sayılı TCK'da Zimmet-Sahtecilik-Dolandırıcılık-Yağma-Hırsızlık-Güveni Kötüye Kullanma Suçları, Ankara 2009, s. 407.

²³²**GÜNDÜZ, Remzi**, Türk Ceza Kanununda Malvarlığına Karşı Suçlar, Bilge Yayınevi, Ankara 2017, s. 459.

²³³**BAKICI, Sedat**, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 22.

5.2 Meslek ve Sanat İlişkisi

Meslek ve sanat, kişilerin geçimini sağlamak için yaptıkları iş olarak tanımlanır. Bu yapılan işin meslek veya sanat olarak adlandırılması için devamlılık arz etmesi gerekmektedir²³⁴. Burada devamlılıktan kasıt sonsuza dek sürme anlamında değildir. Bu bakımdan ister geçici olsun ister ise sabit bir yerde kişiler yaptıkları işleri parasal sermaye dışında fikri ve bedeni çalışmalarına dayalı olarak kazançlarını sağlayan kişiler “ *meslek ve sanat* ” erbabı olarak kabul edilirler²³⁵.

Meslek ve sanat daha çok geçim kaynağı olan bir çalışma alanıdır. Genel itibariyle serbest olarak yapılır. Kişilerin belirli bir şekilde hizmet almak ya da yaptırmak için müracaat edilen bir iş sahasıdır. Meslek ve sanatta taraflar arasında hizmet ilişkisi bulunmaksızın meslek sahiplerinden belirli şekilde hizmet alınmaktadır. Kuru temizlemecilik, tamircilik, matbaacılık, grafikerlik vb. gibi işler meslek ve sanata örnektir²³⁶.

Burada failin maddenin ikinci fıkrasında yazılı nitelikleri haiz olması gerekmektedir. Fail işini aralıklı veya aralıksız geçimini sağlamak amacıyla yerine getiriyorsa bu halde meslek ve sanat olarak söz konusu işini gerçekleştiriyor demektir²³⁷.

Kanun maddesinde “*tevdî ve teslim*”den bahsedilmektedir. Burada tevdi ve teslim izahatından tevdi “ *veya*” teslimin anlaşılması gerekmektedir. Burada tevdi edilen eşyadan kasıt failin hâkimiyetine teslim edilen maldır. Mal ya da eşya failin fiili hâkimiyetine bırakılmalıdır. Terziye elbise dikmesi için bırakılan kumaş buna örnektir. Tevdi ve teslim olmaksızın herhangi bir şekilde elde edilmiş eşya üzerinde tasarrufta bulunma bu suçu oluşturmaz²³⁸.

Güveni kötüye kullanma suçunun nitelikli halinin gerçekleşebilmesi için zilyetliği devralan failin hangi işi yaptığı, mesleğinin ne olduğu, zilyetliği devrolunan eşya ya da ürünün faile ne amaçla verildiğinin tespit edilmesi gerekmektedir. Bu

---

²³⁴**PARLAR, Ali/ ÇOBANOĞLU, Yekta**, Yargıtay ve İstinaf Kararlarıyla Açıklamalı Güveni Kötüye Kullanma Suçu, 1. Baskı, Aristo Yayınevi, İstanbul, Mayıs 2018, s. 26.

²³⁵**GÜNDEL, Ahmet**, 5237 sayılı TCK’da Zimmet-Sahtecilik-Dolandırıcılık-Yağma-Hırsızlık-Güveni Kötüye Kullanma Suçları, Ankara 2009, s. 407.

²³⁶**ARTUÇ, Mustafa**, Malvarlığına Karşı Suçlar, Kartal Yayınevi, Ankara 2007, s. 308.

²³⁷**MALKOÇ, İsmail**, Açıklamalı- İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu, Üçüncü Cilt, Sözkese Matbaacılık, Ankara 2013, s. 2635.

²³⁸**HAFIZOĞULLARI, Zeki**, Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan, 2. Cilt, Ankara 2010, s. 2771.

bakımdan kişinin meslek, sanat veya işi ile alakası bulunmayan zilyetliğin devri hallerinde nitelikli hal söz konusu olmamaktadır. Bir terziye bir çuval işi ile alakası olmayan ürün bırakılması, araç yıkama işi ile iştigal etmeyen komşu esnafın çalışanına aracın yıkatılması için teslim edilmesi hallerinde kişinin yaptığı işe, edindiği mesleğe güven duyularak teslim edilen malın zilyetliğin devredildiğinden bahsedilemez. Bu gibi durumlarda 5237 sayılı TCK 155/2’de düzenlenen nitelikli güveni kötüye kullanma suçu değil TCK 155/1’ de düzenlenen basit güveni kötüye kullanma suçu oluşacaktır²³⁹.

Meslek ve sanat ilişkisi nedeniyle güveni kötüye kullanma suçunun oluşabilmesi için faile suça konu malın tevdi ve teslim edilmesi gerektiğinden bahsetmiştik. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki tevdi ve teslim eylemlerinin bizzat bu suç açısından şikâyet hakkına sahip olan mağdur tarafından gerçekleştirilmesi zorunluluğu yoktur²⁴⁰.

Kişinin meslek olarak değil de hobi olarak amatör şekilde yaptığı işlere ilişkin olarak herhangi bir zilyetliğin devri söz konusu ise bu halde nitelikli hal uygulanmayacaktır²⁴¹. Tanıdığımız bir berbere bu işlerden anlaması nedeniyle program yükleyip geri iade etmek üzere verilen akıllı telefonumuzun iade edilmemesi halinde nitelikli hal oluşmayacaktır. Zira kişi meslek olarak telefon tamiri, program yükleme veya yazılım işlerini meslek olarak icra etmemektedir.

Yine belirtelim ki meslek ve sanat işlerinin fail açısından devamlı olması gerekmekte ise de mağdur ile fail arasında zilyetliğin devrine yönelik ilişkinin devamlı olması zorunlu değildir²⁴². Taraflar arasındaki zilyetliğin devri hususuna ilişkin sözleşme ilişkisi bu bakımdan çok kısa bir süre için veya anlık olabileceği gibi uzun süreli de olabilir. Bu durum taraflar arasında kurulan sözleşmenin mevcut şartlarına bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Bu duruma örnek olarak kişinin kendisine bir yıl içinde ahşaptan ev yapmak üzere bir marangoza istemiş olduğu cins ve ebatlarda keresteleri temin ederek teslim etmesi ancak bir yıl sonra

---

²³⁹**BAKICI, Sedat**, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 20.

²⁴⁰**PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer**, Açıklamalı – Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık, 3. Cilt, Ankara 2010, s. 2486 - 2487.

²⁴¹**SARSIKOĞLU, Şenel**, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 69.

²⁴²**BAKICI, Sedat**, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 21.

istenilen evin yapılmaması ile birlikte marangozun kerestelere ilişkin devir olgusunu inkar etmesi halinde taraflar arasındaki ilişki sözleşme gereğince bir yıllık bir ilişkidir. Bir başka örnek verecek olursak kişinin bozulan telefonunu bir saat içerisinde tamir etmek ve tamir edilmiş halde iade etmek üzere telefonun telefon tamircisine teslim etmesi bir saat sonra malik geri geldiğinde telefonunun başkasına satıldığını öğrenmesi halinde burada da taraflar arasındaki ilişki sözleşme gereğince çok kısa süre olarak gerçekleşmiştir.

5.3 Hizmet İlişkisi

Bu nitelikli halinde gerçekleşmesi için zilyetlik devrinin hizmet ilişkisine bağlı olarak gerçekleşmesi gerekir. Diğer nitelikli hallerde olduğu gibi hizmet ilişkisi dışında başkaca nedenlerle faile zilyetlik devri gerçekleştirilmiş ise bu halde failin eylemi güveni kötüye kulama suçunu oluşturabilir ama nitelikli hal olarak kabul edilmez. Hizmet ilişkisinde de nitelikli halin gündeme gelebilmesi açısından hizmet ilişkisinin belli bir ücret karşılığında yapılması zorunlu olmayıp ücretsiz olarak da gerçekleştirilebilir. Yine taraflar arasında meydana gelen şartları sözleşmede belirlenmiş hizmet ilişkisinin süreklilik arz etmesi zorunlu değildir²⁴³.

Aksi yönde bir görüşe göre de hizmet ilişkisinin bulunması için yapılacak iş karşılığında ücret ödenmesi gerekmektedir. Fakat ücretin para olarak ödenmesi zorunlu değildir. Aynı olarak da ödeme yapılabilir²⁴⁴. Biz de bu görüşe katılmaktayız. Zira Borçlar Kanunu'nda yer alan hizmet sözleşmesini anlatan madde 393 içeriğine göre hizmet sözleşmesini; *“işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle işgörmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşme”* olarak nitelendirilmiştir. Bu bakımdan hizmet sözleşmesinin ücret karşılığı yapılması gerektiği kanaatindeyim.

Hizmet ilişkisi nedeniyle güveni kötüye kullanma suçunun nitelikli halin meydana gelebilmesi için yine tevdi ve teslim hizmet ilişkisine bağlı olarak gerçekleşmelidir. Hizmet talep eden ve hizmeti gerçekleştirecek kişiler yani mağdur

---

²⁴³TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.650.

²⁴⁴GÜNDÜZ, Remzi, Türk Ceza Kanununda Malvarlığına Karşı Suçlar, Bilge Yayınevi, Ankara 2012, s. 459. Benzer mahiyette görüş için bkz. PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer, Açıklamalı – Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık, 3. Cilt, Ankara 2010, s. 2487.

ve fail arasında Borçlar Kanunu madde 393'de²⁴⁵ düzenlenen madde içeriğine göre hukuken kurulmuş bir hizmet ilişkisinin bulunması gerekir. Ayrıca suça konu zilyetliği faile devredilmiş şey üzerinde faile sürekli bir hâkimiyet sağlanarak ve teslim edilen şey üzerinde tüm sorumluluk zilyetliği devralan faile ait olmak üzere zilyetlik devredilmiş olmalıdır²⁴⁶.

Hizmet ilişkisi nedeniyle değil de başka bir sebeple zilyetliğin devri söz konusu ise bu halde hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçunun meydana geldiğinden söz edilemez. Akrabalık ilişkisi veya yardım etme niyetiyle bir işin yerine getirilmesi maksadıyla malike ait şeyin faile zilyetliğinin nakli gerçekleştiğinde fail ile mağdur arasında hizmet ilişkisinden kaynaklı değil daha çok şahsi ilişki nedeniyle mevcut durum olduğundan nitelikli güveni kötüye kullanma suçu değil basit güveni kötüye kullanma suçu oluşacaktır²⁴⁷.

Hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçu nitelikli hal olarak hayatta en çok karşılaştığımız durumdur. Hizmet ilişkisi için ödenecek ücret nakdi veya aynı türden olabilir. İşveren vekili, pazarlamacı gibi hizmet sözleşmesi gereğince malik olan işverene bağlı olarak hizmet ilişkisini gerçekleştirirler. Bu kişilere işveren adına ürünlerin teslimi toptan gerçekleştirilebilir. Bu halde tek suç olduğu kabul edilir. Bu suçun tespiti daha çok hesap kesim tarihlerinde yapılan inceleme sonucu ortaya çıkmaktadır²⁴⁸.

Hizmet ilişkisi belli bir süre için kurulmalıdır. Bu süre kısa bir süre olabileceği gibi uzun bir süre de olabilir. Örneğin bir kişinin çalışanı olmayan bir kişiye para verilerek bir ürün aldırılarak eve teslim edilmesinin istenmesi halinde fail aldığı ürünü teslim etmeyip devir amacı dışında tasarrufta bulunur veya devir

²⁴⁵6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu **MADDE 393-** “Hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle işgörmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir. İşçinin işverene bir hizmeti kısmi süreli olarak düzenli biçimde yerine getirmeyi üstlendiği sözleşmeler de hizmet sözleşmesidir. Genel hizmet sözleşmesine ilişkin hükümler, kıyas yoluyla çiraklık sözleşmesine de uygulanır; özel kanun hükümleri saklıdır.” **MADDE 394-** “Hizmet sözleşmesi, kanunda aksine bir hüküm olmadıkça özel bir şekle bağlı değildir. Bir kimse, durumun gereklerine göre ancak ücret karşılığında yapılabilecek bir işi belli bir zaman için görür ve bu iş de işveren tarafından kabul edilirse, aralarında hizmet sözleşmesi kurulmuş sayılır.”

²⁴⁶**PARLAR, Ali/ ÇOBANOĞLU, Yekta,** Yargıtay ve İstinaf Kararlarıyla Açıklamalı Güveni Kötüye Kullanma Suçu, 1. Baskı, Aristo Yayınevi, İstanbul, Mayıs 2018, s. 27.(CGK ., 06.02.1996, 9-345/11) benzer mahiyette görüş için bkz. **ESEN, Sinan,** Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgede Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, Eylül 2007, s. 256.

²⁴⁷**SARSIKOĞLU, Şenel,** Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 124.

²⁴⁸**GÜNDEL, Ahmet,** 5237 sayılı TCK'da Zimmet-Sahtecilik-Dolandırıcılık-Yağma-Hırsızlık-Güveni Kötüye Kullanma Suçları, Ankara 2009, s. 407-408.

olgusunu inkar eder ise bu halde tarafların konumu ve mevcut durum itibariyle süreklilik bulunmadığı ve geçici bir ilişki bulunmasından bahisle meydana gelen suçun hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçunu oluşturmayacağı söylenebilir²⁴⁹.

5.4 Başkalarının Mallarını İdare Etmek Yetkisi İle Teslim Etme İlişkisi

Bu nitelikli halin gerçekleşmesi için zilyetliği geçici olarak devralan failin sözleşme veya kanunun hükmü nedeniyle kendilerine yüklenen görevleri görevlerine uygun şekilde davranmayarak yerine getirmemeleri halinde meydana gelen bir durumdur. Aynı şekilde yetkili resmi merciler de zilyede bir yükümlülük yükleyebilir. Bu halde de aynı şekilde zilyedin görevlerinin gereklerine aykırı davranması nedeniyle nitelikli güveni kötüye kullanma suçu oluşacaktır²⁵⁰.

Bu nitelikli halin uygulanabilmesi için 5237 sayılı TCK 155/2 de sayılan diğer ticaret, hizmet, sanat ilişkisinin somut olayda mevcut olmasına gerek yoktur. Bu yetkinin bizatihi kanundan veya yetkili mercii tarafından tayin edilmesi de zorunlu değildir. Yetki malik tarafından da zilyede verilmiş olabilir. Vasilerin durumu, vekillerin durumu bu nitelikli hale örnektir²⁵¹.

İdare etme yetkisi hangi durumdan meydana gelmiş olsa da sonuç aynıdır. Yani kanun nedeniyle, resmi makamların verdiği bir karar nedeniyle ya da malikin zilyet ile aralarında düzenlediği sözleşme nedeniyle malların idare etme yetkisi verilmiş ise bu farklı durumlar açısından zilyedin suç teşkil eden eylemi yani devir amacı dışında tasarrufta bulunma ya da devir olgusunu inkar etme eylemini gerçekleştirdiğinde bu nitelikli hal uygulanacaktır²⁵².

Bu nitelikli halin gerçekleşebilmesi için malın zilyetliğinin devrinin meslek, sanat, hizmet veya ticaret ilişkisi nedeniyle devredilmiş olma zorunluluğu yoktur. Bu bakımdan kanunda “ *hangi nedenden doğmuş olursa olsun başkalarının mallarını*

²⁴⁹**BAKICI, Sedat**, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 23.

²⁵⁰**EKİNCİ, Mustafa/ESEN, Sinan**, Hırsızlık, Yağma, Güveni Kötüye Kullanma, Dolandırıcılık, Hileli ve Taksirli İflas, Karşılıksız Yararlanma, Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, 2005, s. 138,

²⁵¹**TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat**, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.650.

²⁵²**SARSIKOĞLU, Şenel**, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 131-132.

idare etme yetkisinin gereği olarak “ tevdi olunan şeyler hakkında nitelikli halin uygulanacağını öngörmüştür²⁵³.

Failin başkalarının mallarını idare etmek yetkisi gereğince işlemiş olduğu fiil nedeniyle güveni kötüye kullanma suçunun nitelikli halinden sorumlu tutulabilmesi için kamu görevlisi sıfatını haiz olmaması gerekir. Örneğin bankacılık kanunundaki düzenlemeler nedeniyle bankaların yönetim kurulu üyeleri ve başkanları görevleri gereği kendilerine devredilen mallar ile ilgili olarak devir amacı dışındaki tasarruf eylemleri bankacılık zimmeti olarak değerlendirilmektedir²⁵⁴. Yine belirtmek gerekirse kamu görevlisine görevi gereği değil de kişisel güven sebebi ile malın zilyetliği devredilmiş ise kişi her ne kadar kamu görevlisi olsa da suç zimmet değil güveni kötüye kullanma suçudur²⁵⁵. Bu hususu güveni kötüye kullanma suçunun benzer suçlarla karşılaştırması hususunu izah ederken ayrıntılı şekilde açıklayacağız.

6. HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

Hukuka uygunluk nedenlerinden birisinin bulunması halinde failin gerçekleştirdiği eylem suçun tanımındaki tipikliğe uysa dahi gerçekleştirilen eylem hukuka aykırı olarak kabul edilmemektedir. Yani failin gerçekleştirdiği davranış bakımından kanuni olarak hukuka uygunluk nedenlerinden birine dayanabiliyorsa bu halde gerçekleştirilen eylem hukuka uygun bir fiil olarak değerlendirilir²⁵⁶. Örneğin malikin zilyetliğini devrettiği mal üzerinde fail devir amacı dışında tasarrufta bulunmadan önce zilyedin bu tür tasarrufta bulunabileceğine dair irade beyanında bulunması halinde eylem baştan itibaren hukuka uygun hale gelir.

Bu açıdan hangi hallerin yapılan eylemi hukuka uygun hale getireceğini ayrı ayrı inceleyelim.

6.1 Hakkın Kullanılması

Hakkın kullanılması 5237 sayılı TCK madde 26’da düzenlenmiş olup, “ ceza sorumluluğunu kaldıran “ neden olarak güveni kötüye kullanma suçu bakımından

²⁵³MERAKLI, Serkan, DEÜHFD, Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan, Cilt 11, İzmir 2010, s. 1680.

²⁵⁴SARSIKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 133.

²⁵⁵ERCAN, İsmail, Ceza Hukuku Özel Hükümler, 12 Levha Yayınları, Yenilenmiş 9. Baskı, İstanbul, Temmuz 2014, s. 189.

²⁵⁶HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN, Muharrem, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Kişilere Karşı Suçlar, U S-A Yayıncılık, Ankara 2010, s. 354.

hukuka uygunluk nedenlerinden ilkidir.

5237 sayılı TCK madde 26'ya göre “*Hakkını kullanan kimseye ceza verilmez*“. Bu madde metnine göre kişinin dayandığı yasal hakkına binaen eylemini gerçekleştirmesi halinde eylem hukuka uygun kabul edilecektir.

Hukuka uygunluk nedeni olan hakkın kullanılması durumunun güveni kötüye kullanma suçu bakımından en bariz örneği “*hapis hakkı*”nın kullanılmasıdır. Hapis hakkı 4721 sayılı BK madde 950'de düzenlenmiştir. Bu maddeye göre ; “*Alacaklı, borçluya ait olup onun rızasıyla zilyedi bulunduğu taşınırı veya kıymetli evraki, borcun muaccel olması ve niteliği itibarıyla bu eşyanın alacak ile bağlantısı bulunması hâlinde, borç ödeninceye kadar hapsedebilir. Zilyetlik ve alacak ticarî ilişkiden doğmuşsa, tacirler arasında bu bağlantı var sayılır. Alacaklı, borçluya ait olmayan taşınırlar üzerinde de zilyetliğin iyiniyetle kazanılmasının korunduğu ölçüde hapis hakkına sahip olur*” şeklinde düzenleme bulunmaktadır. Hapis hakkı aynı bir haktır. Madde metninden de anlaşılacağı üzere zilyetliği devralan şahıs yani bizim konumuz açısından failin (alacaklı), borçluya ait olup “ onun rızası ile zilyedi bulunduğu” taşınır veya kıymetli evrak üzerinde geri vermeme hakkını yani hapis hakkını kullanabilmektedir. Bu gibi bir durumda hukuka aykırılıktan söz edilemez ve eylem hukuka uygun kabul edilir. Kişiye tanınan hak sadece kanunlardan değil aynı zamanda tüzük yönetmelik vb. gibi yasal zemini bulunan tüm düzenlemelerden veya hukuken bir mesleğin icrasından kaynaklanan hakların kullanılmasından da kaynaklanabilir²⁵⁷.

Zilyedin hapis hakkını kullandığı şeylerin kendisine alacağı için teminat olması maksadıyla teslim edilmiş olması gerekir. Yani bu amaçla zilyetliğine devredilmiş olmalıdır. Aksi bir durumda hapis hakkı söz konusu olmamaktadır²⁵⁸.

Hapis hakkı kime aitse bu kişiye hapis hakkını kullandığı eşya üzerinde bu eşyayı sahibine iade etmekten kaçınma, daha evvelden borçlu kişiye bildirilmek koşuluyla zilyetliğinde bulunan eşyayı paraya çevirme gibi haklar sağlar²⁵⁹.

---

²⁵⁷PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer, Açıklamalı – Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık, 3. Cilt, Ankara 2010, s. 2485-2486.

²⁵⁸CENTEL, Nur/ ZAFER, Hamide/ ÇAKMUT, Özlem, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt I, Beta Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Şubat 2016, s. 443.

²⁵⁹SARSIKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 111.

Hapis hakkının kullanılması alacağın varlığını ispat etme şartı ile mümkündür. Eğer ki alacağın ispatı mümkün değil ise veya alacak hukuken yaksa bu halde hapis hakkı kullanılamaz, kullanılsa dahi eylemi hukuka uygun hale getirmez. Hapis hakkının kullanılmasında en çok karşılaşılan durum, işten çıkarılan veya kendisi ayrılan çalışanların, çalıştıkları yerlere ait eşyaları veya işyerleri adına almış oldukları parayı, işyerinden alacakları olan kısma sayarak iade etmemeleridir. Bu gibi durumda işyerine ait defter ve belgeler incelenmeli alacaklı olduğunu iddia eden kişiye ait ücretinin ödenip ödenmediğine dair banka hesap kayıtları incelenmeli, hapis hakkını kullandığı miktar ile alacağının orantılı olup olmadığına bakılmalıdır. Hapis hakkını kullandığı miktar kişinin tespit edilen alacağından az ise bu durumda sorun yoktur. Ancak kişinin hapis hakkını kullandığı miktar alacağından bir miktar fazla ise kişinin güveni kötüye kullanma suçunu işleme kastı ile hareket edip etmediği somut olayın şartlarına göre değerlendirilmelidir. İşyeri adına tahsil edilen ve üzerinde hapis hakkının kullanıldığı iddia olunan miktar kişinin alacağından kat kat fazla olduğunu farz edelim. Bu durum hapis hakkını kullanan zilyet tarafından biliniyorsa, somut olayda zilyet alacağı ve iade etmesi gereken miktar arasındaki fark bakımından yani işyerine geri ödemesi gereken miktar bakımından kasten hareket etmiş olur ve güveni kötüye kullanma suçunun gerçekleştiği kabul edilir²⁶⁰.

6.2 İlgilinin Rızası

İlgilinin rızası 5237 sayılı TCK madde 26/2 de bir hukuka uygunluk nedeni olarak düzenlenmiştir. Bu kavrama göre “ *hak sahibinin rızası ile meydana gelen şey haksızlık teşkil etmez* ”. Suç teorisi bakımından rıza konusu çok uzun süredir hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmektedir. Ancak burada ilgilinin rızası kavramının ne olduğu ve güveni kötüye kullanma suçu bakımından ne ifade ettiğini izah etmemiz gerekmektedir. İlgilinin rızası iki şekilde ortaya çıkabilir. Bunlardan birincisi “*tipikliği ortadan kaldıran rıza*” diğeri ise “*hukuka aykırılığı ortadan kaldıran rıza*” olarak adlandırılır. Bu bakımdan eğer suç tipinde açık bir şekilde eylemin hak sahibi olan kişinin rızasına rağmen işlenmesi suçun unsuru olarak yer alıyorsa bu halde rıza tipikliği kaldıran rıza olarak değerlendirilmektedir. Bu şartların yer almadığı diğer suç tiplerinde ise rıza hukuka aykırılığı ortadan kaldıran bir durum

---

²⁶⁰BAKICI, Sedat, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 19.

olarak değerlendirilmektedir²⁶¹.

İlgilinin rızasının hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edebilmemiz için rıza gösteren ilgili kişinin hukuki anlamda yararın sahibi olması, meydana gelen suç bakımından da ilgili bireyin yararlarının korunması gerekmektedir. Bu halde her zaman ilgilinin rızası geçerli olmayabilir. İlgilinin rızasının işlevi bulunduğu hallerde hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilebilir²⁶².

Ayırt etme yeteneğine sahip olan kişiler rıza göstermeye yetkilidir. 4721 sayılı TMK madde 13'e göre; *“Yaşının küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes, bu Kanuna göre ayırt etme gücüne sahiptir”* şeklinde düzenleme yer almaktadır. Aynı yasanın 10. maddesine göre de *“Ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan her ergin kişinin fiil ehliyeti vardır”*. Bu bakımdan ayırt etme gücüne sahip olmayanlar veya kısıtlı olanların rıza göstermesine yönelik irade beyanları hukuken geçersiz kabul edilmektedir. Yine kanunun rıza gösterme eylemi bakımından kişilerin belli bir yaşı doldurması aranıyor ise bu yaşı ikmal etmeden gösterilen rıza eylemi hukuka uygun hale getirmeyecektir. Örneğin 5237 sayılı TCK madde 103 bakımından 15 yaşından küçük mağdurun cinsel birlikteliğe yönelik irade beyanı ilgilinin rızası olarak değerlendirilemez ve hukuka uygunluk nedeni de değildir²⁶³.

İlgilinin rızasının hukuken geçerli olabilmesinin şartları vardır. Bunlardan ilki rıza gösteren kişinin üzerinde mutlak surette tasarrufta bulunabileceği bir hak üzerinde rıza beyanını açıklamasıdır. Ayrıca yine rıza beyanının açıklanmış olması gerekir. Rıza beyanının açıklanması açık veya örtülü ya da yazılı veya sözlü olabilmektedir. Burada rıza açıklaması mutlak bir surette suçun işlenmesinden daha önce açıklanmalıdır. An azından suçun icra hareketleri yapıldığı sırada geçerli bir rıza açıklanmış olmalıdır²⁶⁴. Bu bağlamda denilebilir ki ilgilinin rızası rıza göstermeye ehil kişi tarafından mutlak surette üzerinde tasarrufta bulunabileceği bir

²⁶¹KOCA, Mahmut/ ÜZÜLMEZ, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Seçkin Yayınları, Eylül 2017, s. 286-287.

²⁶²ÖZBEK, Veli, Özer/KANBUR, Mehmet Nihat/BACAKSIZ, Pınar/DOĞAN, Koray/TEPE, İlker, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 3. Baskı, Eylül 2012, s. 317.

²⁶³ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 478-479

²⁶⁴KOCA, Mahmut/ ÜZÜLMEZ, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Seçkin Yayınları, Eylül 2017, s. 290-294.

hak konusunda suç teşkil eden eylem gerçekleştirilmeden önce verilmiş eylemi hukuka uygun hale getiren bir irade beyanıdır.

Güveni kötüye kullanma suçu bakımından ilgilinin rızası bir hukuka uygunluk sebebidir. İlgilinin rızası 5237 sayılı TCK madde 26/2’ de düzenlenmiş olup bu madde metninde “*Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez*” şeklinde açıklanmıştır. Bu bakımdan malikin teslim ettiği eşya üzerinde zilyede rıza gösterdiği konu bakımından eylemin gerçekleşmesi halinde güveni kötüye kullanma suçu oluşmayacaktır²⁶⁵. Örneğin sadece kasada saklanmak üzere zilyetliği devredilen tablonun sanat galerisinde sergilenmesine malik rıza gösterirse zilyedin bu rıza doğrultusunda tabloyu sanat galerisinde sergilemekten ibaret eylemi suç teşkil etmeyecektir.

İlgilinin rızası bakımından bir görüşe göre hak sahibi olan malikin rızası suçu hukuka uygun hale getirmekten ziyade suçun yasal unsurlarının oluşmasına engeldir. Yani rızanın varlığı halinde suç baştan itibaren oluşmamaktadır. Güveni kötüye kullanma suçu bakımından suçun oluşabilmesi için zilyetliğin devir amacı dışında tasarrufta bulunmak şarttır. Burada malik zilyedin başka bir surette zilyetliğini devrettiği eşya üzerinde tasarrufta bulunmasına rıza gösterirse bu halde zilyetliğin devir amacının değiştiği söylenebilir. Bu bakımdan zilyet ve malik arasında zilyetliğin devrine konu kurulan sözleşme şartları değişmiştir. Burada eşyayı teslim eden malik yani mağdurun rızası suçun oluşmasını engelleyecektir²⁶⁶.

Eylemin meydana gelmesinden sonra gösterilen rıza suçun ortadan kalkmasına neden olmaz²⁶⁷. Bu halde gösterilen rıza icazet olarak değerlendirilmektedir. Suçun basit halinin takibi şikâyete bağlı olup bu nedenle eylemin meydana gelmesinden sonra gösterilen rızanın şikâyet hakkının kullanılıp kullanılmaması ile ilgili bir durum olduğu bu açıdan ele alınması gerektiği

---

²⁶⁵HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN, Muharrem, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Kişilere Karşı Suçlar, U S-A Yayıncılık, Ankara 2010, s. 354.

²⁶⁶ARTUÇ, Mustafa, Malvarlığına Karşı Suçlar, Kartal Yayınevi, Ankara 2007, s. 308. Aynı mahiyette görüş için bkz. GÜNDÜZ, Remzi, Türk Ceza Kanununda Malvarlığına Karşı Suçlar, Bilge Yayınevi, Ankara 2012, s. 458.,

²⁶⁷EKİNCİ, Mustafa/ESEN, Sinan, Hırsızlık, Yağma, Güveni Kötüye Kullanma, Dolandırıcılık, Hileli ve Taksirli İflas, Karşılıksız Yararlanma, Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, 2005, s. 124,

değerlendirilmektedir²⁶⁸.

6.3 Meşru Savunma

Meşru savunma 5237 sayılı TCK madde 25’de düzenlenmiştir. Madde metnine göre; “*Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez*”²⁶⁹ şeklinde düzenlenmiştir. Haksız bir saldırı mevcut ise bu halde kişi saldırıyı defetmek maksadıyla tepkide bulunur. Böyle bir tepki hukuk düzeni içerisinde meşru kabul edilmektedir. Zira saldırı hukuk düzeninin koruduğu bir hakka yönelmiş bir saldırı mevcuttur. Bu baskıdan yapılan eylem kanunun amacı ile örtüşmekte ve meşru kabul edilmektedir²⁷⁰.

Meşru savunmanın mevcut olabilmesi için öncelikle haksız bir saldırının varlığı şarttır. Bu saldırının kanun maddesine göre gerçekleşmiş, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olmalıdır. Bu halde saldırının devam ettiği hallerde meşru savunmadan söz edilebilir. Yine aynı şekilde saldırının tekrarı muhakkak ise meşru savunma söz konusu olabilmektedir. Saldırının cebir veya şiddet içermesi şart değildir. Burada ayrıca savunmanın saldırıya karşı yapılmış olması, savunmanın mevcut saldırı ile orantılı olması, saldırının insan kaynaklı olması ve nihayet saldırıya karşı savunmada zorunluluk bulunması gerekmektedir²⁷¹.

Bu şartları taşıyan her somut olay bakımından eylemin meşru savunma olarak

²⁶⁸ÖZGENÇ, İzzet, Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar, Seçkin Yayınları, Ankara 2002, s. 92.

²⁶⁹MADDE GEREKÇESİ: “Maddenin birinci fıkrasında bir hukuka uygunluk ne-deni olarak meşru savunma düzenlenmiştir. Meşru savunma bakımından Tasarı şu koşulları saptamıştır: Bir kere her türlü hakka yönelik haksız bir saldırıya karşı meşru savunmanın söz konusu olduğu belirtilmiş ve böylece kurumun, bazen anlam-sız ve sosyal gereklere aykırı düşecek derecede dar tutulmasının önüne geçilmesi istenilmiştir. Ayrıca, şu husus da belirtilmelidir ki, kişileri suç işlemekten caydırıcak en etkin araçlardan birisi, suç işlediklerinde karşılık görebilecekleri en-dışesi olduğundan, meşru savunma hakkının böylece genişletilmesi, krimi-nolojik yönden caydırıcı etki de yapabilecektir. İkinci olarak meşru savunmanın “haksız saldırı” koşulu bakımından, “gerçekleşen haksız saldırı” ile “gerçekleşmesi muhakkak haksız saldırı” veya “tekrarı muhakkak haksız saldırı” aynı sayılmıştır. Böylece kişilerin haksız saldırılara karşı kendilerini korumaları olanağı daha da genişletilmiş olmaktadır. Savunmanın “saldırı ile orantılı biçimde” olması, yani saldırıyı defedecek ölçüde olması, meşru savunmanın temel koşullarından birisi olarak kabul edilmiştir. Saldırıya uğrayan kişi, ancak bu saldırıyı etkisiz kılacak ölçüde bir davranış gerçekleştirdiği takdirde, meşru savunma hukuka uygunluk nedeninden yararlanacaktır.”

²⁷⁰KOCA, Mahmut/ ÜZÜLMEZ, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Seçkin Yayınları, Eylül 2017, s. 275-276.

²⁷¹ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 423-435.

değerlendirilmesi mümkündür. Güveni kötüye kullanma suçu bakımından değerlendirme yapacak olursak zilyede teslim edilen bir malın devir amacı dışında herhangi bir haksız saldırıyı defetmek maksadıyla kullanılması ve yukarıda saydığımız şartların varlığı halinde eylem meşru savunma olarak değerlendirilebilecektir. Bu nedenle de failin hem zilyedi bulunduğu eşyayı devir amacı dışında kullanması hem de eşyanın kullanılması nedeniyle ayrı bir suç işlenmesi halinde de bu suçun da meşru savunma kapsamında değerlendirilmesi gerekecektir. Arkadaşımıza saklanmak ve sonrasında iade etmek maksadıyla emanet olarak bıraktığımız aile yadigârı bir kılıcın gece vakti eve girerek zilyede bıçakla saldırması halinde bu kılıç savunma amacıyla kullanıldığında zilyet olan fail meşru savunma hükümlerinden faydalanabilecektir²⁷².

6.4 Zorunluluk Hali

Zorunluluk hali 5237 sayılı TCK madde 25/2’ de düzenlenmiştir. Madde metnine göre ; *“Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez”*²⁷³şeklindedir.

Doktrinde zorunluluk halinin *“ hukuka uygunluk nedeni ”* , *“ kusurluluğu kaldıran sebep ”*, *“ kusurluluğu etkileyen mazeret sebebi ”* olduğu hususunda farklı görüşler mevcuttur. Bizim de katıldığımız görüşe göre maddenin gerekçesinde zorunluluk hali kusurluluğu ortadan kaldıran bir sebeptir. Ayrıca 5271 sayılı CMK madde 223/3-b gereğince kişinin zorunluluk hali nedeniyle gerçekleştirdiği eylem

---

²⁷²CENTEL, Nur/ ZAFER, Hamide/ ÇAKMUT, Özlem, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt I, Beta Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Şubat 2016, s. 443.

²⁷³MADDE GEREKÇESİ: “Maddenin ikinci fıkrasında, kusurluluğu ortadan kaldıran bir neden olarak zorunluluk (zaruret, ıztırar) hali düzenlenmiştir. Zorunluluk durumunda, kişinin, kendisinin veya başkasının sahip bulunduğu bir hakka yönelik bir tehlikeyi gidermek amacıyla gerçekleştirdiği davranış dolayısıyla, ceza sorumluluğu yoktur. Meşru savunmadan farklı olarak, zorunluluk halinde bir saldırı değil tehlike söz konusudur. Zorunluluk halinin kabulü için, kişinin tehlikeye bilerek neden olmaması, tehlikeden suç olan bir harekete başvurmadan kurtulmanın olanaklı bulunmaması ve tehlikenin ağır ve muhakkak olması da araştırılacaktır. Ayrıca, tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan araç arasında “oran-tılılık ilkesi” kabul edilmiştir.”

nedeniyle kusur yokluğundan ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilmektedir²⁷⁴.

Örneğin bulunduğu hali ile muhafaza edilmek ve kullanılmamak üzere arkadaşımıza teslim ettiğimiz aracımızın arkadaşımızın eşinin doğum yapmak üzere hastaneye yetiştirilmeye çalışılması halinde olduğu gibi. Arkadaşımızın teslim ettiğimiz aracımız dışında vasıta bulamaması bu nedenle teslim ettiğimiz aracımızın arkadaşımız tarafından eşinin hastaneye götürülmesi amacıyla kullanılması halinde zorunluluk hali bulunduğundan eylem güveni kötüye kullanma suçunu oluşturmayacaktır²⁷⁵.

6.5 Kanun Hükümünün Yerine Getirilmesi

Kanunun hükmü gereğince yapılan işlem suç teşkil etmeyecektir. Bu husus 5237 sayılı TCK madde 24/1’ de düzenlenmiştir. Madde metnine göre; “*Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez*” şeklinde düzenlenmiştir. Esasen burada kişi kanunun hükmünü yerine getirirken görevini ifa etmektedir. Güveni kötüye kullanma suçu bakımından herhangi bir hak ve yetki dolaysız zilyet konumunda olan faile kanun tarafından verilmiş ise usulüne uygun şekilde yerine getirildiği takdirde eylem hukuka uygun kabul edilecektir²⁷⁶.

Ayrıca belirtmek gerekir ki bir görüşe göre fail ile mağdur arasındaki sözleşmenin geçersiz kabul edilmesi, ahlaka ve kanuna aykırılık teşkil etse dahi güveni kötüye kullanma suçunun oluşabileceği değerlendirilmiştir. Bu bakımdan bir uyuşturucu madde ticareti olayında uyuşturucu maddenin bir kişiye teslim edilmek üzere bir fail tarafından diğerine teslim edilmesi, uyuşturucu maddenin ikinci failin işlediği suç nedeniyle pişman olarak polisler uyuşturucu maddeyi teslim ederek teslim olması halinde ikinci fail kanun hükmünü yerine getirdiğinden eylemi hukuka uygun olacaktır. Bu halde kişi kendisine teslim edilen uyuşturucu madde açısından devir amacı dışında tasarrufta bulunmuştur ancak eylemi suç teşkil etmeyecektir²⁷⁷.

---

²⁷⁴ÖZBEK, Veli, Özer/KANBUR, Mehmet Nihat/BACAKSIZ, Pınar/DOĞAN, Koray/TEPE, İlker, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 3. Baskı, Eylül 2012, s. 372-373.

²⁷⁵BAKICI, Sedat, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 20.

²⁷⁶ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 410-411.

²⁷⁷MERAKLI, Serkan, DEÜHFD, Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan, Cilt 11, İzmir 2010, s. 1693.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ, CEZA SORUMLULUĞUNA ETKİ EDEN HALLER, SORUŞTURMA, KOVUŞTURMA, YAPTIRIM ve İNFAZ

1. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

Ceza kanunlarında her bir suç için düzenlenen madde metinleri içerisinde suçların tanımları, daha önce fail veya failer tarafından işlenmiş bir tek eylem sonucunda bir neticenin meydana geldiği hallere göre ve genel itibarıyla bir hukuki değer ihlal edilmesi ihtimaline binaen yapılır. Ancak her zaman meydana gelen somut olaylar kanunlarda açıklanmış suç tipleri ile birebir uyuşmaz. Bu bakımdan faillerin işlemeyi kastettikleri suçu neticenin meydana gelmemesi nedeniyle işleyememesi, kişinin yaptığı eylem ile birden fazla hukuk normunu ihlal etmesi ya da birden fazla kişinin aynı suçu işleme iradesi ile bir arada hareket ederek kanunda suç sayılan eylemi gerçekleştirmeleri mümkündür²⁷⁸.

Bu bakımdan bu başlık altında suçun özel görünüş biçimleri olan teşebbüs, iştirak ve içtima konularını ayrı başlıklar altında inceleyeceğiz.

1.1. Teşebbüs

Güveni kötüye kullanma suçuna teşebbüsün mümkün olup olmadığı, hangi şartlarda teşebbüsten bahsedilebileceğini açıklamadan önce teşebbüsün kanuni tanımının ne olduğunu açıklamamız gerekir. Teşebbüs 5237 sayılı TCK madde 35’de düzenlenmiştir. Madde tanımına göre “ *Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur*” şeklinde tanımlanmıştır.

Suçun işlenebilmesi için belli bir süreç gerekmektedir. Bu süreç “ *suç yolu* “ olarak adlandırılmaktadır. Suçun işlenebilmesi izlenecek yol bakımından öncelikle hazırlık hareketlerinin gerçekleşmesi gerekmektedir. Hazırlık hareketlerinden sonra

---

²⁷⁸ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 596.

ise icra hareketlerinin meydana gelmesi gerekir. Ayrıca kanuni tanımda unsur olarak belirtilen netice var ise suç açısından neticenin de gerçekleşmesi gerekir²⁷⁹.

Bir suça teşebbüsten söz edebilmek için öncelikle suçu işleyecek failin bir suçu işlemeye kastetmesi ve ayrıca işlemeyi kastettiği suç bakımından icra hareketlerine başlaması gerekmektedir. İcra hareketlerinin ne zaman başladığı teşebbüsün tespiti açısından çok önemlidir. Zira eylem teşebbüs boyutuna ulaşmamışsa bu halde hazırlık hareketleri söz konusu olmaktadır. Kural olarak hazırlık hareketleri kanunumuz gereği cezalandırılmaz ancak kanun koyucu bazı suçlar açısından hazırlık hareketlerinin dahi cezalandırılmasını öngörmüştür²⁸⁰.

İcrai hareketlerle eyleme başlayıp, failin elinde olmayan sebeplerle tamamlayamadığı suçlara teşebbüs aşamasında kalmış suçlar denilmektedir. Teşebbüsün meydana gelmesi için sırf hareket suçlarında icra hareketlerinin tamamlanamamış olması, netice suçlarında ise yine hareket suçlarında olduğu gibi icra hareketlerinin eksik kalması ya da tüm icra hareketlerinin tamamının yapılmasına rağmen suç açısından neticenin meydana gelmemesidir²⁸¹.

Kanunlarımızda düzenlenen suçlar bakımından suça teşebbüsün meydana gelmesi ve cezalandırılabilmesi için maddi ve manevi unsurların yanında ayrıca söz konusu suçun teşebbüse müsait yani elverişli olması gerekmektedir²⁸².

Bir görüşe göre güveni kötüye kullanma suçuna teşebbüs mümkün gözükmemektedir. Zira güveni kötüye kullanma suçunun ani suç olduğu kabul edilmektedir. Ani suç olduğunun kabulü halinde güveni kötüye kullanma suçu bakımından kanunda tanımlanan eylemlerden herhangi birisinin gerçekleşmesi halinde suç tamamlanır. Meydana gelen suç teşkil eden eylemden sonra malın iadesi suçun oluşmasını engellemeyecektir²⁸³.

---

²⁷⁹ÖZGENÇ, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2007, s. 417.

²⁸⁰İPEKÇİOĞLU, Pervin Aksoy, Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009, s. 21.

²⁸¹KOCA, Mahmut/ ÜZÜLMEZ, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Seçkin Yayınları, Eylül 2017, s. 407.

²⁸²BONCUK, İsmail, Türk Ceza Hukukunda Teşebbüs, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2018, s. 29. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> internet adresinden erişim sağlanmıştır. (Erişim tarihi 29.04.2019)

²⁸³MERAN, Necati, Dolandırıcılık, Sahtecilik Güveni Kötüye Kullanma, Seçkin Yayınları, Ankara 2011, s. 19,

Diğer bir görüşe göre ise güveni kötüye kullanma suçu teşebbüse elverişlidir. Bu görüş bakımından güveni kötüye kullanma suçu salt hareket suçu olduğu için devir amacı dışında tasarrufta bulunma veya devir olgusunu inkâr etme eylemlerinin her biri gerçekleştiğinde suç tamamlanır. Suç teşkil eden hareket sonrasında neticenin meydana gelmesi beklenmez. Zilyetliğin devri amacı dışında tasarrufta bulunma hallerinde zilyetliği devredilen eşyanın failin fiili hâkimiyetinde bulunması sebebiyle suç teşkil eden eylemin ne zaman başladığı tam olarak kestirilemeyebilir. Bu nedenle güveni kötüye kullanma suçu bakımından teşebbüs olanaklı ise de çok fazla karşılaşılmaması söz konusu olmayacaktır²⁸⁴. Örneğin emanet olarak arkadaşımıza bıraktığımız kitabın arkadaşımız tarafından bir başkasına satılmaya çalışıldığı tarafımızdan görülür ve kitabın satılması tarafımızdan engellenirse burada güveni kötüye kullanma suçunun teşebbüs aşamasında kaldığı söylenebilir.

Son olarak güveni kötüye kullanma suçu bakımından devir olgusunu inkâr etme eylemi ve devir amacı dışında tasarrufta bulunma eylemleri bakımından teşebbüsün mümkün olup olmadığı konusunda ikili bir ayırım yapan görüşler de mevcuttur. Bu görüşe göre de güveni kötüye kullanma suçuna teşebbüs söz konusu olabilmektedir. Suç teşkil eden icra hareketlerinin tamamlanmasına rağmen sonucun meydana gelmemesi veya icra hareketlerinin elde olmayan nedenlerle tamamlanamaması hallerinde suça teşebbüs mümkündür. Ancak burada eğer fail devir amacı dışında tasarrufta bulunma şeklindeki eylem ile suçu işleyecekse bu halde bir üst paragrafta verdiğimiz örnekte olduğu gibi kitabın üçüncü kişiye satılmasının engellenmesi halinde olduğu gibi suçu işlemeye elverişli icra hareketlerine başlanmasına rağmen neticenin meydana gelmemesi hallerinde güveni kötüye kullanma suçuna teşebbüs mümkün olacaktır. Ancak fail yani dolaysız zilyet kendisine devredilen mal ya da eşyanın kendisine devredildiği hususunu inkâr edecek olursa bu halde inkâr etme eylemi ile suç tamamlanacağından bu hallerde teşebbüs söz konusu olmamaktadır²⁸⁵.

---

²⁸⁴TEZCAN, **Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat**, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.650-651. Benzer mahiyette görüş için bkz. **GÜNDÜZ, Remzi**, Türk Ceza Kanununda Malvarlığına Karşı Suçlar, Bilge Yayınevi, Ankara 2012, s. 460., **ERCAN, İsmail**, Ceza Hukuku Özel Hükümler, 12 Levha Yayınları, Yenilenmiş 9. Baskı, İstanbul, Temmuz 2014, s. 189., **ÖZBEK, Veli Özer**, Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı, Seçkin Yayınları, Cilt 2, Ankara 2008, 1195.

²⁸⁵**BAKICI, Sedat**, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 28. Benzer mahiyette görüş için bkz. **TANERİ, Gökhan**, Yağma, Dolandırıcılık, Güveni Kötüye Kullanma, Hakkı Olmayan Yere Tecavüz, Bedelsiz Senedi Kullanma, Kaybolmuş

Bizim de katıldığımız görüş budur. Zira mevcut toplum düzeninde verilen örnekler incelendiğinde güveni kötüye kullanma suçu bakımından uygulamada benzer olaylarla karşılaşmamız mümkündür. Bu bakımdan “ *devir amacı dışında tasarrufta bulunma*” şeklinde gerçekleşen eyleme teşebbüs mümkündür. Ancak “ *devir olgusunu inkâr etme* ” eylemi söz konusu olduğunda teşebbüs söz konusu olmayacaktır. Zira bu halde eylemin gerçekleşmesi ile suç tamamlanır. Güveni kötüye kullanma suçuna teşebbüsün mümkün olduğu ancak uygulamada karşılaşılmasının zor olduğunu açıklamıştık. Bu görüş kanımca son derece yerinde bir görüş olmuştur. Zira yaptığım görev itibariyle incelediğim dosyalar içerisinde bugüne kadar güveni kötüye kullanmaya teşebbüs suçu ile karşılaşmış değilim.

1.2. Suça İştirak

Suçta iştirak 5237 sayılı kanunda 37 ila 41. maddeler arasında aynı başlık altında düzenlenmiştir. 5237 sayılı TCK madde 37’de faillik konusu düzenlenmiştir.

Madde metnine göre; “*Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur*” denilmektedir. Şeriklik kavramı ise yine aynı yasanın 38. maddesinde “*azmettirme*”²⁸⁶ ve 39. maddesinde “*yardım etme*”²⁸⁷ başlığı altında düzenlenmiştir. İştirakin söz konusu olduğu suçlar bakımından faillerin ve şeriklerin farklı şekillerde cezalandırılmaları öngörülmüştür.

Eşyada Tasarruf, Karşılıksız Yararlanma, Suç Eşyasını Satın Alma, Bilgi Vermeme Suçları, Bilge Yayınevi, Ankara 2013, s. 181., **PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer**, 5237 Sayılı TCK’da Özel ve Genel Hükümler Açısından Asliye Ceza Davaları, Adalet Yayınevi, Ankara 2007, s. 459., **EKİNCİ, Mustafa/ESEN, Sinan**, Hırsızlık, Yağma, Güveni Kötüye Kullanma, Dolandırıcılık, Hileli ve Taksirli İflas, Karşılıksız Yararlanma, Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, 2005, s. 139., **MERAKLI, Serkan**, DEÜHFD, Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan, Cilt 11, İzmir 2010, s.1698., **POLAT, Halil**, 5237 sayılı TCK’da Yer Alıp Uygulamada En Çok Karşılaşılan Suçlar, Adalet Yayınevi, Ankara 2009, 599-600.

²⁸⁶**Madde 38-(1)** “Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır. (2) Üstsoy ve altsoy ilişkisinden doğan nüfuz kullanılmak suretiyle suça azmettirme halinde, azmettirenin cezası üçte birden yarısına kadar artırılır. Çocukların suça azmettirilmesi halinde, bu fıkra hükmüne göre cezanın artırılabilmesi için üstsoy ve altsoy ilişkisinin varlığı aranmaz. (3) Azmettirenin belli olmaması halinde, kim olduğunun ortaya çıkmasını sağlayan fail veya diğer suç ortağı hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine onbeş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezasına hükmolunabilir. Diğer hallerde verilecek cezada, üçte bir oranında indirim yapılabilir.”

²⁸⁷**Madde 39-(1)** “Suçun işlenmesine yardım eden kişiye, işlenen suçun ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, onbeş yıldan yirmi yıla; müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hallerde cezanın yarısı indirilir. Ancak, bu durumda verilecek ceza sekiz yılı geçemez. (2) Aşağıdaki hallerde kişi işlenen suçtan dolayı yardım eden sıfatıyla sorumlu olur: a) Suç işlemeye teşvik etmek veya suç işleme kararını kuvvetlendirmek veya fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek. b) Suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak. c) Suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak.”

Ancak şunu da belirteli ki azmettirme halinde azmettiren madde 38/1 gereğince işlenen suçun cezası ile cezalandırılacaktır. Bu bakımdan eyleme katılan kişinin fail, azmettiren veya yardım eden olup olmadığı önem kazanmaktadır²⁸⁸.

5237 sayılı TCK madde 40/2' ye göre; “Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur” denilmektedir. Bu bakımdan suça iştirak eden kişilerin müşterek fail olarak mı yoksa azmettiren ya da yardım eden sıfatıyla cezalandırılıp cezalandırılmayacağı hususunun açıklanması gerekmektedir.

Güveni kötüye kullanma suçu faili bakımından özgü bir suç olarak kabul edilmektedir. Nitekim bu suçta fail sözleşme ile eşyanın zilyetliği kendisine devredilen kişi olabilecektir. Malik ile fail arasında mevcut sözleşmeye taraf sıfatını haiz olmayanlar bu suç bakımından fail olarak kabul edilemezler. Ancak sadece azmettiren ya da yardım eden olarak cezalandırılabilirler. Malikin kendisine ait eşyanın zilyetliğini faile eşyanın saklanması amacıyla devri halinde, fail kendisine devredilen eşyayı satarsa bu halde bu eylem 5237 sayılı TCK madde 165'de düzenlenen “suç eşyasının satın alınması ve kabul edilmesi” suçunu oluşturacaktır²⁸⁹.

Ancak bu hususta farklı görüşler de mevcuttur. Verilen örnekten hareketle fail olan zilyedin zilyetliği devretmesinden evvel tarafların anlaşması koşulu ile zilyetliğin devrine konu eşyayı satın alan kişinin güveni kötüye kullanma suçuna iştirak ettiği ve 5237 sayılı TCK madde 39/2-a,b maddeleri gereğince suça yardım eden kişi sıfatıyla sorumlu tutulması gerektiği belirtilmiştir. Burada zilyet olan faile malı satması yönünde telkinde bulunularak yardım eden sıfatıyla suça iştirak edilmiş olduğu kabul edilmektedir. Burada eşyanın zilyetliği devredildikten daha sonra zilyetliğin devrine konu taraflar arasında gerçekleştirilen sözleşmeye aykırı şekilde zilyede devredilen eşya ya da malın satılması eylemine iştirak gündeme gelmektedir.

---

²⁸⁸ KOCA, Mahmut/ ÜZÜLMEZ, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Seçkin Yayınları, Eylül 2017, s. 442.

²⁸⁹ TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s. 652. Benzer mahiyette görüş için bknz. MERAĞLI, Serkan, DEÜHFD, Prof. Dr. Bilge Umar'a Armağan, Cilt 11, İzmir 2010, s. 1702-1703.

Bu nedenle eylem suç eşyasının satın alınması olarak nitelendirilmeyecektir²⁹⁰.

Kanımızca burada “*suç eşyasının satın alınması ve kabul edilmesi*” suçunun oluştuğunun kabulü gerekir. Zira iştirak oluştuğunun kabul edildiği görüşe göre kişinin yardım eden sıfatıyla sorumlu tutulması gerektiği belirtilmiş ise de eşyanın teslim edildiği zilyet yani failin malın kendisine satılmasını isteyen kişi ile anlaşması halinde bu durumda eşyayı almak isteyen kişinin sadece yardım eden olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Zira zilyet konumunda olan failin eşyanın kendisine teslim edildikten sonra suç işleme iradesinin bulunmadığını farz edelim. Bu durumda üçüncü kişi konumunda olan eşyayı almak isteyen kişinin suça azmettiren olup olmadığının da tartışılması gerekmektedir. Zira kanunda yardım etme bakımından 39/2-a fıkrasında “*suç işlemeye teşvik etmek veya suç işleme kararını kuvvetlendirmek*” ibaresi bulunmaktadır. Burada aslında failde suç işleme iradesi mevcuttur. Yardım eden kişi failin suçu işlemesi için teşvikte bulunmakta ve suç işleme kararını kuvvetlendirmektedir. Zilyet olan failde suç işleme iradesi oluşmamış ise bu halde, suç işlemesi yönünde bir kimse telkinde bulunursa TCK madde 38 gereği azmettiren sıfatı ile sorumlu olacaktır. Ayrıca yine belirtelim ki zilyetten kendisine teslim edilen eşyayı satın almak isteyen kişi zilyette bulunan eşyanın zilyede ait olmadığını ve satma konusunda tasarruf yetkisi olmadığını biliyorsa bu halde tam olarak suç eşyasının satın alınması ve kabul edilmesi suçunu işleme kastı ile hareket ettiğini kabul etmek gerekir.

Bu gibi bir durumda zilyetten devir amacı dışında tasarrufta bulunduğunu bilerek elinde bulunan şeyi satın alan kişinin suç eşyasının satın alınması ve kabul edilmesi suçunu işlediğine şüphe yoktur. Ancak zilyede devredilen malın bu durumu bir üçüncü kişi tarafından biliniyorsa ve zilyedin elinde bulunan mal bu üçüncü kişi ile birlikte bir başka kişiye satılırsa bu halde güveni kötüye kullanma suçuna iştirakin varlığı kabul edilebilecektir²⁹¹.

1.3. İçtima

Suçların içtimaı tek bir failde birden fazla suçun toplanmasını ifade eder. Suça iştirak halinde birden fazla kişinin aynı suç açısından birleşmesi yani ortak

²⁹⁰CENTEL, Nur/ ZAFER, Hamide/ ÇAKMUT, Özlem, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt I, Beta Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Şubat 2016, s. 443.

²⁹¹BAKICI, Sedat, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 30.

hareket etmesi söz konusu olduğu halde, içtimada ise suçların bir arada bulunması ve suçu işleyen kişiyi aynı kişi olmasını ifade etmektedir²⁹².

Ceza hukuku bakımından asli olan her bir fiilin ayrı bir suç oluşturması, her bir suç açısından ise ayrı bir cezalandırma kuralı olarak öngörülmüştür. Bu bakımdan kaç tane eylem var ise o kadar suç oluşur. Hukukumuz açısından esas olan budur. Ancak suçların içtimai istisnai bir durumdur. Birden fazla suç teşkil eden eylem meydana gelmesine rağmen suçu işleyen fail hakkında tek bir suç açısından yaptırım uygulanması halinde suçların içtimai söz konusu olmaktadır²⁹³.

Suçların içtimai konusu 5237 sayılı TCK madde 42 ila 44 arasında düzenlenmiştir. Bu maddelerde suçların içtimainın ne şekilde olduğu, hangi eylemlerin ne şekilde cezalandırılacağı açıklanmıştır. TCK madde 42’de “*bileşik suç*”²⁹⁴, 43’de “*zincirleme suç*”²⁹⁵, 44’de ise “*fikri içtima*”²⁹⁶ hükümleri düzenlenmiştir.

Güveni kötüye kullanma suçu bakımından suçların içtimai söz konusu olmaktadır. Güveni kötüye kullanma suçu zincirleme şekilde işlenebilir. Yasal olarak bir engel yoktur. Güveni kötüye kullanma suçunun devir amacı dışında tasarrufta bulunma ya da devir olgusunu inkâr etme eylemleri ile gerçekleşebileceğini açıklamıştık. Ancak her bir eylemin ayrı ayrı meydana gelmesi suçun birden fazla kez işlendiği anlamına gelmez. Örneğin arkadaşımıza saklaması için verdiğimiz kitap hakkında arkadaşımız devir olgusunu inkâr etse bu suçu işlemiş olur. Devir olgusunu inkâr etmesinden sonra bu kitabı bir üçüncü kişiye satsa bu halde devir amacı dışında tasarrufta bulunmuş olacaktır. Bu halde suç aynı mağdura karşı ikinci kez işlemiş olmayacaktır. Zira güveni kötüye kullanma suçu eylem bakımından seçimlik

²⁹²ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 703.

²⁹³KOCA, Mahmut/ ÜZÜLMEZ, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Seçkin Yayınları, Eylül 2017, s. 496-498.

²⁹⁴Madde 42- “(1) Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz.”

²⁹⁵Madde 43- “(1) Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. (Ek cümle: 29/6/2005 – 5377/6 md.) Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır.(2) Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, birinci fıkra hükmü uygulanır.(3) Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında bu madde hükümleri uygulanmaz.”

²⁹⁶Madde 44- “(1) İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.”

hareketli bir suç olduğu için herhangi bir eylem gerçekleştirildiğinde suç oluşur. Seçimlik hareketlerden birisinin daha sonra bir kez daha gerçekleşmesi suçun tekrar oluşmasına vücut vermez²⁹⁷.

5237 sayılı TCK madde 43’de düzenlenen “zincirleme suç” düzenlemesinde ilk fıkrada suçun mağduru tektir. Aynı mağdura karşı birden fazla suç işlenmiştir. İşlenen suçlar farklı zamanlarda ve aynı suç işleme iradesi içerisinde aynı kişiye karşı işlenmelidir. İkinci fıkra da ise eylemin tek olmasına rağmen birden fazla mağdura karşı aynı suçun işlenmesi söz konusu olmaktadır²⁹⁸.

Emanet olarak verilen eşyanın birden fazla olması bu emanet eşyalardan bir kısmının iade edilip birkaç parça eşyanın iade edilmemesi halinde birden fazla suç oluşmaz. Mağdur tek olduğu için verilen eşya birden fazla olsa da tek suç oluşur²⁹⁹.

Faile birden fazla kişinin emanet olarak eşyalarını bıraktığını farz edelim. Zilyet konumunda olan failin birden fazla kişiye ait eşyaların tamamını devir amacı dışında tasarrufta bulunmak suretiyle sattığını düşünelim. Bu halde eylem tektir. Zincirleme suç hükümleri uygulanacak mıdır? Bu hususta doktrinde farklı görüşler mevcuttur.

Bir görüşe göre mağdur sayısınınca suç oluşmaktadır. Örneğin bir mutemedin çalışanların ücretlerinden kesinti yaparak kendi hesabına geçirmesi halinde mağdur sayısınınca suç oluşacağı ileri sürülmüştür³⁰⁰.

Genel kabul gören görüşe göre ise burada zincirleme suç hükümleri uygulanabilecektir. Mağdur sayısınınca suç oluşması söz konusu olmaz. Suç tektir ve zincirleme suç hükümleri gereğince fail tek suçtan cezalandırılacak ve kanun maddesinde öngörülen miktarda ceza artırılabilecektir³⁰¹.

²⁹⁷TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.651.

²⁹⁸MERAN, Necati, Dolandırıcılık, Sahtecilik Güveni Kötüye Kullanma, Seçkin Yayınları, Ankara 2011, s. 29.

²⁹⁹BAKICI, Sedat, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 31.

³⁰⁰BAKICI, Sedat, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 31-32

³⁰¹TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.651. benzer mahiyette görüş için bknz; GÜNDÜZ, Remzi, Türk Ceza Kanununda Malvarlığına Karşı Suçlar, Bilge Yayınevi, Ankara 2012, s. 461., ARTUÇ, Mustafa, Malvarlığına Karşı Suçlar, Kartal Yayınevi, Ankara 2007, s. 311., MERAKLI, Serkan, DEÜHFD, Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan, Cilt 11, İzmir 2010, s. 1699.

Bizimde katıldığımız görüş budur. Zira zincirleme suç hükümlerini düzenleyen madde içerikleri incelendiğinde tek eylem ile aynı suçun birden fazla kişiye karşı işlenmesi halinde zincirleme suç hükümleri uygulanacağı belirtilmiştir. Verilen örneklere göre suç teşkil eden eylem tek ise bu halde zincirleme suç hükümlerinin uygulanması doğru olacaktır. Burada esas sorgulanması gereken eylemin tek olarak kabul edilip edilmeyeceğidir. Zira fail kendisine birden fazla kişi emanet olarak eşya bırakmış ise bu eşyalardan birini bir tarihte bir başkasına satmış ise ve bir hafta sonra diğer kişiye ait eşyayı da iade etmeyerek devir olgusunu inkâr etmiş ise bu halde eylem tek değildir. Bu halde zincirleme suç hükümleri uygulanamayacağından mağdur sayısınınca suç oluşacağı kabul edilebilir.

Güveni kötüye kullanma suçunun konusunu oluşturan bir eylem ile birlikte bir başka suçun da oluşması halinde bu halde fail hangi suçtan sorumlu tutulmalıdır. Örneğin bir arkadaşımıza saklamak üzere verdiğimiz vazoyu kasten kırarsa bu halde hem güveni kötüye kullanma hem de mala zarar verme suçu gündeme gelebilir. Fail kendisine teslim edilen eşyayı kasten kırarak devir amacı dışında tasarrufta bulunmuş ve aynı zamanda mala zarar verme suçunun maddi unsurlarını gerçekleştirerek bu suçu da işlemiştir. Bu hususta baskın görüş fikri içtima hükümlerinin uygulanması yönündedir. 5237 sayılı TCK madde 44’de fikri içtima düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre failin gerçekleştirdiği bir eylem nedeniyle birden fazla suçun aynı anda gerçekleşmesi halinde fail bu suçlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan cezalandırılmalıdır³⁰².

Örneğin sahibi tarafından verilen eşyanın devir olgusunu inkâr eden fail bu inkar olayını bir mahkemede tanıklık yaptığı esnada gerçekleştirir ve tanıklığın konusu bu durumdan ibaret ise bu kişi hem yalan tanıklık suçunu hem de güveni kötüye kullanma suçunu aynı fiille işlemiştir. Bu bakımdan fikri içtima hükümlerinin uygulanması gerekmektedir³⁰³.

Neticesinin hareketle meydana geldiği suç tiplerinde eylem nedeniyle meydana gelen durumun kanunlarda hangi suç tiplerini oluşturduğunun tespitinin

---

³⁰²CENTEL, Nur/ ZAFER, Hamide/ ÇAKMUT, Özlem, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt I, Beta Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Şubat 2016, s. 449. Benzer mahiyette görüş için bkz. TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.652., MERAKLI, Serkan, DEÜHFD, Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan, Cilt 11, İzmir 2010, s. 1699-1700.

³⁰³POLAT, Halil /ARSLAN POLAT, Aynur, Ceza Hakiminin Başvuru Kitabı, Cilt 2, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s. 1778.

yanında hareketin tek olup olmadığının da tespiti gerekir. Bu tip suçlarda yapılan eylem kanunun suç tanımındaki fiili meydana getirir. Örneğin bir kimse başka bir kişiyi tahkir eden bir isnatla yetkili mercilere şikâyet etse bu halde iftira ve hakaret suçları birlikte işlenmektedir. Burada eylem tektir. Kişiyi yetkili mercilere şikâyet etmek şeklindeki eylem ile suç tamamlanır. Bu bakımdan burada fikri içtima hükümlerinin uygulanması gerekmektedir³⁰⁴.

Örneğin failin kamu görevlisi olması halinde kendisine zilyetliği devredilen şey görevi gereği tevdi edilmiş ise bu halde failin devir olgusunu inkâr ederek ya da devir amacı dışında tasarrufta bulunmak suretiyle bu şeyi bir başkasına satarsa bu halde zimmet suçu daha özel bir düzenleme olduğundan fail zimmet suçundan sorumlu tutulacaktır³⁰⁵.

Son olarak güveni kötüye kullanma suçunun sahte bir belge kullanmak veya düzenlenmesi ile birlikte işlenmesi halinde fail her bir suç açısından ayrı ayrı cezalandırılacaktır. 5237 sayılı TCK madde 212' ye göre; "*Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur.*" Bu madde özel bir gerçek içtima düzenlemesidir. Bu madde gereğince bizim konumuz olan güveni kötüye kullanma suçu dışında kanunlarda düzenlenen diğer suçların da işlenmesi halinde gerçek içtima hükümleri uygulanır. İki suçtan da failin cezalandırılması gerekmektedir³⁰⁶.

2. CEZA SORUMLULUĞUNA ETKİ EDEN HALLER

Ceza sorumluluğuna etki eden nedenler 5237 sayılı TCK madde 167 ila 169. maddeler arasında düzenlenmiştir. Malvarlığına karşı suçlar bakımından bu düzenlemeler ortak hükümlerdir. Madde 167'de düzenlenen durum fail ile mağdurun akrabalık ilişkisine göre ceza verilmemesi veya cezada belli bir oranda indirim yapılmasını kapsamaktadır. Bu madde başlığı "*şahsi cezasızlık sebebi veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebep*" olarak kaleme alınmıştır. Madde 168'de

³⁰⁴İÇEL, **Kayhan**, Suçların İçtimaı, İstanbul Üniversitesi Yayınları, No: 1762, Hukuk Fakültesi Yayınları, No: 385, s. 65.

³⁰⁵HACİFAZLIOĞLU, **Ali**, Teori ve Uygulamada Suçların İçtimaı, Bilge Yayınevi, Ankara 2014, s. 549.

³⁰⁶ESEN, **Sinan**, Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgede Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, Eylül 2007, s. 258. Benzer mahiyette görüş için bkz., ARTUÇ, **Mustafa**, Malvarlığına Karşı Suçlar, Kartal Yayınevi, Ankara 2007, s. 311., POLAT, **Halil**, 5237 sayılı TCK'da Yer Alıp Uygulamada En Çok Karşılaşılan Suçlar, Adalet Yayınevi, Ankara 2009, s. 600.

mağdurun zararının belli zaman dilimi içerisinde aynen iade veya tazmin suretiyle giderilmesi halinde failin alacağı ceza bakımından belli bir indirim yapılması öngörülmüş olup madde başlığı “*etkin pişmanlık*” olarak belirlenmiştir. Madde 169’da ise “*tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulaması*” düzenlenmiştir³⁰⁷.

Güveni kötüye kullanma suçu bakımından madde 167 ve 168’de düzenlenen kavramları açıklamaya çalışacağız.

2.1. Şahsi Cezasızlık Sebebi veya Cezada İndirim Yapılmasını Gerektiren Şahsi Sebepler

Şahsi cezasızlık nedenleri, suç teşkil edecek eylemlerin gerçekleştirilmesi sırasında mevcut olan ve suç işleyen failin ceza hukuku anlamında hakkında yaptırım uygulanmasına engel olan kişinin şahsından ya da mağdur ile arasında bulunan akrabalık ilişkisinden kaynaklanan nedenlerdir. Şahsi cezasızlık sebepleri suçun meydana gelmesine engel teşkil etmezler. Bu bakımdan failin suçtan sorumlu tutulup tutulamayacağı hususu açısından öncelikle suçun unsurlarının meydana gelip gelmediği araştırılmalı, akabinde kişinin şahsi cezasızlık sebeplerinden veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebebinin bulunması hususu değerlendirilmelidir. Zira suç oluşmadığı takdirde şahsi cezasızlık sebebinin bulunması cezai açıdan önem arz etmez³⁰⁸.

Şahsi cezasızlık nedenlerinin bulunması halinde eylem suç teşkil etse dahi kişinin cezalandırılması mümkün değildir³⁰⁹.

“*Şahsi cezasızlık veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebepler*” 5237 sayılı TCK madde 167’de sayılmıştır. Bu maddeye göre;

“(1) *Yağma ve nitelikli yağma hariç, bu bölümde yer alan suçların;*

a) *Haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin,*

b) *Üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlatlığın,*

³⁰⁷BAKICI, Sedat, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 32.

³⁰⁸ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 583.

³⁰⁹KOCA, Mahmut/ ÜZÜLMEZ, İhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Seçkin Yayınları, Eylül 2017, s. 371.

c) Aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin,

Zararına olarak işlenmesi halinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükmolunmaz.

(2) Bu suçların, haklarında ayrılık kararı verilmiş olan eşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamayan kardeşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamakta olan amca, dayı, hala, teyze, yeğen veya ikinci derecede kayın hısımlarının zararına olarak işlenmesi halinde; ilgili akraba hakkında şikayet üzerine verilecek ceza, yarısı oranında indirilir.”

Madde metninde belirli akrabalık ilişkileri halinde failin cezalandırılmaması ya da cezasında indirim yapılmasını öngörmüştür. Madde metni “yağma ve nitelikli yağma suçları hariç bu bölümde yer alan suçların” ibaresi ile başlamıştır. Bu bölüm diye kastedilen “malvarlığına karşı suçlar”dır. Bu nedenle şahsi cezasızlık sebepleri güveni kötüye kullanma suçu bakımından uygulama alanı bulacaktır.

Fail açısından şahsi cezasızlık veya cezada indirim yapılmasını gerektiren nedenlerin bulunması, suç teşkil eden eylemin daha az haksızlık teşkil etmesi ya da failin kusurunun bir başkasına göre daha az olması değildir. Aksine kişilerin birbirlerine yönelik yakın ilişkileri nedeniyle suçun işlenmesi daha kolay olmaktadır. Bu açıdan denilebilir ki yakın akrabalık bağı içerisinde kişilerin birbirlerine duyduğu güvenin suiistimal edilmesi suretiyle haksızlık ve kusur içermektedir. Ancak burada korunmak istenen aile bütünlüğü ve akrabalık ilişkileridir³¹⁰.

Maddenin ilk fıkrasının “a” bendinde haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin diğerine yönelik suç işlemesi halinde ceza verilmemesini öngörmüştür. Bu maddenin uygulanabilmesi için eşlerin birlikte hayat sürüyor olmaları gerekir. TMK hükümlerine göre geçerli bir evliliğin bulunması gerekir. TMK açısından geçersiz olan bir evlilik şekli halinde söz konusu hüküm uygulanmayacaktır. Kişilerin evli olmamasına rağmen birlikte yaşamaları ya da dini nikâh akdi ile evlenmiş olmaları bu madde hükmünün uygulanmasını gerektirmez³¹¹.

Bu fıkra gereğince failin şahsi cezasızlık sebebinden faydalanabilmesi için

³¹⁰TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.702.

³¹¹SARSIKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 179.

evliliğin şeklen geçerli olması yeterli olacaktır. Evliliğin mutlak butlan ile sakat olması halinde dahi suçun işlendiği tarihte evlilik mevcut ise kişi bu madde hükmünden faydalanabilecektir³¹².

Birinci fıkranın diğer bentlerinde de yine üstsoy ve altsoy veya bu derecede kayın hısımları, evlat edinen veya evlatlığın, aynı evde yaşayan kardeşlerden birinin aleyhine işlenmesi halinde cezaya hükmolunmayacağı belirtilmiştir.

Kardeşler bakımından aynı konutta birlikte yaşama koşulu aranmıştır. Burada aranan koşul yaşamının devamlılık arz etmesi gerekliliğidir. Ayrıca ikamet edilen yerin konut vasfında bulunması gerekmektedir. Bu bakımdan kardeşlerin çalıştığı yerin aynı olması ya da birden fazla dairesi bulunan apartmanın farklı dairelerinde kardeşlerin ikamet ediyor olması hallerinde 167/1-c’de yer alan düzenlemeden yararlanılması mümkün değildir. Bir görüşe göre de şahsi cezasızlık nedenlerinden faydalanabilmek için kardeşlerin aynı ana babadan olma şartı aranmamalıdır³¹³.

Birinci fıkarda şahsi cezasızlık sebepleri açıklanmışken ikinci fıkra kapsamında cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi nedenler açıklanmıştır. Birinci fıkra açısından yaptığımız değerlendirmeler ikinci fıkra açısından da geçerlidir. Birinci fıkarda ayrılık kararı verilmemiş eşlerden bahsedilirken ikinci fıkarda ayrılık kararı verilmiş eşlerden, birinci fıkarda aynı konutta yaşayan kardeşlerden bahsedilirken ikinci fıkarda aynı konutta yaşamayan kardeşlerden bahsedilmekle birlikte aynı konutta yaşayan belli akrabalık durumları sayılmıştır.

5237 sayılı TCK madde 40’a göre; *“Suça iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. Suçun işlenişine iştirak eden her kişi, diğerinin cezalandırılmasını önleyen kişisel nedenler göz önünde bulundurulmaksızın kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılır.”*Şahsi cezasızlık sebepleri sadece ilgili fail açısından netice meydana getireceğinden şahsi cezasızlık sebebinden faydalanan bir fail ile birlikte suça iştirak eden ve 5237 sayılı TCK madde 167’de sayılan akrabalık bağlarına sahip olmayan bir başka kişi şahsi cezasızlık sebeplerinden

---

³¹²ALŞAHİN, Mehmet Emin, Yargıtay Kararları Işığında Mala Zarar Verme Suçları, Turhan Kitabevi, Ankara 2010, s. 139.

³¹³TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.704.

faydalanamayacaktır³¹⁴.

Yine son olarak belirtmek gerekirse 5237 sayılı TCK madde 167/2 kapsamında sayılan akrabalık bağı içerisinde bulunan kişiler madde metninden de anlaşılacağı üzere ancak “şikâyet” üzerine cezalandırılacaktır.

2.2. Etkin Pişmanlık

Etkin pişmanlık 5237 sayılı TCK madde 168’de düzenlenmiştir. Bu madde gereğince belli zaman dilimleri içerisinde suçun mağdurunun zararının ortadan kaldırılması ya da suça konu malın aynen iade edilmesi halinde faile verilecek cezadan belli bir oranda indirim yapılması öngörülmüştür³¹⁵.

Etkin pişmanlık bir kimsenin yaptığı fena iş veya toplumsal anlamda hoş görülme-yen eyleminden dolayı bir başkasının zorlaması olmaksızın ve baskı görmeksizin kişinin kendiliğinden pişman olarak bu durumunu davranışı ile dışa yansıtması olarak tanımlanabilir³¹⁶.

Etkin pişmanlık hükümlerinde bir önceki konumuz şahsi cezasızlık sebeplerinde olduğu gibi suç işlenmesinden önce mevcut bir durum aranmamaktadır. Aksine suçun meydana gelmesinden sonra failin, azmettirenin ya da yardım edenin davranış şeklinde bağlı olarak cezada indirim uygulanması ya da failin cezalandırılmaması öngörülmektedir³¹⁷.

5237 sayılı TCK madde 168’e göre; “(1) Hırsızlık, mala zarar verme, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, hileli iflâs, taksirli iflâs (...) ⁽¹⁾ suçları tamamlandıktan sonra ve fakat bu nedenle hakkında kovuşturma başlamadan önce, failin, azmettirenin veya yardım edenin bizzat pişmanlık göstererek mağdurun uğradığı zararı aynen geri verme veya tazmin suretiyle tamamen gidermesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisine kadarı indirilir. ⁽¹⁾

(2) Etkin pişmanlığın kovuşturma başladıktan sonra ve fakat hüküm verilmezden önce gösterilmesi halinde, verilecek cezanın yarısına kadarı indirilir.

³¹⁴KOCA, Mahmut/ ÜZÜLMEZ, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Seçkin Yayınları, Eylül 2017, s. 372.

³¹⁵ESEN, Sinan, Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgede Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, Eylül 2007, s. 259.

³¹⁶EKER, Hüseyin, TBB Dergisi, Mayıs-Haziran 2012, Yıl 26, 100. Sayı, s. 367.

³¹⁷ALŞAHİN, Mehmet Emin, Yargıtay Kararları Işığında Mala Zarar Verme Suçları, Turhan Kitabevi, Ankara 2010, s. 149.

(3) Yağma suçundan dolayı etkin pişmanlık gösteren kişiye verilecek cezanın, birinci fıkraya giren hallerde yarısına, ikinci fıkraya giren hallerde üçte birine kadar indirilir.

(4) Kısmen geri verme veya tazmin halinde etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için, ayrıca mağdurun rızası aranır

(5) Karşılıksız yararlanma suçunda, fail, azmettiren veya yardım edenin pişmanlık göstererek mağdurun, kamunun veya özel hukuk tüzel kişisinin uğradığı zararı, soruşturma tamamlanmadan önce tamamen tazmin etmesi halinde kamu davası açılmaz; zararın hüküm verinceye kadar tamamen tazmin edilmesi halinde ise, verilecek ceza üçte birine kadar indirilir. Ancak kişi, bu fıkra hükmünden iki defadan fazla yararlanamaz.” şeklinde düzenlenmiştir.

Etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanabilmek için öncelikle failin işlediği suçun madde metninde sınırlı sayıda belirtilmiş olan suçlardan birisi olması gerekir. Madde metninde “hırsızlık, mala zarar verme, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, hileli iflas, taksirli iflas” suçları tek tek sayılmıştır. Güveni kötüye kullanma suçu da madde metninde açıkça belirtildiği için güveni kötüye kullanma suçu bakımından suçun tamamlanmasından sonra failin pişmanlık duyması ve zararı gidermesi halinde etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanabileceği açıktır³¹⁸.

Bu maddenin sadece 5. fıkrası gereğince karşılıksız yararlanma suçu bakımından etkin pişmanlığın uygulanması bakımından kişi hakkında kamu davası açılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Konumuz olan güveni kötüye kullanma suçu bakımından etkin pişmanlığın uygulanması halinde sadece cezaya indirim uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Burada ikili bir ayırım söz konusudur. Eğer ki fail kovuşturma başlamadan önce etkin pişmanlık duyarak mağdurun zararını giderirse bu halde verilecek cezanın üçte ikisine kadar indirim yapılır. Etkin pişmanlık durumu kovuşturma başladıktan sonra gerçekleşir ise bu halde de maddesini ikinci fıkrası gereğince verilecek olan cezanın yarısına kadar indirim yapılır³¹⁹.

765 sayılı ETCK’da şu anki mevcut düzenlemeden farklı olarak güveni

³¹⁸SARSIKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 185.

³¹⁹MERAKLI, Serkan, DEÜHFD, Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan, Cilt 11, İzmir 2010, s. 1697.

kötüye kullanma suçu bakımından zilyetliği faile devredilmiş olan malın değerinin az ya da çok olması halinde cezada indirim veya artırım söz konusu olmaktadır. 5237 sayılı TCK’da böyle bir düzenleme söz konusu olmamakla birlikte madde 61’de yer alan “*cezanın belirlenmesi*” başlıklı madde içeriğine göre mağdurun uğradığı zarar miktarı, fail hakkında verilecek olan ceza miktarının alt ve üst sınırlar arasında ne oranda belirleneceğine etki edebilmektedir³²⁰.

Etkin pişmanlık hükmü düzenlenirken; “*bizzat pişmanlık göstererek*” ibaresi madde metnine eklenmiştir. Bu bakımdan etkin pişmanlık hükümlerinin gündeme gelebilmesi için işlenen suç sonrasında failin bizzat işlediği suç nedeniyle pişman olarak mağdurun uğradığı zararı aynen iade veya tazmin suretiyle gidermesi gerekmektedir³²¹. Bu bakımdan failin başka bir etki altında kalmaksızın serbest düşüncesi ile hareket ederek mağdurun zararını gidermesi etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasını gerektirecektir. Suça konu eşyanın fail, azmettiren ya da yardım edenin iradesine dayalı olarak mağdura iadesi söz konusu değil ise bu halde etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanamayacağı söylenebilir. Çalınmaya çalışılan kasanın ağır olması nedeniyle yerinden kaldırılması zor olduğu için evin içerisinden çıkarılmadan orada bırakılması halinde etkin pişmanlıktan söz edilemeyecektir³²².

Örneğin ikamette ev sahibinin bulunmadığı bir anda hırsızların ikametden aldıkları değerli bir eşyayı dışarıda araçlarının yanına koyması ve bu sırada ikamet sahibinin olayı görerek hırsızlara ait aracın yanından kendisine ait eşyayı alması halinde etkin pişmanlık hükümleri uygulanamaz. Burada failer ya da yardım edenlerin serbest iradelerine dayalı ve ayrıca pişmanlık duyarak mağdurun zararını karşılama durumları söz konusu değildir.

Etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanabilmek için sırasıyla kanunda sınırlı sayıda belirtilen suçlardan birisinin işlenmiş olması, bu sayılan suçların tamamlanmış olması, failin, azmettirenin, yardım edenin serbest iradesi ile bizzat pişmanlık duyarak mağdur olan kişinin zararını tazmin etmesi ya da suça konu eşyanın aynen

---

³²⁰ESEN, Sinan, Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgede Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, Eylül 2007, s. 259.

³²¹TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.696.

³²²ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 588.

iadesi, zararın yardım eden, azmettiren ya da fail tarafından giderilmesi ve nihayet zararın hüküm verilinceye kadar giderilmesi şartları gerekir³²³.

Zararın kısmen tazmin edilmesi halinde etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi mağdurun bu duruma rıza göstermesi şarttır. Mağdurun bu duruma rızası yoksa etkin pişmanlık hükümleri uygulanmaz³²⁴.

3. SORUŞTURMA

Bazı durumlarda kanun koyucu adli makamların soruşturma işlemi yapmasını belli şartlara bağlamış olabilir. Kişilerin cezalandırılmaları açısından objektif şartlar çoğunlukla suçun işlendiği sırada mevcut bulunan durumlardır. Ancak bazı durumlarda soruşturma ve kovuşturma yapılması suçun işlenme anından daha sonra gerçekleşecek şartlara bağlı kılınmıştır. Bu halde bir suçun soruşturma işlemine konu olması mağdur, suçtan zarar gören ya da yetkili bir takım mercilerin gösterecekleri iradeye bırakılmış olabilir³²⁵.

Soruşturma işlemi eğer mağdurun iradesine dayalı olarak yapılacaksa bu halde mağdurun bu hususla ilgili olarak şikâyet hakkını kullanması gerekecektir. Şikâyetin kanunumuzdaki yeri ve önemini açıklamaya çalışalım.

3.1. Şikâyet

Şikâyet hususu 5237 sayılı TCK madde 73’de düzenlenmiştir. Madde metnine göre; “(1) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan suç hakkında yetkili kimse altı ay içinde şikâyette bulunmadığı takdirde soruşturma ve kovuşturma yapılamaz.

(2) Zamanaşımı süresini geçmemek koşuluyla bu süre, şikâyet hakkı olan kişinin fiili ve failin kim olduğunu bildiği veya öğrendiği günden başlar(...)” şeklinde düzenlenmiştir.

---

³²³TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.696-702. Yargıtay bazı kararlarında “ her ne kadar fail azmettiren yardım eden ya da fail tarafından bizzat zararın giderilmesi gerektiği belirtilmiş ise de, failin talebi üzerine bir üçüncü kişinin zararı gidermesi halinde de etkin pişmanlığın uygulanabileceğini belirtmiştir”

³²⁴SARSIKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 187-188.

³²⁵ÖZGENÇ, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2007, s. 546.

Şikâyet hususu, kanunda düzenlenen suçlar açısından takibi şikâyete bağlı suçlar kapsamında olması halinde gündeme gelebilecektir. Şikâyet hakkı kişiye mutlak surette bağlı haklardan kabul edilmektedir. Suçtan zarar gören sıfatını haiz kimse şikâyet hakkını kullanabilecektir. Ancak suçtan zarar gören kişinin çocuk olduğu durumlarda şikâyet hakkını kullanacak kişi yasal temsilcidir³²⁶.

Güveni kötüye kullanma suçu bakımından 5237 sayılı TCK madde 155/1' de düzenlenen güveni kötüye kullanma suçu bakımından suçun takibinin şikâyete bağlı olduğunu söylemiştik. İkinci fıkrada düzenlenen güveni kötüye kullanma suçu açısından ise şikâyet aranmaksızın suçun takibi re'sen yapılacaktır. Ayrıca belirtmek gerekirse suçun 167/2 fıkrasında belirtilen kişiler tarafından işlenmesi halinde de suçun takibi şikâyete bağlıdır³²⁷. Güveni kötüye kullanma suçu bakımından şikâyet hakkı malike ait olmak ile birlikte eğer ferî zilyet malı bir başkasına yani faile devretmiş ise bu halde fer'i zilyedin de şikâyet hakkı olduğu yönünde görüş bulunmaktadır³²⁸.

Şikâyet konusunun düzenlendiği maddenin ikinci fıkrasında fiilin ve failin öğrenilmesinden sonra şikâyet hakkı için 6 aylık süre öngörülmüştür. Ancak bu sürenin zamanaşımı süresi içerisinde kullanılması gerektiğini de açıklamıştır. 5237 sayılı TCK madde 66'da zamanaşımı süreleri düzenlenmiştir. Madde içeriğine göre; *“Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası;*

- a) *Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda otuz yıl,*
- b) *Müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmibeş yıl,*
- c) *Yirmi yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıl,*
- d) *Beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda onbeş yıl,*
- e) *Beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adlî para cezasını gerektiren*

---

³²⁶DEMİRBAŞ, Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005, s. 192.

³²⁷SARSIKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı, s. 190.

³²⁸MERAKLI, Serkan, DEÜHFD, Prof. Dr. Bilge Umar'a Armağan, Cilt 11, İzmir 2010, s. 1703 - 1704.

suçlarda sekiz yıl,

Geçmesiyle düşer” denilmektedir. Bu bakımdan güveni kötüye kullanma suçunun basit hali için “ *altı aydan iki yıla kadar hapis*” cezası öngörüldüğünden zamanaşımı süresi sekiz yıldır. 155/2’ de düzenlenen nitelikli hal bakımından ise zamanaşımı süresi 15 yıldır.

Şikâyet hakkının kullanılması için 5271 sayılı CMK madde 158’de³²⁹ belirtilen yetkili birimlere süresi içerisinde yapılmalıdır³³⁰.

Soruşturma konusu şikâyete tabi ise şikâyet hakkı bulunan kişinin bu hakkı kullandıktan sonra savcı tarafından şikâyetten vazgeçme nedeniyle takipsizlik kararı vermesi için soruşturma dosyası arasında şikâyetten vazgeçildiğini gösteren bir belge veya tutanak bulunmalıdır. Yine belirtmek gerekirse soruşturmada mağdurun vekili sıfatını taşıyan avukatın mağdur adına şikâyetten vazgeçebilmesi bu hususta özel olarak yetkilendirilmesine bağlıdır. Mağdur ile vekili arasında düzenlenen vekâletnamede vekilin şikâyetten vazgeçebileceği hususu açıkça belirtilmelidir³³¹.

3.2. Uzlaşma

Uzlaşma müessesesi 5271 sayılı CMK madde 253’de düzenlenmiştir. Madde metni içeriği; “ (1)*Aşağıdaki suçlarda, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişininin uzlaştırılması girişiminde bulunulur:*

³²⁹5271 sayılı CMK Madde 158 – “(1) Suça ilişkin ihbar veya şikâyet, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluk makamlarına yapılabilir.(2) Valilik veya kaymakamlığa ya da mahkemeye yapılan ihbar veya şikâyet, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. (3) Yurt dışında işlenip ülkede takibi gereken suçlar hakkında Türkiye'nin elçilik ve konsolosluklarına da ihbar veya şikâyette bulunulabilir.(4) Bir kamu görevinin yürütülmesiyle bağlantılı olarak işlendiği iddia edilen bir suç nedeniyle, ilgili kurum ve kuruluş idaresine yapılan ihbar veya şikâyet, gecikmeksizin ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.(5) İhbar veya şikâyet yazılı veya tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak yapılabilir.(6) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/145 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/140 md.) İhbar ve şikâyet konusu fiilin suç oluşturmadığının herhangi bir araştırma yapılmasını gerektirmeksizin açıkça anlaşılması veya ihbar ve şikâyetin soyut ve genel nitelikte olması durumunda soruşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilir. Bu durumda şikâyet edilen kişiye şüpheli sıfatı verilemez. Soruşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar, varsa ihbarda bulunana veya şikâyetçiye bildirilir ve bu karara karşı 173 üncü maddedeki usule göre itiraz edilebilir. İtirazın kabulü hâlinde Cumhuriyet başsavcılığı soruşturma işlemlerini başlatır. Bu fıkra uyarınca yapılan işlemler ve verilen kararlar, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından görülebilir.(7) Yürütülen soruşturma sonucunda kovuşturma evresine geçildikten sonra suçun şikâyete bağlı olduğunun anlaşılması halinde; mağdur açıkça şikâyetten vazgeçmediği takdirde, yargılamaya devam olunur.”

³³⁰BAKICI, Sedat, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 32.

³³¹YILMAZ, Zekeriya, Ceza Hukukumuzda Şikayet, Adalet Yayınevi, 2010, s. 40.

(a) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar...

(c) (Ek: 24/11/2016-6763/34 md.) Mağdurun veya suçtan zarar görenin gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi olması koşuluyla, suça sürüklenen çocuklar bakımından ayrıca, üst sınırı üç yılı geçmeyen hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlar...

(3) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsa bile, (...) ⁽¹⁾ cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, uzlaştırma yoluna gidilemez. (Ek cümle: 26/6/2009 - 5918/8 md.) Uzlaştırma kapsamına giren bir suçun, bu kapsama girmeyen bir başka suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde de uzlaşma hükümleri uygulanmaz...” şeklinde düzenlenmiştir.

Uzlaşma fail ile mağdur arasında meydana gelen suç teşkil eden eylem sonrası mağdurun uğradığı zararın giderilmesi usulüdür. Uzlaşma kapsamında taraflar kendi aralarında uzlaşabilecekleri gibi bir arada bulunmak istememeleri halinde “uzlaştırmacı” vasıtası ile uzlaşma sağlanabilir. Uzlaşma müessesesinde en çok karşılaşılan durum mağdurun zararının karşılanması halidir. Ancak bu uzlaşma için şart değildir. Mağdurun talebine göre failin bağış tarzında edim gerçekleştirilmesi, kamuya faydalı bir iş yapması, bir öğrencinin giyim veya eğitim masraflarına destek olunması gibi çok çeşitli şartlara da bağlı tutulabilmektedir³³².

Bizim konumuz olan güveni kötüye kullanma suçu bakımından suçun TCK madde 155/1’ de düzenlenen halinin takibi şikâyete bağlı olduğu için 5271 sayılı CMK madde 253/1- a fıkrası gereğince uzlaşma kapsamında olduğu açıktır. Ancak şunu belirtmek gerekir ki maddenin üçüncü fıkrasında yakın zaman önce bir değişiklik yapılmıştır. Madde değişikliği şu şekildedir; “24/11/2016 tarihli ve 6763 sayılı Kanunun 34 üncü maddesiyle, bu fıkroda yer alan “etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlar ile” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır”. Güveni kötüye kullanma suçu açısından bu değişiklikten önce uzlaşma söz konusu olmamaktaydı. Çünkü daha önce de konularımızın içeriğinde değindiğimiz üzere güveni kötüye kullanma suçu bakımından etkin pişmanlık hükümleri uygulanabilmektedir. Bu değişiklikten sonra etkin pişmanlık hükümleri uygulanabilen malvarlığına karşı işlenen suçlar uzlaşma kapsamına alınmıştır.

³³²ÖZBEK, Veli Özer/KANBUR, Mehmet Nihat/BACAKSIZ, Pınar/DOĞAN, Koray/TEPE, İlker, Ceza Muhakemesi Hukuku, Genişletilmiş 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ekim 2012, s. 860 – 861.

Güveni kötüye kullanma suçunun nitelikli halini düzenleyen madde 155/2 kapsamında işlenen nitelikli güveni kötüye kullanma suçunun takibi şikâyete bağlı değildir. Bu nedenle uzlaşma hükümleri bu suç açısından kural olarak uygulanmaz³³³.

4. KOVUŞTURMA

Mağdurun şikâyeti üzerinde güveni kötüye kullanma suçunun basit hali soruşturulacaktır. Soruşturma aşamasında kamu davası açmaya yeter delil elde edilerek dosyanın uzlaştırma bürosuna gönderilmesine müteakip uzlaşma halinde dosya kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilecek aksi halde dosya hakkında iddianame tanzim edilecektir. Ancak 5237 sayılı TCK madde 167/1 de düzenlenen şahsi cezasızlık gerektiren durumlarda 5271 sayılı CMK madde 171/1'de³³⁴ düzenlenen hüküm gereğince iddianame tanzim edilmeyebilir³³⁵.

Güveni kötüye kullanma suçu bakımından 5235 sayılı kanun gereğince “asliye ceza mahkemeleri” görevlidir³³⁶.

5. YAPTIRIM ve İNFAZ

5237 sayılı TCK'da yer alan güveni kötüye kullanma suçu bakımından hapis cezasının yanında adli para cezası verilmesi de öngörülmüştür. Birinci fıkra kapsamında hapis cezası “ altı aydan iki yıla kadar” şeklinde öngörülmüşken ikinci fıkra için “ bir yıldan yedi yıla kadar” hapis cezası öngörülmüştür. Adli para cezası için ise birinci fıkra kapsamında miktarı belirtilmemiştir. Burada adli para cezası 5237 sayılı TCK madde 52'de yer alan; “*Adli para cezası, beş günden az ve kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde yediyüzotuz günden fazla olmamak üzere*” hükmü gereğince belirlenecektir. İkinci fıkra açısından ise “ *üçbin güne kadar*” adli para cezası verilebilecektir³³⁷.

³³³KAYMAZ, Seydi, Türk Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaşma ve Önödeme, Seçkin Yayınları, Ankara 2005, s. 156.

³³⁴ 5271 sayılı CMK **madde 171/1**; “Cezayı kaldıran şahsî sebep olarak etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasını gerektiren koşulların ya da şahsî cezasızlık sebebinin varlığı halinde, Cumhuriyet savcısı kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verebilir. “

³³⁵CENTEL, Nur/ ZAFER, Hamide/ ÇAKMUT, Özlem, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt I, Beta Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Şubat 2016, s. 451.

³³⁶ÖZBEK, Veli Özer, TCK İzmir Şerhi, Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı, Cilt 2, Özel Hükümler, Seçkin Yayınları, Ankara 2008, s. 1196.

³³⁷MERAN, Necati, Dolandırıcılık, Sahtecilik Güveni Kötüye Kullanma, Seçkin Yayınları, Ankara 2011, s. 36.

Cezanın infazı bakımından hükümlülerin koşullu salıverilme süreleri 5275 sayılı CGTİHK madde 107 gereğince belirlenmektedir. Bu maddeye göre;

“(1) Koşullu salıverilmeden yararlanabilmek için mahkûmun kurumdaki infaz süresini iyi hâlli olarak geçirmesi gerekir.

(2) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuz yılını, müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar yirmidört yılını, diğer süreli hapis cezalarına mahkûm edilmiş olanlar cezalarının üçte ikisini infaz kurumunda çektikleri takdirde, koşullu salıverilmeden yararlanabilirler.”

Kural olarak koşullu salıverme süreleri bu maddeye göre ceza miktarının üçte ikisine göre hesap edilmektedir. Ancak tekerrür hükümlerinin uygulanması halinde aynı yasanın 108. maddesine göre dörtte üç oranında hesaplama yapılacaktır.

Yine belirtmek gerekirse 5275 sayılı yasaya 671 sayılı KHK ile eklenen geçici 6. maddeye göre 01.07.2016 tarihine kadar işlenen ve kanun maddesinde istisna olarak sayılan suçlar dışında koşullu salıverme süreleri yarı oranında hesaplanmaktadır. Yani ceza süresinin yarısı koşullu salıverme süresi olarak hesaplanmaktadır. Bu açıdan işlenen suçun suç tarihinin doğru tespit edilmesi çok önemlidir.

SONUÇ

Mülkiyet hakkı 1982 Anayasası ile koruma altına alınmış herkese karşı ileri sürülebilecek haklardandır. En temel haklarımızdan birisi olan mülkiyet hakkının gerek hukuk yargılamaları gerekse de ceza yargılamaları ile koruma altına alınması gerekmektedir. Bu sebeple çeşitli kanunlarda mülkiyet hakkının korunmasına yönelik düzenlemeler öngörülmüş ve mülkiyet hakkına hanel getiren eylemlere karşı yaptırımlar öngörülmüştür.

Bizim konumuz olan güveni kötüye kullanma suçunu bu bağlamda anlatmaya çalıştık. Kişilerin mülkiyet hakkının korunmasına yönelik olarak düzenlemelerden birisi de güveni kötüye kullanma suçudur. Güveni kötüye kullanma suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunumuzda Özel Hükümler başlığı altında Kişilere Karşı Suçların ikinci kısmında “Malvarlığına Karşı Suçlar” içerisinde düzenlenmiştir. Kanunumuzun 155. maddesinde düzenleme yer almaktadır. Bu madde içerisinde güveni kötüye kullanma suçunun ne şekilde işlenebileceği, failin kim olabileceği, eylemlerin ne şekilde gerçekleşeceği açıklanmıştır. Biz de çeşitli kaynaklardan karşıt görüşlere de yer vererek kendimize göre en doğru uygulamanın ya da görüşün ne olduğunu elimizden geldiğince aktarmaya çalıştık.

Güveni kötüye kullanma suçu açıklanırken özellikle eylemin ne olduğu ve kim tarafından gerçekleştirilmesi gerektiğine değindik. Zira güveni kötüye kullanma suçunda somut hayatta en çok karşılaştığımız hırsızlık ve dolandırıcılık suçundan farklı olarak malın sahibi ya da haklı zilyedi kendi özgür iradesine dayalı olarak kendisinde bulunan malı fer’î zilyet konumunda olan faile teslim etmektedir. Günümüz dünyasında insanların toplum içerisinde yaşadığı dikkate alındığında insanların birbirleri arasında bulunan güven duygusunu sarsılmaması, toplumda güven ve huzur ortamının sağlanması, kişilerin mülkiyet haklarına saygı göstermesi için güveni kötüye kullanma suçunun ceza kanunumuzda düzenlendiğini ve kişilerin saydığımız haklara saygı duymaması ve güven ortamının bozulmasına yönelik hareketlerin cezalandırılmasının öngörüldüğünü söyleyebiliriz.

İnsanların toplum olarak yaşaması çok eski tarihlerden günümüze kadar devam ettiği için güveni kötüye kullanma suçunun tarihi sürecini anlattık. Kimi

zaman bu suç müstakil bir suç olarak karşımıza çıkmaktan ziyade hırsızlık suçu ile birlikte değerlendirilmiştir. Ancak toplum içerisindeki etkileşimin farklı boyutlar kazanması, insanlar arasında iletişimin artması ve farklı davranışlar sergilenmesi güveni kötüye kullanma suçunun toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde müstakil bir suç tipi olarak düzenlenmesine neden olduğu söylenebilir.

5237 sayılı TCK'da yer alan güveni kötüye kullanma suçu içerisinde hem basit hal hem de nitelikli haller düzenlenmiştir. 765 sayılı ETCK'dan bu yönüyle ayrılmaktadır. Nitekim ETCK'da nitelikli hal ayrı bir madde içerisinde düzenlenmiştir. Güveni kötüye kullanma suçu açısından failin kendisine teslim edilen mal üzerinde her türlü “ *devir amacı dışında tasarrufta bulunma*” ve “*devir olgusunu inkâr*” eylemi suç oluşturmaktadır. Burada kanun koyucu ETCK' dan farklı olarak devir amacı dışında tasarrufta bulunma gibi genel bir anlam taşıyan eylem benimsenmiştir. ETCK döneminde eylemler sınırlı sayıda sayılmıştı. Buradan şu anlam çıkmaktadır. Yeni TCK düzenlemesi eski yasa dönemine göre çok çeşitli eylemleri güveni kötüye kullanma suçu olarak değerlendirebilecektir. Zira eski yasa döneminde sayılan eylemler dışında bir fiil güveni kötüye kullanma suçuna vücut vermeyecektir. Yeni düzenleme bu anlamda daha kapsayıcıdır.

Yine belirtmek gerekirse bu suç açısından nitelikli hal uygulamasının bulunması, bazı kişiler açısından eylemlerinin güven ortamının bozulmasına daha fazla neden olacağı değerlendirildiğinden cezai yaptırımının da daha fazla olması öngörülmüştür. Nitekim kanunda sayılan haller meslek ve sanat ilişkisi, ticari ilişki, hizmet ilişkisi ve başkalarının mallarını idare etme yetkisidir. Burada kişilerin yaptığı işler ya da malik ile fer'î zilyet konumunda olan fail arasında kurulan sözleşme ilişkisine riayet etmemenin toplumda bulunan güven ortamına daha fazla zarar vereceği düşünülmüştür. Zira nitelikli hallerin birçoğunun kişilerin kazançlarını sağladığı işlere yönelik olduğu açıktır. Kişilerin yaptığı işler bakımından toplumda yer alan her bir bireyin bu kişilere güven duyması ekonomik hayatın vazgeçilmez bir unsurudur. Bu nedenle bu ilişkilerde güven ortamının daha sağlıklı olması adına bu tür eylemlerin cezai müeyyidesi daha ağır olarak öngörülmüştür. Yine belirtmek gerekirse nitelikli hal olarak saydığımız durumlarda eylemin adli olarak takip edilmesi suçtan zarar görenin şikâyetine de bağlı değildir. Zira burada toplumsal bir zararın meydana geldiği söylenebilir. Bu nedenle bu tür eylemler re'sen takip edilecektir.

Güveni kötüye kullanma suçu bakımından malvarlığına karşı suçların birçoğu için uygulanabilen etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması da mümkündür. Etkin pişmanlık hükümlerinin kanunda yer almasının sebebi mağdurun zararının temin edilerek eski durumuna dönmesinin sağlanmasıdır. Burada fail olan kişi olay sonrası pişmanlığının izahı olarak mağdurun uğradığı zararı gidermektedir. Bu zarar malikin zilyetliğinden çıkmış malın tekrar iadesi veya bedelinin ödenmesi şeklinde olabilmektedir. Bu halde fail daha az ceza almaktadır. Bu da kanunilik ilkesinin bir gereğidir. Ayrıca belirtmek gerekirse mağdur ile fail arasında belli bir akrabalık ilişkisinin bulunması halinde faile güveni kötüye kullanma suçundan ceza verilemeyeceği gibi bazı durumlarda daindirim uygulanarak az ceza verilmektedir. Bu düzenleme içeriği incelendiğinde aslında fail sayılan kişilerin ya mağdur ile aynı evde ikamet etmesi ya da çok yakın akraba olması suçun işlenişi için kolaylık sağlamaktadır. Daha kolay işlenebilen bir suçun aslında cezasının daha ağır olması gerektiği düşünülebilir. Ancak burada kanun koyucu çok yakın aile bireylerine fazla ceza tayini ile aile düzeninin bozulmasına neden olabileceğini değerlendirmiştir.

Bir takım kaynaklarda bu suç açısından malın değerinin az olması halinde hırsızlık ve yağma suçlarında öngörüldüğü şekilde kişiye verilecek cezanın azaltılması ya da ceza verilmemesi şeklinde düzenleme bulunmaması bir eksiklik olarak öngörülmüştür. Ancak öncelikle şunu belirtmek gerekirse yağma ve hırsızlık suçları mülkiyet hakkına yönelik olarak işlenen bir suçtur. Güveni kötüye kullanma suçunda ise fail mağdurun rızası ile bir malın zilyetliğini kazanmaktadır. Burada korunmak istenen hukuki yararın mülkiyet yanında güven ortamı olduğundan da bahsetmiştik. Ayrıca yine malın değerinin azlığı konusu yerleşik uygulamalara göre suça konu malın değerinin başlı başına az olması anlamına gelmemektedir. Malın değerinin azlığı hükmünün uygulanabilmesi için failin daha fazla mal alma imkânı varken bunu yapmamasıdır. Söz gelimi bir kimse gece vakti bir çocuğun önünü elinde bulunan bıçakla kesip cebindeki tüm parayı isterse ve mağdur çocuğun cebinde 10,00 TL varsa ve bu parayı verse burada malın değerinin azlığı söz konusu olmaz. Ancak sadece 10,00 TL ye ihtiyacı olan fail aynı eylemi gerçekleştirip sadece 10,00 TL isterse mağdur cebinde bulunan yaklaşık 100,00 TL'den 10,00 TL verse fail paranın hepsini görmesine rağmen başka para istemese bu halde malın değerinin azlığı uygulanabilir. Burada bu husus ancak fail konumunda olan fer'î zilyede mağdurun birden fazla eşyasını emanet etmesi halinde fail sadece bu mallardan bir

tanmesini başkasına satarsa söz konusu olabilecektir. Bu hususun bir eksiklik olarak değerlendirilmesi kanımca yersizdir. Çünkü dediğimiz gibi güveni kötüye kullanma suçunda tarafların birbirlerine yönelik güven duygusu zedelenmiştir. Güven duygusunun tekrar kazanıldığının kabulü halinde mağdur zaten ilk fıkra açısından şikâyetçi olmayacaktır. Bu halde ceza soruşturması ya hiç başlamayacak ya da sonlanacaktır.

Sonuç olarak güveni kötüye kullanma suçunun düzenleniş amacı bakımından kişilerin mülkiyet hakkı yanında, hem güven duygusunun sağlanması hem de zilyetliğin hukuki sorumluluğunun bilincinde olmasının sağlanması açısından yerinde bir düzenlemedir. Toplumda gerçekleşen mevcut ihtiyaçlara göre yeni yasal düzenlemeler ile madde kapsamı değiştirilebilecektir. Ancak şunu belirtmek gerekirse yaptığımız iş gereği güveni kötüye kullanma suçu bakımından uygulamada herhangi bir kanuni eksiklik ile karşılaşmış değilim.

KAYNAKÇA

AKÇİN, İhsan, Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007, 1. Baskı,

AKINCI, Şahin, Roma Hukuku Dersleri, Genişletilmiş İkinci Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2003,

ALŞAHİN, Mehmet Emin, Yargıtay Kararları Işığında Mala Zarar Verme Suçları, Turhan Kitabevi, Ankara 2010,

ARTUÇ, Mustafa, Malvarlığına Karşı Suçlar, Kartal Yayınevi, Ankara 2007,

ARTUK, M. Emin/ GÖKCEN, Ahmet/ ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017,

ARTUK, M. Emin/ GÖKCEN, Ahmet/ YENİDÜNYA, Caner, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, 13. Baskı, 2013,

AVCI, Mustafa, Osmanlı Ceza Hukuku Genel Hükümler, Mimoza Yayınları, 2010,

AVCI, Mustafa, Osmanlı Ceza Hukukuna Giriş, Mimoza Yayınları, 2008,

AVCI, Mustafa, Türk Hukuk Tarihi, 7. Basım, Atlas Akademi Yayınevi, Şubat 2018,

AVCI, Mustafa, Osmanlı Hukukunda Suçlar ve Cezalar, Gökkuşbu Türk Hukuk Tarihi Dizisi 1, Bilimevi Basın Yayın, İstanbul 2004,

AYAN, Mehmet, Zilyetlik ve Tapu Sicili, Mimoza Yayınları, 2013,

AYBAY, Aydın/HATEMİ, Hüseyin, Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014,

AYDIN, M. Âkif, Türk Hukuk Tarihi, 10. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2013,

BAKICI, Sedat, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1, Adalet Yayınevi, Ankara 2008,

BALCI, Fidan/ÖZTÜRK, Seyithan, Hırsızlık, Karşılıksız Yararlanma ve Yağma Suçları, Adalet Yayınevi, Ankara 2017,

BEKRİ, M. Nedim, Türk Ceza Kanunu'nda Zimmet Suçu, Adalet Yayınevi, Kasım 2007,

BİLGİLİ, Fatih/DEMİRKAPI, Ertan, Hukukun Temel Kavramları, Dora Yayınları, 10. Basım, Ağustos 2014,

BONCUK, İsmail, Türk Ceza Hukukunda Teşebbüs, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2018,

BULUTOĞLU, Kenan, Emniyeti Suiistimal Cürümleri, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1955,

CANPOLAT, Can, 5237 Sayılı TCK'da Düzenlenen Güveni Kötüye Kullanma Suçu, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009

CENTEL, Nur/ ZAFER, Hamide/ ÇAKMUT, Özlem, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt I, Beta Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Şubat 2016,

CİN, Halil/ AKYILMAZ, Gül, Türk Hukuk Tarihi, 9. Baskı, Sayram Yayınları, Konya, Ekim 2017

CİN, Halil/ AKYILMAZ, Gül, Türk Hukuk Tarihi, Sayram Yayınları, Konya 2003,

DEMİRBAŞ, Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005,

DONAY, Süheyl, Türk Ceza Kanunu Şerhi, Beta Yayınları, İstanbul, Eylül 2007,

DÖNMEZER, Sulhi, Kişilere ve Mala Karşı Cürümler, Beta Yayınları, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş Tıpkı 17. Bası, İstanbul, Ekim 2004,

DURSUN, Selman, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt LVII, Sayı: 1-2, Yıl: 1999,

EKER, Hüseyin, Açıklamalı-İçtihatlı Hırsızlık Suçları, Hukab Yayınları, Ankara, Ocak 2013,

EKER, Hüseyin, TBB Dergisi, Mayıs-Haziran 2012, Yıl 26, 100. Sayı,

EKİNCİ, Mustafa/ESEN, Sinan, Hırsızlık, Yağma, Güveni Kötüye Kullanma, Dolandırıcılık, Hileli ve Taksirli İflas, Karşılıksız Yararlanma, Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, 2005,

ERCAN, İsmail, Ceza Hukuku Özel Hükümler, 12 Levha Yayınları, Yenilenmiş 9. Baskı, İstanbul, Temmuz 2014,

ERMAN, Hasan, Eşya Hukuku Dersleri, Der Yayınları, İstanbul 2011,

ESEN, Sinan, Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgede Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, Eylül 2007,

EVLİYAĞLU, Erkal, Kamu Görevlileri İle İlgili Suçlar, Adalet Yayınevi, 2012,

GÜNDEL, Ahmet, Yeni Türk Ceza Kanunu Açıklaması, 3. Cilt, Ankara 2009,

GÜNDEL, Ahmet, 5237 sayılı TCK'da Zimmet-Sahtecilik-Dolandırıcılık-Yağma-Hırsızlık-Güveni Kötüye Kullanma Suçları, Ankara 2009,

GÜNDÜZ, Remzi, Türk Ceza Kanununda Malvarlığına Karşı Suçlar, Bilge Yayınevi, Ankara 2012,

GÜNDÜZ, Remzi, Türk Ceza Kanununda Malvarlığına Karşı Suçlar, Bilge Yayınevi, Ankara 2017,

HACİFAZLIOĞLU, Ali, Teori ve Uygulamada Suçların İçtimaı, Bilge Yayınevi, Ankara 2014,

HAFIZOĞULLARI, Zeki, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, 2. Cilt, Ankara 2010,

HAFIZOĞULLARI, Zeki /KURŞUN, Günal, Prof. Dr. Turgut Akıntürk'e Armağan, Beta Yayınları,

HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN, Muharrem, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Kişilere Karşı Suçlar, U S-A Yayıncılık, Ankara 2010,

İÇEL, Kayıhan, Suçların İçtimaı, İstanbul Üniversitesi Yayınları, No: 1762, Hukuk Fakültesi Yayınları,

İPEKÇİOĞLU, Pervin Aksoy, Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009,

KARAHASAN, Mustafa, Reşit, Yeni Türk Medeni Kanunu, Eşya Hukuku, Genişletilerek Yenilenmiş Bası, İkinci Cilt, 2007,

KAYMAZ, Seydi, Türk Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaşma ve Önödeme, Seçkin Yayınları, Ankara 2005,

KOCA, Mahmut/ ÜZÜLMEZ, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Seçkin Yayınları, Eylül 2017,

KOCA, Mehmet Reis, Zimmet – İrtikap – Rüşvet – Nüfuz Ticareti ve Görevi Kötüye Kullanma Suçları, Adalet Yayınevi, Ankara 2014,

KÖSE, Hamid, Emniyeti Suistimal Suçu, İstanbul, 2009, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi,

MALKOÇ, İsmail, Açıklamalı- İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu, Üçüncü Cilt, Sözkese Matbaacılık, Ankara 2013,

MALKOÇ, İsmail, Yeni Türk Ceza Kanunu Uygulamasında Zimmet – İrtikap – Rüşvet suçları, Malkoç Kitabevi, 2010,

MERAKLI, Serkan, DEÜHFD, Prof. Dr. Bilge Umar'a Armağan, Cilt 11, İzmir 2010,

MERAN, Necati, Dolandırıcılık, Sahtecilik Güveni Kötüye Kullanma, Seçkin Yayınları, Ankara 2011,

MERAN, Necati, Açıklamalı – İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu, Seçkin Yayınları, Ankara 2007,

MOLLAMAHMUTOĞLU, Sadık, Türk Ceza Kanununun Yorumu, Seçkin Yayınevi, 4. Cilt, Ankara, Ocak 1995,

NOMER, Haluk Nami/ERGÜNE, Mehmet Serkan, Eşya Hukuku- Zilyetlik ve Tapu Sicili, 12 Levha Yayınları,

OĞUZMAN, M. Kemal, Emniyeti Suistimal Suçu, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 25, Sayı: 10, Ekim 1951'den Ayrı Bası , İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1951,

OĞUZMAN, M.Kemal/SELİÇİ, Özer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe, Eşya Hukuku, Yenilenmiş ve Mevzuata Uyarlanmış 17. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014,

OKUYUCU- ERGÜN, Güneş, Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu, Çakmak Yayınevi, Ankara 2008,

ÖNDER, Ayhan, Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar, Filiz Kitabevi, İstanbul 1994,

ÖZBEK, Veli Özer, TCK İzmir Şerhi, Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı, Cilt 2, Özel Hükümler, Seçkin Yayınları, Ankara 2008,

ÖZBEK, Veli Özer, Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı, Seçkin Yayınları, Cilt 2, Ankara 2008,

ÖZBEK, Veli, Özer/KANBUR, Mehmet Nihat/BACAKSIZ, Pınar/DOĞAN, Koray/TEPE, İlker, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 3. Baskı, Seçkin yayıncılık, Eylül 2012,

ÖZBEK, Veli Özer/BACAKSIZ, Pınar/DOĞAN, Koray/TEPE, İlker, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Eylül 2017,

ÖZBEK, Veli Özer/KANBUR, Mehmet Nihat/BACAKSIZ, Pınar/DOĞAN, Koray/TEPE, İlker, Ceza Muhakemesi Hukuku, Genişletilmiş 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ekim 2012,

ÖZGENÇ, İzzet, Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar, Seçkin Yayınları, Ankara 2002,

ÖZGENÇ, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2007,

ÖZGENÇ, İzzet, Zimmet Suçu, Seçkin Yayıncılık, 2005,

ÖZTAN, Bilge, Medeni Hukukun Temel Kavramları, Turhan Kitabevi, 37. Bası, 2012,

PARLAR, Ali/ ÇOBANOĞLU, Yekta, Yargıtay ve İstinaf Kararlarıyla Açıklamalı Güveni Kötüye Kullanma Suçu, 1. Baskı, Aristo Yayınevi, İstanbul, Mayıs 2018,

PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer, Açıklamalı – Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, 2. Cilt, Ankara 2007,

PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer, 5237 Sayılı TCK'da Özel ve Genel Hükümler Açısından Asliye Ceza Davaları, Adalet Yayınevi, Ankara 2007

POLAT, Halil, 5237 sayılı TCK'da Yer Alıp Uygulamada En Çok Karşılaşılan Suçlar, Adalet Yayınevi, Ankara 2009,

POLAT, Halil /ARSLAN POLAT, Aynur, Ceza Hakiminin Başvuru Kitabı, Cilt 2, Adalet Yayınevi, Ankara 2010,

PULAŞLI, Hasan/KORKUT, Ömer, Temel Hukuk, Karahan Kitabevi, 2011

RADO, Türkân, Roma Hukuku Dersleri Borçlar Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2006,

RADO, Türkân, Gaius'a Göre Klasik Roma Hukukunda Furtum Suçu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt 18, Sayı: 1-2, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1952,

SARSIKOĞLU, Şenel, Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 1. Baskı,

SELÇUK, Sami, Dolandırıcılık Cürmünün Kimi Suçlardan Ayrımı ve Çeklerle İlgili Suçlar, Ankara 1986,

SEROZAN, Rona, Taşınır Eşya Hukuku, Genişletilmiş 2. Bası, Filiz Kitabevi, 2007

ŞENTOP, Mustafa, Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Hukuku, Yaylacık Matbaası, İstanbul 2004,

TAHİROĞLU, Bülent, Roma Hukukunda Furtum, Doçentlik Tezi, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 2062, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1975,

TANERİ, Gökhan, Yağma, Dolandırıcılık, Güveni Kötüye Kullanma, Hakkı Olmayan Yere Tecavüz, Bedelsiz Senedi Kullanma, Kaybolmuş Eşyada Tasarruf,

Karşılıksız Yararlanma, Suç Eşyasını Satın Alma, Bilgi Vermeme Suçları, Bilge Yayınevi, Ankara 2013,

TEZCAN, Durmuş/ ERDEM, Mustafa Ruhan/ ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014,

TEZCAN, Durmuş/ ERDEM, Mustafa Ruhan/ ÖNOK, Murat, Uluslararası Ceza Hukuku, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Şubat 2014,

TOROSLU, Nevzat, Ceza Hukuku Özel Kısım, Savaş Yayınevi, Ankara, Ekim 2010,

TUĞRUL, Ahmet Ceylani, Öğreti ve Uygulamada Zimmet – Banka Zimmeti, İrtikap – Rüşvet Suçları, 2. Baskı, Seçkin Hukuk, Seçkin Yayıncılık, Ankara Temmuz 2013,

UĞURLU, İbrahim Halil, Hırsızlık Suçu, Adalet Yayınevi, Ankara 2010,

ÜÇOK, Coşkun/ MUMCU, Ahmet, Türk Hukuk Tarihi Ders Kitabı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, No: 388, Sevinç Matbaası, Ankara 1976,

ÜÇOK, Coşkun/ MUMCU, Ahmet/ BOZKURT, Gülnihal, Türk Hukuk Tarihi, 15. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ekim 2011,

ÜNAL, Mehmet/BAŞPINAR, Veysel, Şekli Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Ankara 2012,

YILMAZ, Ejder, Hukuk Sözlüğü, Yenilenmiş Üçüncü Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2005,

YILMAZ, Zekeriya, Ceza Hukukumuzda Şikayet, Adalet Yayınevi, 2010,

YURTCAN, Erdener, Yargıtay Kararları Işığında Malvarlığına Karşı Suçlar, Beta Yayınları, Ocak 2008,

www.tdk.gov.tr internet adresi

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> internet adresi

<https://portal.uyap.gov.tr/uyap-uygulamalari> internet adresi